

ZA SLABOKRVNE SAMO

KINA Z ŽELEZOM VINO

DOBITE V VSAKI LEKARNI
ZAHTEVAJTE ORIGINALNO
STEKLENICO TOVARNE.

TRIDESET TEDENSKA TRIBUNA

20
din

12 STRANI CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROCIJ POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN RAZVEDRILA

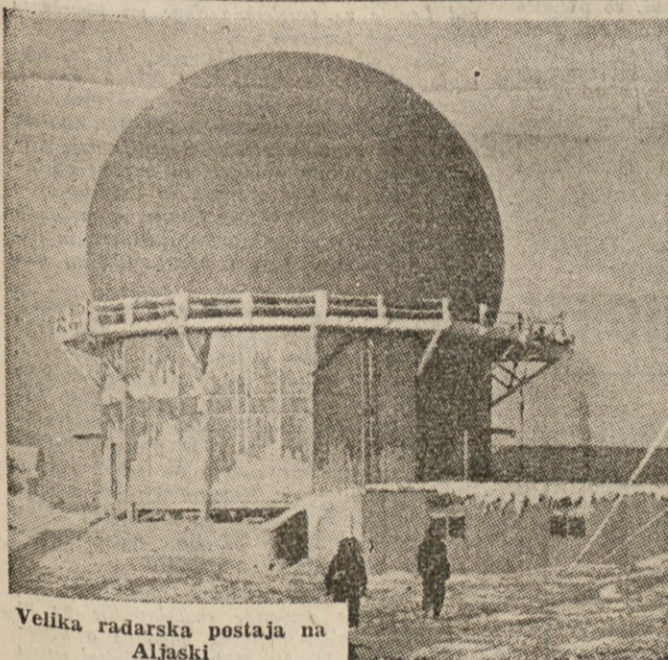
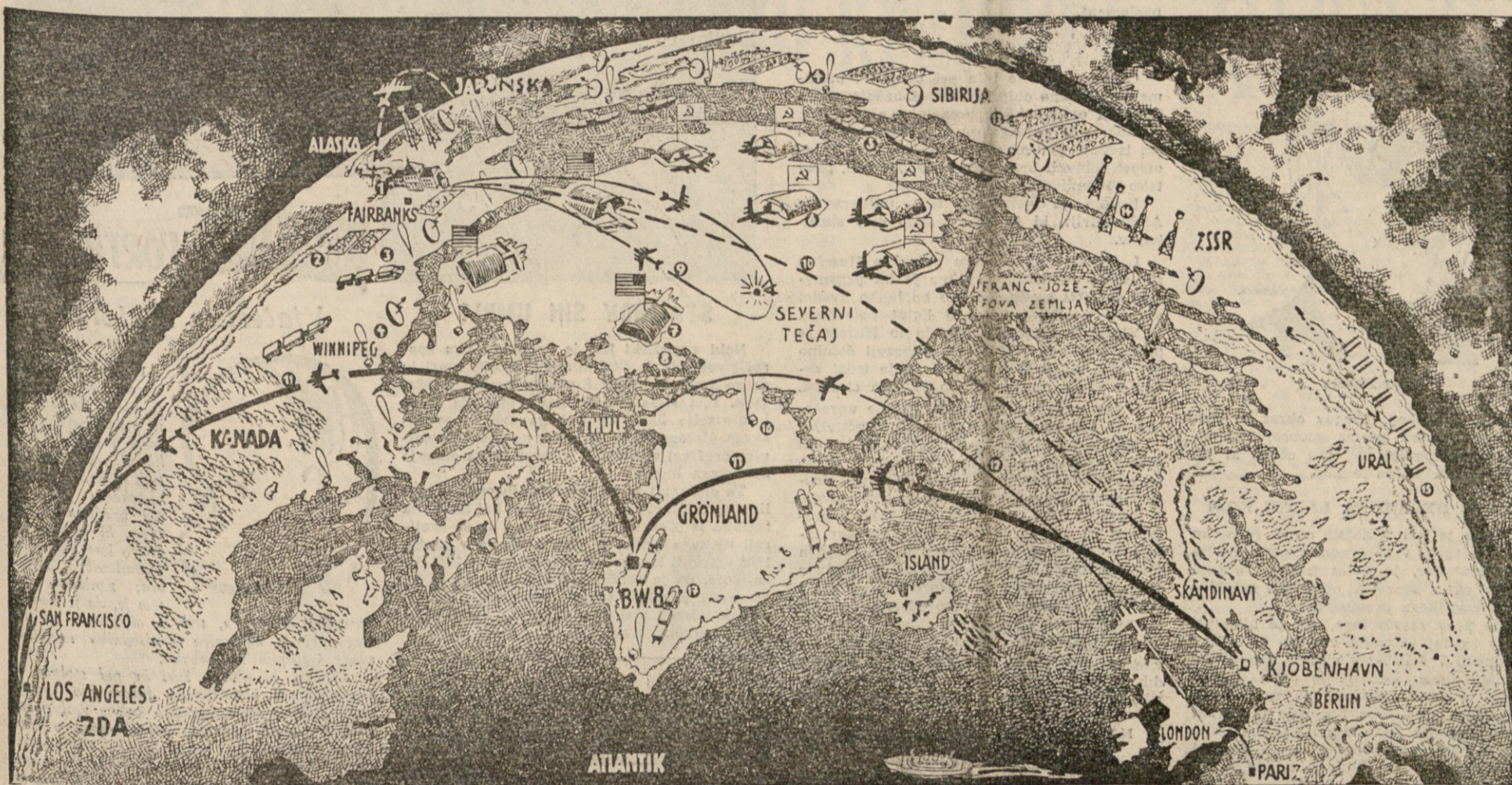
TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«



Roza Mencin — ognjevitka borka za napredek slovenskih ljudskih knjiznic — kakor jo je videl naš karikaturlist Božidar Kos. O njej in knjiznicah berite članek »Trideset milijonov za knjige« na 7. strani

NEVSAKDANJI POGLED

ARKTIKA JE ZAŽIVELA



Velika radarska postaja na Aljaski

- 1 Najsevernejša univerza na svetu je v Fairbanksu na Aljaski. Nedaleč od tod leži ogromno letališče Anchorage, ki bo pri rednih zvezah med Kjopenhavenom in Tokiom edina vmesna postaja že leta 1956.
- 2 Nasadi in vrtovi pod polnočnim soncem.
- 3 Motorizirani vlaki sani so danes med najvažnejšimi prometnimi sredstvi polarnih področij.
- 4 Radarske postaje in kanadsko letališče Winnipeg, ki je postalo 15. novembra postajališče na letalski progi čez Severni tečaj.
- 5 Konvoji v severovzhodnem prehodu.
- 6 Sovjetski polarni otoki S1 do S5.
- 7 Ameriški polarni otoki T1 do T3.
- 8 Ameriški ledolomilci v severovzhodnem prehodu (prebijajo se skozi zaledenelo morje).
- 9 Meteorološki poleti iz Fairbanksa do tečaja in nazaj (vsakih 48 ur).
- 10 Potniška letalska zveza čez Severni tečaj, ki bo bržčas stekla spomladi 1956 z letali Douglas DC-7C. Direktni prelet Kjopenhaven—Anchorage in Anchorage—Tokio brez vmesnih pristanokov.
- 11 Od 15. novembra 1954 letijo potniška letala dvakrat tedensko čez Severni tečaj na svoji poti med Kjopenhavenom in Los Angelesom in vmesnim postankom na BW8 in v Winnipegu.
- 12 Predvidena potniška zveza čez Thule na Grönlandu (danes jo uporabljajo še vojaška letala).
- 13 Plantaže v Sibiriji.
- 14 Naftna polja.
- 15 Industrijsko področje ZSSR vzhodno od Urala.
- 16 Meteorološke postaje.
- 17 Grönlandsko letališče Søndre Strömfiord s strateškim imenom Blue West Eight (BW8).

Lansko leto je bilo v letalskem prometu neverjetno uspešno. Od tega leta letijo namreč potniki čez Severni tečaj po najkrajši poti iz Severne Evrope v Ameriko.

To je najboljši dokaz, kako važen je postal sever za današnjega človeka. Zdi se, da je s tem dokončno napočil konec težavnih ekspedicijskih, zaradi katerih je še pred pol stoletja ves svet zadrževal sapo. S sanmi in pasjo vprego je Robert Peary 6. aprila 1909 stopil kot prvi človek na najsevernejšo navidezno točko naše zemlje: Severni tečaj. Leta 1926 ga je preletel ameriški admiral Richard Bird z letalom in še istega leta sta ga po zračni poti prekrizirala tudi Amundsen in Nobile. Leta 1937 je pristala na tečaju ruska ekspedicija pod vodstvom Ota Schmidta in postavila tam svoje prvo taborišče. To pa je bil tudi konec obdobja pionirjev.

Danes pot na tečaj ni več redkost. Ze pet let leti »Polarna mačka« — štirimotorno letalo ameriškega vojnega letalstva — vsakih 48 ur z letališča v Fairbanksu do temena Zemlje in opravi pri tem vsa potrebna meteorološka opazovanja. »Najsevernejši« ljudje sveta živijo v taboriščih na osamljenih otokih le nekaj sto kilometrov oddaljeni od tečaja. Neprekinjen obroč radarskih in meteoroloških postaj oklepa Severni tečaj. Toda to še ni vse. Tudi industrija se je premaknila proti severu. V Aljaski črpajo nafto, prav tako na polotoku Tajmir. Parola, ki je veljala skozi stoletje: »Poišči si srečo na zahodu!« se je spremenila v »Poišči si srečo na severu!« Na Aljaski in v severni Sibiriji nastajajo prave, ogromne plantaže. Tam pridelujejo že krompir, zelenjavo, sadje in celo cvetlice. Pa pravijo, da je to šele začetek in da bi Aljaska lahko sprejela 200.000 kmečkih družin.

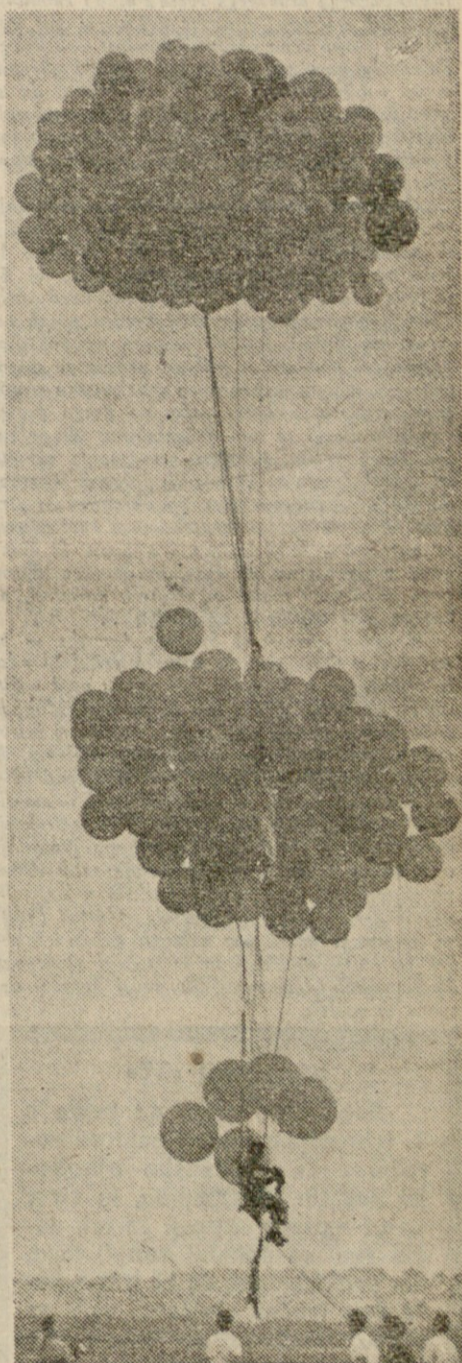
Pred nedavnim je odkritje novega rudnika nikla prestavilo industrijsko naselbino v severni Kanadi še za 250 kilometrov proti severu. Ves transport montažnih hiš, bolnišnice, pošte in 2000 prebivalcev so opravili vlaki motornih sani, ki so pravzaprav edino prevozno sredstvo po kanadskih tundrah. Na Aljaski nastaja tudi najdaljši naftovod Arktike, ki bo prekalal nafto 1000 kilometrov daleč iz pristanišča Haines v Fairbanks.

Samo na visokem severu še vlada tečaj. Toda prvi prodor kanadskih in ameriških ledolomilcev daje upanje, da bo tudi tu zmagal človek in tako povsem spremenil današnje pomorske strategije Atlantika in Pacifika.

Teško je reči, kdo se bolj poteguje za sever, Vzhod ali Zahod. Dejstvo je, da so sibirski zime postale mlačnejše in da se je s tem izpolnil stari sen Rusov: severovzhodni prehod je možen tudi po morju. To pomeni, da so vsa severna pristanišča evropskega dela Sovjetske zveze zvezana po najkrajši poti s pristanišči Daljnega vzhoda ter da sta Atlantik in Pacifik izgubila svoj pomen za blokado Daljnega vzhoda.

Originalni letalec

Menili so že, da se je originalni letalec Garrett Cashman iz Albanija pri New Yorku ponesrečil. Nekega nedeljskega dopoldneva je namreč startal s svojo nenavadno letalno napravo, ki sestoji iz košare in dveh velikih grozdov z vodikom napoljenih balonov. Pravi, da ni nameraval nič hudega — samo poizkusni polet. Toda brž ko se je dvignil od tal, ga je zajel močan vzgornik in ga dvignil 1000 metrov visoko. Izginil je. In vendar je imel srečo. Po šestih urah in 34 minutah je namreč srečno pristal na zemlji, čisto dobre volje, le malce premažen. Toda nikar ne mislite, da je pristal doma. Nič manj kot 90 kilometrov daleč ga je zanesel veter. Seveda so



Ljudje vsi navdušeni nad njim in so mu priznali celo, da sme imeti pilotske dokumente. Garrett je res originalen. Spušča se namreč na ta način, da počasi sestreljuje en balon za drugim in pristane z zadnjimi izmed 80 balonov njegove čudne naprave varno na zemlji

Brezplačna konsultacija

Znani nemški zdravnik dr. Hesse je pred kratkim prejel anonimni poziv, naj pride v vzhodni del Berlina, pravzaprav v Pankow, kjer je sedež vzhodnonemške vlade, da bi mu izplačal honorar za mnenje, ki ga je dal pred Stalinovo boleznijo. Dr. Hesse se je namreč javno pritoževal, da mu Rusi mnenja niso plačali.

Dr. Hesseja so l. 1953 povabili v vzhodni del Berlina, kjer so mu predložili izjave sovjetskih zdravnikov, hkrati pa so ga naprosili, naj gre v Moskvo, da bi zdravil Stalina. Ko je dr. Hesse prebral poročila sovjetskih zdravnikov, je izjavil: »Vse je zaman. Mož je izgubljen!«

DROBNE ZANIMIVOSTI

Na davkarstvo v Kapstadtu je prišel ček za dvajset funtov šterlingov s pismom, v katerem je pisalo: »Navedel sem prezniko davčno napoved in zdaj me tako vest peče, da ne morem spati. Če se mi spanje po tej pošiljavi ne zboljša, Vam pošljem še ostanek davka, ki sem ga prezniko ocenil.«

V Stocktonu on Tee na Agleskem je bilo med vozači mestnih avtobusov tekmovanje v ljdnosti. Ob zaključku je bilo nagrajevanje in mestni župan je svečanost za nekaj minut zamudil, ker mu je nekaj sprevednik tik pred

nosom zaloputnil vrata avtobusa, da je moral čakati na naslednjega.

Bogat kmet v Thunu v Švici je iz bojznosti pred tatovi zakopal vse svoje prihranke v vrtu. Kljub temu mu jih je nekdo ukradel. Bil pa je dovolj prebrisan in je povedal vsem sorodnikom in znancom, da je denar tako zdaj najbolje spraviljen in da mora v prihodnjih dneh skriti še tisoč frankov. Stal je ponoči na preži in glej koga zagleda — kar svojega svaka, kako koplje z motiko po vrtu.

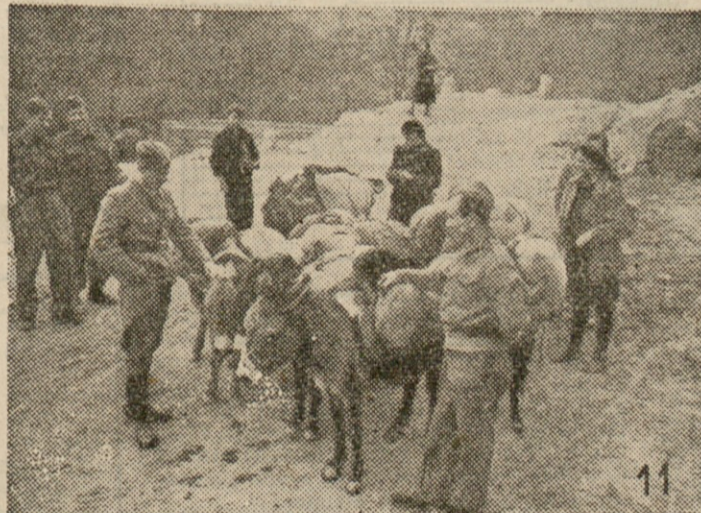
Ali smo pozabili na Belo krajino?

BELOKRANJCI, KI SO MED OSVOBODILNO VOJNO DALI VSE, ČAKAJO NA POMOC

Bela krajina! Kot odmaknjeno Prekmurje je bila pred drugo svetovno vojno tudi Bela krajina zapostavljena in pozabljena. Mnogi so jo poznali le kot kazensko kolonijo za — premalo pokorne državne uradnike. Med narodnoosvobodilno borbo pa je Bela krajina postala izmenada precej varno in prijetno zatočišče za utrujene in izstradane partizanske enote.

Bela krajina je postala žarišče in zibelka naše nove ljudske oblasti, saj se je prva okrožna narodnoosvobodilna skupščina v Jugoslaviji porodila in razvila ravno v Beli krajini. Dragocene izkušnje iz Bele krajine niso s pridom izkoriščali le v drugih predelih Slovenije, temveč po vsej Jugoslaviji.

Res, Bela krajina je čudovita pokrajina. Majhna je, revna in kršna. Podobno kakor v Crni gori je tudi vse bogostvo Bele krajine v junaštvu in svobodoljubju njenih prebivalcev, saj je zgodovina Bele krajine od turskih vpadov v slovenske dežele pa vse do narodnoosvobodilne borbe izpisana s stalnimi težkimi borbami za svobodo, za bratstvo sosednih narodov, za socialno pravico.



odborih. V dobi najhujših bojov za obrambo osvobojenega ozemlja, julija 1944, ko je iz Hrvaške prodiral nad 15.000 nacistov in ustašev, je vse ljudstvo pomagalo borcem. Nosilo jim je hrano na položaje. Prenášalo je municijo in odvažalo ranjence. Prekopavalo ceste in pomagalo povsod. Nobena nastlja, ne žrtve, ne požigi vasi in ropanja belogardistčnih, ustaških, fašističnih in nacističnih tolp niso mogla odvrniti Bele krajine od te junaške, svobodoljubne poti.

Tako se je Bela krajina borila in nikdar ni klonila. Prava junaštva je pokazala Bela krajina v vzdrževanju na-

še osvobodilne vojske in v pomoči drugim pokrajinam, zlasti prebivalstvu Gorskega Kotarja in Like. V obdobju najtežjih prelzušenj, ko je zavlada laikota v obmejnih hrvaških predelih, so si Belokranjci z odločno zavednostjo pritrgovali najnujnejše. Zbrali so nad 1 milijon kilogramov fižola, koruze, krompirja in razne druge hrane, ki so jo z dolgimi kolonami težko naloženih voz prepeljali na Hrvaško ter tako rešili smrti tisoče in tisoče bratov onstran Kolpe.

(Nadaljevanje na 3. strani)



Fantje in moške so se borili, starke, žene in otroci pa so doma opravljali vsa, tudi najtežja kmečka dela. Mladina je v času NOB tako pomagala pri obdelovanju belokranjskih njiv. — Teško natovorjeni oslički so prinesli iz Hrvaškega Primorja sol, ki so jo partizanske enote in bolnišnice tako pogrešali. Civilno prebivalstvo se je soli odreklo, samo da so imeli borci in ranjenci najpotrebnejše

Vedno bolj in bolj stopa Azija v ospredje svetovnega zanimanja. »Stara« Evropa se sicer še naprej ubada s svojimi problemi, ki jim ni kos niti spretni Mendès-France. Njegovo potovanje k Scelbi v Rim in k dr. Adenauerju v Bonn je sicer nekoliko pomirilo vzdušje, ki se je zgoščalo okrog Zahodnoevropske zveze, nemške obožljivce in francoskega načrta o kontroli obožljivce (predsedem nemške), toda v svojem bistvu je Zahodna Evropa še vedno nestalna in neuravnotežena, kar seveda postaja izkoriščati sovjetska diplomacija. Za moskovsko delovanje je značilna tudi zadnja nota zahodnonemški vladi, njen ljubzen ton in tudi ljubzeno pomudje, med katerimi je vsekakor predlog Molotova o svobodnih volitvah v obeh delih Nemčije nekaj, o čemer bi nemara prav radi premišljali mnogi Nemci.

Medtem ko je na Zahodu »vse po starem«, pa lahko rečemo, da je na azijskem kontinentu občutiti daleč večjo živahnost. Priprave za veliko konferenco »barvami narodov« iz vse Azije in večjega dela Afrike, ki naj bi bila na pobudo držav azijskega jugovzhoda približno čez dva meseca, so zajele vse politične kroge od New Delhija in Džakarte, Pekinga in Tokija do Kaira in Johannesburga. Gre torej za izreden dogodek; ki bo — seveda, če bo pravilno usmerjen — imel lahko daljnosežne posledice na celotno politično usmeritev azijskih in afriških držav.

Tudi Srednji vzhod je zadnje dni doživel svoj »pretrsek«. Gre namreč za prijateljstvo in vojakiško pogodbo med Turčijo in Irakom. Ta pogodba je že dolgo visela v zraku in v svojem bistvu pomeni ostvorenje nistega načrta, ki naj bi povezal Pakistan — morda čez Perzijo — z Irakom in še naprej s Turčijo. Ta načrt naj bi bil plod zadnje strategije. Zato je razumljivo, čemu se nekatere arabske države — predvsem Egipt — vznemirjajo ob tej pogodbi, ker smatrajo, da je z njo razbita enotnost »arabskega bloka« in da je turško-iranska pogodba zgolj plod zahodne prizadevanja za ustanovitve srednjezhodnega »obrambnega paketa«. Zahodna ideja, da je treba narditi to precej labilno področje, ni nova; prav tako pa ni nov odpor nekaterih arabskih držav proti kakršnemu koli povezovanju »neutralistično« razpoloženega arabskega sveta z usodo zahodnih strategij. Arabske države si pač hočejo za vsako ceno ohraniti prostost političnega delovanja in v tej ali drugačni obliki okrepiti svojo neodvisnost. Zato je razumljivo, da se prav Egipt, ki se med arabskimi državami najbolj bori za svojo neodvisnost in samostojno politiko, najbolj vznemirja ob tem »strategičnem posegu«.

Ce s tega stališča pogledamo na dogajanja v Aziji — bodisi na Srednjem vzhodu, bodisi v jugovzhodni Aziji — potem postanejo še bolj prepričljive besede maršala Tita, ki jih je pred kratkim izrekel v Rangunu. Predsednik Tito je poudaril zgodovinski pomen novih samostojnih držav, ki šele stopajo na politično prizorišče; poudaril je njihovo težnjo po samostojnosti, njihov odpor proti vmešavanju v notranje zadeve, njihovo voljo po dvigu proizvodnih sil, ki se pod kolonialnimi ali polkolonialnimi režimi nikakor niso mogle razviti, in naposled težnjo teh mladih držav iz »gospodarske nerazvitega sveta« po obratitvi in utrditvi miru na osnovi medsebojnega spoštovanja in miroljubne koeksistence. Ta poziv iz Ranguna prihaja prav ob času, ko so si problemi pred očmi vseh malih in srednjih narodov, pa čeprav niso morda še tako očiti...

Ze drugi primer iz Srednje Amerike — po »udaru« v Guatemali je namreč prišel še vdor iz Nikaragve v Kostariko — spada med »sličnejše« primere. Morda gre le za »epizodo«, ki v Latinski Ameriki niso redke, vendar je bistvo tudi tega dogodka v splošnem problemu, ki zajema vse »gospodarsko zaostalo« področje: to je tisti problem, ki ga je nakazal in analiziral maršal Tito v Rangunu: gre za vprašanje suverenosti malih držav, za njihovo samostojnost — ali pa močnejših monopolistično — kapitalističnih družb, kakor je proslula »United Fruit« — ki jim je malo mar nešteti deklaraciji, ko gre za »višje interese« in ki nočejo upoštevati mednarodnih demokratičnih načel sporazumevanja in sožitja.

NAROČNIKI »TT«
Sporočamo vam, da bomo s 1. februarjem pričeli pobirati naročnino za »Tedensko tribuno« po poštnih uslužbencih, in sicer za tri mesece skupaj. Za tak način smo se odločili zaradi tega, ker pričakujemo, da bo s tem naše delo močno olajšano, vam pa hkrati ustreženo, ker vam ne bo treba nakazovati denarja in skrbeti za naročnino.

Po pogodbi z Direkcijo PTT v Ljubljani bodo poštni uslužbenci, ki vas dnevno obiskujejo po vaših domovih, pobrali v februarju tudi naročnino za TT, in sicer za letošnji januar, februar in marec. Naročnina znaša za tromesečje samo 240 din. Po istem razporedi bodo prihajali poštni uslužbenci po naročnino tudi prihodnja tromesečja.

V kolikor ste morda z naročnino v zapostanku še za l. 1954, vas prosimo, da jo nakazate na naš tekoči račun pri Mar. banki 601-T-428, nikakor pa nam ne nakazujte po poštni položnici naročnino za letošnje leto, temveč počakajte na prihod poštnega uslužbenca.

- izdaja časopisno-razložniško podjetje SZDL »NAS TISK« v Ljubljani, direktor Rudi Janžuba. Urejuje uredniški odbor. Glavni urednik Branko Babič, odgovorni urednik dr. Dušan Savnik. Tiska tiskarna »Slovenskega poročalca« v Ljubljani, predstavnik Franc Plevel. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ul. 13 (priljubje), poštni predal 150. Telefoni: 31-522 do 23-526 (interna številka 23).
- Naročniški oddelci: Ljubljana, Kar. deljveva ul. 1, telefon 21-932. Naročnina: celoletna 960 din, polletna 480 din, četrtletna 240 din, mesečna 80 din. Posamezno številka 20 din.
- Oglašni oddelci: Ljubljana, Kardeljeva ul. 1, telefon 21-208. Številka tekočega računa pri Naročniški banki: 601-T-428.
- Rokopisov ne vračamo!

OB NILU SE BORIJO PROTI ZAOSTALOSTI

Slepec je prinesel Egiptu luč

To je bil Taha Husein, ki se že nad trideset let bojuje proti nevednosti in zatiranju na Bliznjem vzhodu. Bolj kot kdorkoli v Egiptu se je boril za odstavitev korumpiranega, despotičnega kralja Faruka. Njegovo geslo je bilo: demokracija, svoboda govora in tiska. Njegova najvažnejša zahteva pa je brezplačno šolanje vsakega egiptovskega otroka; pridobitev, ki jo je uresničil po dolgotrajnem prizadevanju. S tem kulturnim korakom je stopil Egipt na čelo arabskih držav.

Taha Husein je moral premagati mnogo težav, preden se mu je posrečilo doseči vse to; a največjo oviro je moral obiti pri samem sebi, kajti bil je popolnoma slep od svojega tretjega leta. Toda njegov odnos do lastne slepote je značilen za njegov odnos do življenja sploh: sam namreč noče priznati, da bi bila slepota nepremagljiva zapreka. »Pomisli, koliko stranskih odklonov mi je prihranjenih zaradi tega, ker sem slep,« je rekel nekemu svojemu prijatelju. Husein je sedaj star 66 let, a je še vedno prožen na duhu in na telesu. Rad se smeje

govo ime po vsem Bliznjem vzhodu. Leta 1933 je padel Sidky in Husein je bil takrat znova imenovan za dekana univerze.

O teh treh letih borbe je Husein izjavil: »Spoznal sem, da je edino upanje, da dosežemo v Egiptu resnično demokracijo, vzgoja najširših ljudskih plastí.«

Zahteva po brezplačnem šolanju je v teh časih umevna. V Egiptu pa je bila izrazito revolucionarna. Do takrat je zahtevala država za vsakega otroka, ki je hotel obiskovati osnovno šolo, okrog 50 dolarjev šolnine na leto — prav toliko, kolikor je znašal letni dohodek egiptovskega kmeta.

Husein pa je zahteval: »Pouk in vzgoja morata biti brezplačna — kot sta zrak in sončna toplota!«

Vlada pa mu je odgovarjala: »To je luksuz, ki si ga Egipt ne more privoščiti.«

To je bilo v času, ko je kralj Faruk v eni sami noči zapravil celo premoženje. Husein je imel sprva večino proti sebi. Imenovali so ga fantasta in utopista; polagoma pa je pridobil zase ljudske množice, ki so začele s svoje strani pritiskati na parlament.

PRVI USPEHI

Oktober 1943 je bila pri otvoritvi parlamenta izrečena obljuba: »Od današnjega dne je obisk osnovne šole brezplačen.«

Husein je pomagal prosvetnemu ministru pri izvedbi novega zakona. Odredil je, da otroci dobivajo brezplačno kosilo v šoli, prav tako pa tudi zdravniško oskrbo.

Husein je ustanovil tudi univerzo v Aleksandriji, ki je kmalu štela 8000 slušateljev.

L. 1950 je nova vlada ponudila Huseinu prosvetno ministrstvo, ki ga je bil pripravljen sprejeti s pogojem, če bo lahko uvedel vzgojni sistem, kakršnega Egipt potrebuje.

Vlada je na pogoj pristala in Husein je pričel z delom. Najprej je odpravil šolnino za obisk višjih šol; obenem pa je izdal zakon o šolski obveznosti do 16. leta starosti.

S tem zakonom je sprožil preče vprašanje: od kod vzeti šolska poslopja in učitelje?

Husein pa ni obupal, marveč se je lotil dela z velikim pogumom. V nekaterih vaseh so se zidala skromna šolska poslopja. drugod so se ustrezno spremenila stanovanja. V kratkem času je pridobil 2600 šolskih prostorov. Za učitelje je ustanovil učiteljske tečaje in je dobil na ta način v osemnajstih mesecih 12.000 učnih moči. Ker je vlada z denarjem skoparila, je neprestano grozil z odstopom; pisмено izjavu o odstopu je stalno nosil v svojem žepu.

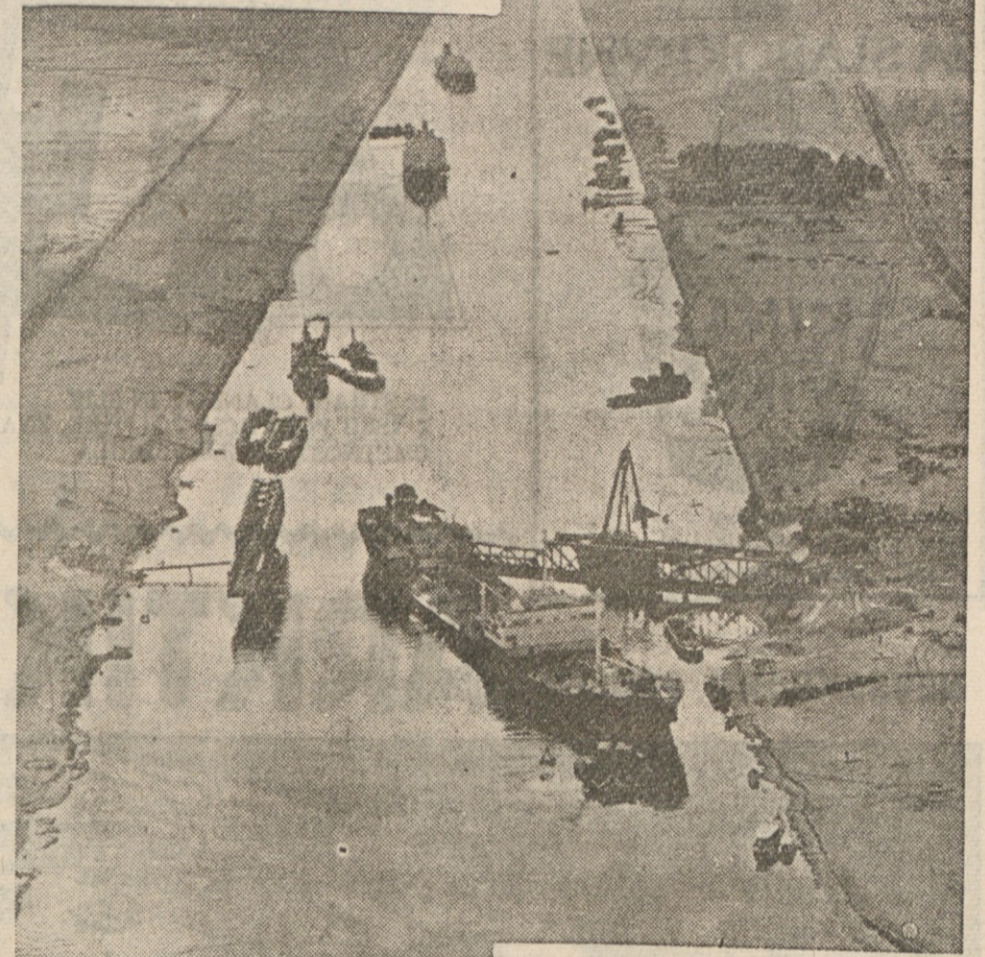
Najboljša dela drugih narodov je dal prevesti v arabščino in je poslal na stotine mladih Egiptčanov na študij v Evropo in Ameriko.

NAJVEČJA OVIRA HUSEINOVEMU DELOVANJU

Je bil kralj Faruk. Vedno znova je napadal Husein v svojih spisih tega uživalca in njegove satelite. Njegov list »Egiptovski pisar« je postal glasilo vseh demokratično usmerjenih Egiptčanov, a vlada je ta čišnik kmalu prepovedala. Zaradi nekega posebno ostrega članka je bil Husein aretiran in obsojen na denarno globo.

Husein je vsekakor mnogo pripomogel k padcu kralja Faruka, čeprav pri vstaji ni

Sueški prekop bo prizorišče srečanja med predsednikom egiptovske vlade in maršalom Titom, ki se sedaj vrača iz Indije in Burme



STALINOV SIN UMRL?

Neki avstrijski list je pred kratkim sporočil vest, da je Stalinov sin Vasilij umrl in da so Stalinovo hčer Svetlano izgnali iz Moskve. List »Das kleine Blatt« piše, da je to informacijo dobil od nekega zahodnoevropskega diplomata, ki je svoje novice politične preživel v Avstriji, vendar pa ne omenja njegovega imena.

Ta diplomat je po zatrjevanju omenjenega lista tudi izjavil, da je Stalinova hči Svetlana izgnana iz Moskve kmalu zatem, ko so aretirali njenega brata, in potem, ko so v juniju 1953 ustrelili Lavrentija Berija. Avstrijski list zatrjuje, da je Stalinov sin Vasilij, ki je bil generalni poročnik sovjetskega letalstva, umrl preteklo jesen v nekem taborišču za prisilno delo v Srednji Aziji.

bil neposredno udeležen, ker se je takrat mudil v Italiji. Po kraljevem odstopu je imel Husein lažje stališče pri svojem prosvetnem delu kot prej. Danes je število šolarjev že preseglo dva milijona.

Težišče njegovega dela pa je v pisateljevanju. Knjige, ki jih je napisal, so ponesle njegovo ime daleč preko meja Egipta. Univerze Oxford, Rim, Lyon so mu podelile častni doktorat. Ko je francoski pisatelj André Gide dobil 1947 Nobelovo nagrado, so ga prosili, naj predlaga nekaj imen za bodočo nagrado. André Gide je odgovoril: »Po mojem pride v poštev samo eden: Taha Husein.«

POLITIČNI PORTRETI

Vjačeslav Molotov



posvečen Molotovu, trikrat obsežnejši od tistega, ki je namenjen predsedniku sovjetske vlade Georgiju Malenkovu.

Članek, ki obsega štiri in pol stolpce in vsebuje tudi celostransko fotografijo, pravi, da ima Molotov nenavadno velike zasluge za zmago v drugi svetovni vojni, »kajti v letih velike domovinske vojne je odločilno prispeval k mobilizaciji vseh sil Sovjetske zveze in k zmagi nad sovražnikom...« Dobil je prvi red Lenina za posebne zasluge pri povečanju proizvodnje tankov.

Sovjetska enciklopedija trdi, da je Molotov »učence in sodelavce velikega Lenina, učence Stalina in pomembne teoretične parizije« v članku je tudi povedano, da je Molotov sin trgovskega pomočnika. Enciklopedija daje priznanje njegovemu »slestečemu organizacijskemu talentu, njegovi trdnosti in doslednosti v uresničevanju leninistične linije v načelnih vprašanjih, ter njegovi nepopustljivosti in neprizanesljivosti v boju s protipartijskimi elementi«.

Molotov je bil izvoljen za člana centralnega komiteja Komunistične partije leta 1921 »na predlog Lenina«. Članek trdi o Molotovu, da je decembra 1930, ko je postal predsednik sovjetske vlade (predsednik sveta ljudskih komisarjev), pokazal »državniško modrost leninskega tipa«. Ko je leta 1939 postal sovjetski minister za zunanje zadeve — prvi nadalje Enciklopedija — »je Molotov odločno vztrajal politiko miru in sodelovanja z drugimi državami ter razlerikalval zlobne načrte imperialistov proti Sovjetski zvezi.«

V biografiji Molotova v omenjenem 28. zvezku Velike sovjetske enciklopedije pa ni omenjena nemško-sovjetska pogodba o nena-padanju, ki jo je bil Molotov podpisal istega leta. Enciklopedija tudi poudarja, da je bil marca 1953, po Stalinovi smrti, Molotov imenovan za proega namestnika predsednika vlade in zunanje ministra. Prav tako »po udarjeni napori, ki da jih je Molotov vložil v zagotovitev varnosti sovjetskega ljudstva in delavcev vseh dežel.«

Na koncu biografije Molotova v Veliki sovjetski enciklopediji je rečeno: »Molotov z vsemi svojimi silami, z vsem svojim velikim znanjem in svojimi velikimi izkušnjami prispeva k velikemu smotru — zgraditvi komunistične družbe...«

Takšen je portret, kot ga o Vjačeslavu Molotovu daje najnovejši zvezek Velike sovjetske enciklopedije...

KOSTARIKA V NEVARNOSTI



Srednja Amerika je področje, odkoder pogosto prihajajo novice o državnih prevratih, revolucijah, pobe-glih predsednikih in podobno. — Zadnje mesece je postajalo ozračje med Nikaraguo in Kostariko vse bolj napeto. Deževalo so medsebojne obožbe in protiožbe, dokler 10. januarja ni prišlo do odkritega spopada. Predsednik Nikaragve José Figueres je izjavil, da so napadci prišli iz sosedne Nikaragve, nikarški diktator Anastasio Somoza pa je njegove izjave ogorčeno zavržal.

Vsekakor drži, da napadci, ki so se izkrcali pri Punta Arenas na pacifiški obali in na obalah jezera Nikaragua, kakor tudi letala, ki so napadla kostariško prestolnico San José in nekaj manjših mest, niso prišla z meseca, temveč so nekje morala imeti svoje oporišče in zatočišče. O bojnih samih bi bilo škoda izgubljati besed, ker so se pač razvijali po krajevni navadi v precej operativni obliki. Vendar bi bilo narobe, če bi vso stvar vzeli preveč nalahko. Da nam bo stvar jasnejša, si oglejmo v skopih obrisih zgodovino obeh sosed.

Kostarika je visoka planota s strmimi obalami, ki se spuščajo na Pacifik in na Karibsko morje. Podnebje je ugodno. Njenih 800 tisoč prebivalcev, ki so skoraj izključno Spanci, se v glavnem ukvarja s poljedelstvom. Večje industrije dežela ne pozna. Ker prvi naseljeni v redko naseljeni pokrajini niso našli poveni delovne sile, Indijancev, so se morali ukvarjati z obdelovanjem zemlje sami in tako se je Kostarika razvila v liberalno-demokratsko republiko srednjih in malih posestnikov, ki je z ustavo leta 1949 odpravila redno vojsko in se zadovoljuje s 500 stražniki nacionalne garde, 30% svojega proračuna pa porabi za prosveto. S 15% ne-pismenih in kolikor toliko urejeno socialno zakonodajo predstavlja svetlo točko med srednjemeriškimi državami.

Sosednja Nikaragua kaže precej drugačno sliko. Dežela je precej rodovitna, toda nima tako zdravega podnebja kot njena so-

seda. Prebivalstvo (1.500.000) je precej mešan in se v glavnem ukvarja s poljedelstvom. Banane in bombaž so glavni pridelek. S svojo politično zgodovino se Nikaragua ravno ne more pohvaliti, saj je njena zgodovina polna revolucij in tujih intervencij. Do leta 1928 je bila praktično zasedena po četah ZDA. Leta 1936 je prevzel oblast Anastasio Somoza in od tedaj vlada sam ali po svojih slavnatih možeh kot absolutni diktator.

Kje naj iščemo vzrok napetosti med obema državama? Teh je več in segajo od osebnega sovraštva med Somozo in Figueresom do raznih poslovnih interesov, ki se nemara čutiljo prizadete zaradi gospodarske in socialne politike kostariške vlade. Predvsem naj omenimo znano družbo »United Fruit« (Guatemala), ki ima svoje plantaže tudi v Nikaragui in Kostariki.

Vendarle kaže, da se primer Guatemale ne bo ponovil. Uporniki so sicer poskusili tudi z doslej uspešnim geslom »protikomunistične revolucije«, ki ga ponekod zelo radi slišijo, toda Figueresu in njegovim pristajšem, ki se uradno imenujejo liberalci, v resnici pa so nekakšni krščanski socialisti, bi težko očitali komunizem. S tem si lahko razlagamo naglo akcijo organizacije ameriških držav, ki je poslala na mesto spopada svojo komisijo in po zadnjih sporočilih je dosegla precejšnje uspehe. Bojli so praktično končani, stanje pa ostaja v glavnem kot je bilo.

JUGOTEHNIKA LJUBLJANA



vam nudi radio aparate, radio in elektromaterial po najnižjih dnevnih cenah! Trgovina v Ljubljani: Čopeva 12 in Titova 47a



Foto kronika

Ta železni obzem dveh velikanov je zahteval 14 mrtvih in veliko številno ranjenih. Pri nesreči, ki se je zgodila v bližini Dortmund sta posadki obeh lokomotiv ostali nepoškodovani. Tudi v drugih državah se prebivalstvo veča v težjih PAZ. Posnetek kaže vaje v reševanju ponesrečenca skozi okno, s pomočjo posebne lestve. Osem držav je sodelovalo na amaterskem plesnem turnirju v Berlinu. Prvo nagrado sta prejela inženir Hegemann in gospodična Kömmerer (Nemčija). Drugo mesto pa je zasedel angleški par. Zmagovalca vidite na sliki. Mala šestletna Danielle Salaman iz Londona je znala preje pisati note kot pa črke. Ta izredni talent je ustvaril že 40 lastnih kompozicij. Mala Danielle bo v kratkem odpotovala na koncertno turnejo po Evropi, kjer bo izvajala klavirske skladbe Beethovna, Bacha, Purcella in Hindla. Kar v copatah je priteknel na cesto dljak Mencej Avgust iz Medvedove ulice v Ljubljani, ko se je pred hišo ustavil avto Radia Ljubljana, ki je v času »Veselega večera« krožil po mestu. Ker je prispel prvi do vozila je v unioński dvorani prejel lepo nagrado.

Ali smo pozabili na Belo krajino?

(Nadaljevanje s 1. strani)

Taka je bila, nekdanja pozabljena in zapuščena Bela krajina! Taka je bila ta, od nekdanje pasivna in keršna pokrajina, glavna prehranjevalna baza naših osvobodilnih vojsk! Taka je tudi danes Bela krajina! Junaška, toda majhna, revna in črna. Zlasti je pasivna njena kmetijska proizvodnja. Zakaj?

Med osvobodilno vojno je Bela krajina dajala več, kot je mogla. Svobodo je dočkala izjemno črna in prazna. Zaradi njene elektrifikacije in izgradnje težke industrije smo prva povojna leta povečali premoženje ozemlja in skrbili splošno razvoju in napredku kmetijstva. To je zapustilo težke posledice povsed, zlasti pa v izčrpani Beli krajini. Zaradi primitivnega in ekstenzivnega načina obdelovanja zemlje zaostaja tudi danes naša kmetijska proizvodnja povsed, zlasti pa v Beli krajini.

Pred kratkimi je 109 kmetijskih, gozdarskih, veterinarskih in raznih drugih strokovnjakov obiskalo 153 belokranjskih vasi (60 odstotkov od skupnega števila vasi). Deseto obletnico I. zborovanja kmetijskih strokovnjakov na osvobojenem ozemlju (Doblice 1944) so prav lepo in uspešno počastili s tem, da so proučili vsa pereča vprašanja belokranjske pasivne kmetijske proizvodnje. Kakšne so njihove glavne ugotovitve?

BELOKRANJSKA ZEMLJA JE LACNA

»Naša zemlja je pusta in prazna. Naša zemlja je izčrpana in izprana kot rešeto.« Tako in podobno so mi odgovarjali skoraj po vsej Beli krajini domačini, ko sem se pozanimal za ugotovitve strokovnjakov v belokranjskem kmetijskem tednu.

»Pedološke razmere Bele krajine mi niso bile neznane, toda vseeno je katastrofalno osiromašenje belokranjske zemlje zame novo, težko spoznanje,« mi je odgovoril inž. agr. Bogdan Ferlic iz Zalca.

»Bela krajina je v marsičem podobna Prekmurju, toda zaklinsavanje, odplavljanje, izpiranje in degradacija zemlje je tukaj mnogo hitrejša kakor v Prekmurju,« je potopil agronom Emerik Sitar iz Murske Sobote.

Pozanimal sem se na okraju za številčno stanje gnojišč. Od 4268 kmečkih gospodarstev in črnomelskem okraju ima samo 260 gospodarstev urejene gnojnišne jame. Pri vseh drugih gospodarstvih pa se gnojnice razliva po vseh potih in jarkih. Belokranjsko kmetijstvo ima zaradi tega letno okrog 64 milijonov dn izgube.

Nujno je, da se v Beli krajini zgradi čim več gnojniških jam in gnojlišč in da se hkrati zagotovijo večje količine cenejših umetnih gnojil, kajti brez tega se ne bo obnovila in povečala rodovitnost, sedaj tako močno izčrpane zemlje.

TUDI RASTLINE SO LACNE

»Rastline potrebujejo hrane, ki jo črpajo iz zemlje in si jo pridobivajo ob sodelovanju sonca in zraka. Toda zemlja ne daje ničesar zastoj! Treba ji je mnogo dati ter jo pravilno obdelovati, če hočemo od nje kaj več prejeti. Tudi tu velja načelo: Daj — dam! Vaša zemlja pa je v glavnem plitka in eroziona plodnost, zato potrebuje še več gnoja in še več skrben obdelave.« Tako je ob brleči petrolejki v prenapolnjeni solski sobi v Radencih tolmačil okrajni kmetijski referent Mit Doberšek iz Krškega.

Domačinom se je postopoma jasnilo. Spoznali so, zakaj njihova polja slabo rade, zakaj so njihovi zaplevljeni travniki podobni bolj pašnikom, a pašniki le sprehajališčem za živino.

»Sadjarstvo Bele krajine bi lahko bilo eno izmed najbolj donosnih kmetijskih panog, toda zdaj je sadno drevje zapuščeno in zamarnjeno, zato daje povprečno le po 8 kg sadja, ko bi ga lahko dajalo tudi po 300

kilogramov, seveda če bi bilo pravilno obrezano, pomnjeno, poskrbljeno in seveda tudi — pognojeno. Dozdej je bilo sadno drevje prepuščeno samemu sebi, brez vsakega gnoja in nege.« Tako mi je tolmačil sadjarski strokovnjak Franc Sitar iz Sadržarskega zavoda v Mariboru.

»Nad 1200 ha ali 10 odstotkov obdelovalne zemlje v Beli krajini zavzemajo vinogradi, ki doživljajo zdaj svoje največje krize. Z načrtno obnovo, s pravilno obdelavo ter ob zadostnem gnojenju bi lahko dajali letno okrog 500 vagonov kvalitetnega vina in namiznega grozdja. Danes pa nudijo komaj polovico tega in še to le za domačo uporabo,« mi je pojasnjeval razmerje inž. Tone Sikvarč, direktor državnega posestva Kapela pri Ljutomeru.

TUDI LJUDJE SO LACNI

»24.410 ha belokranjske kmetijske površine je razbitih na 4266 kmečkih gospodarstev. Od tega ima 1022 gospodarstev komaj 1 ha zemlje. Na kmetijski zemlji Bele krajine živi 17.200 kmečkih prebivalcev, tako priveda 2 kmečka prebivalca na

ljem pozdravljali kmetijske in druge strokovnjake, ko so v kmetijskem tednu obiskali tudi njihovo vas. Marsikje so jih slavnostno sprejeli. V Radencih je pred in po večernem strokovnem predavanju zaigral domači tamburaški zbor. Ob brleči petrolejki so ljudje kar 5 ur vztrajali ter poslušali, spraševali in zopet poslušali. Ob koncu so pa dejali: »Takah sestankov si še želimo! Vas!, katere niso mogli obiskati strokovnjaki so pošiljali deputacije na okraj ter zahtevale, da tudi njih obiščejo, da se tudi z njimi pogovorijo.

HOČEMO IZVOJEVATI SVOJO POPOLNO ZMAGO TUDI NA GOSPODARSKEM PODROČJU

»Belokranjčani se hočemo z lastnim trudom in z lastnim



Ko je v hrvaških predelih zavladała zaradi okupatorjeve blokade lakota, so si Belokranjci odtrgali od ust najpotrebnejše, naložili 170 vozov s koruzo in drugo hrano in jo iz Črnomelja — prestolnice slovenskega osvobodjenega ozemlja — prepeljali čez Kolpo. — Cabranke so si napravile težke tovore in dokazale svojo zavodnost, ko so prenašale hrano za partizanske enote in prebivalstvo Like in Gorskega Kotara

l ha kmetijskega zemljišča,« je pojasnjeval razmere predsednik OLO Janez Zunič.

»Dosedanja avtarkično kmetijsko gospodarjenje v Beli krajini je skrajno ekstenzivno. Posledica tega je nizka proizvodnost, kakor po enoti obdelovalne površine, tako tudi po enoti vloženega dela. Zaradi tega se pojavlja relativna agrarna prenaseljenost ob nizki blagovni proizvodnji. Toda ob razširjeni intenzivni kmetijski proizvodnji bo nujno nastopil obratni primer, t. j. pomanjkanje delovnih moči,« je zatrdil ekonomist Filip Uratnik iz Ljubljane.

Res je. Belokranjska zemlja je izčrpana in pusta, zato je njena rodovitnost nizka in ne nudi dovolj hranljivih snovi rastlinam. To čutiljo poleg živine tudi ljudje. Zato lahko upravičeno rečemo: V Beli krajini je lačna zemlja, so lačne rastline in živali. Nizki hektarski donosi in nizka proizvodnost živine pogosto ne krijejo niti proizvodnih stroškov ter zato ne dajejo belokranjskim kmetovalcem dovolj sredstev za življenje. Zato lahko mirno trdimo, da so lačni tudi belokranjski kmetovalci in njihove družine.

Da, lačni so lačni so predvsem znanja. Zelišo si več sodobnega agrotehničnega znanja, da se z njegovo pomočjo izkopljejo iz dosedanjih težav pasivne kmetijske proizvodnje.

»Po vinogradniških krajih Bele krajine so mi pravili, da po ravnateljstvu grške kmetijske šole Skalickyzu, ki ima ogromno zaslug za prvo obnovo vinogradov, sploh še ni bilo nobenega vinogradniškega strokovnjaka v te kraje,« mi je pripovedoval inž. Lojze Hrček, direktor vinogradniške obnovitvene postaje v Novem mestu.

Res, domačini so željni znanja. Prav radi bi se seznanili s sodobnimi agrotehničnimi ukrepi. Zato so povsod z vse-

lajem pozdravljali kmetijske in druge strokovnjake, ko so v kmetijskem tednu obiskali tudi njihovo vas. Marsikje so jih slavnostno sprejeli. V Radencih je pred in po večernem strokovnem predavanju zaigral domači tamburaški zbor. Ob brleči petrolejki so ljudje kar 5 ur vztrajali ter poslušali, spraševali in zopet poslušali. Ob koncu so pa dejali: »Takah sestankov si še želimo! Vas!, katere niso mogli obiskati strokovnjaki so pošiljali deputacije na okraj ter zahtevale, da tudi njih obiščejo, da se tudi z njimi pogovorijo.

HOČEMO IZVOJEVATI SVOJO POPOLNO ZMAGO TUDI NA GOSPODARSKEM PODROČJU

»Belokranjčani se hočemo z lastnim trudom in z lastnim



Ko je v hrvaških predelih zavladała zaradi okupatorjeve blokade lakota, so si Belokranjci odtrgali od ust najpotrebnejše, naložili 170 vozov s koruzo in drugo hrano in jo iz Črnomelja — prestolnice slovenskega osvobodjenega ozemlja — prepeljali čez Kolpo. — Cabranke so si napravile težke tovore in dokazale svojo zavodnost, ko so prenašale hrano za partizanske enote in prebivalstvo Like in Gorskega Kotara

l ha kmetijskega zemljišča,« je pojasnjeval razmere predsednik OLO Janez Zunič.

»Dosedanja avtarkično kmetijsko gospodarjenje v Beli krajini je skrajno ekstenzivno. Posledica tega je nizka proizvodnost, kakor po enoti obdelovalne površine, tako tudi po enoti vloženega dela. Zaradi tega se pojavlja relativna agrarna prenaseljenost ob nizki blagovni proizvodnji. Toda ob razširjeni intenzivni kmetijski proizvodnji bo nujno nastopil obratni primer, t. j. pomanjkanje delovnih moči,« je zatrdil ekonomist Filip Uratnik iz Ljubljane.

Res je. Belokranjska zemlja je izčrpana in pusta, zato je njena rodovitnost nizka in ne nudi dovolj hranljivih snovi rastlinam. To čutiljo poleg živine tudi ljudje. Zato lahko upravičeno rečemo: V Beli krajini je lačna zemlja, so lačne rastline in živali. Nizki hektarski donosi in nizka proizvodnost živine pogosto ne krijejo niti proizvodnih stroškov ter zato ne dajejo belokranjskim kmetovalcem dovolj sredstev za življenje. Zato lahko mirno trdimo, da so lačni tudi belokranjski kmetovalci in njihove družine.

Da, lačni so lačni so predvsem znanja. Zelišo si več sodobnega agrotehničnega znanja, da se z njegovo pomočjo izkopljejo iz dosedanjih težav pasivne kmetijske proizvodnje.

»Po vinogradniških krajih Bele krajine so mi pravili, da po ravnateljstvu grške kmetijske šole Skalickyzu, ki ima ogromno zaslug za prvo obnovo vinogradov, sploh še ni bilo nobenega vinogradniškega strokovnjaka v te kraje,« mi je pripovedoval inž. Lojze Hrček, direktor vinogradniške obnovitvene postaje v Novem mestu.

Res, domačini so željni znanja. Prav radi bi se seznanili s sodobnimi agrotehničnimi ukrepi. Zato so povsod z vse-

delom izkopal iz stoletne gospodarske revščine in zaostalosti. Od vas potrebujemo nujno strokovno pomoč, od skupnosti pa začetne investicijske kredite. Vse drugo bomo storili sami.« S temi besedami je Milan Kovčič iz Gradca izpovedal trdno voljo Belokranjcev na zaključnem občinskem posvetovanju s strokovnjaki.

Marsikje v Beli krajini niso imeli doslej jasne slike, kje in kako naj bi začeli — uspešno obnoviti kmetijstvo. Po končanem kmetijskem tednu, ko je 109 kmetijskih in drugih strokovnjakov po dvodnevem skupnem proučevanju zbranih ugotovitev s terena, dalo konkretne in minimalne in maksimalne predloge, bo to obostitveno delo v kmetijstvu dosti lažje in uspešnejše.

Takšna je danes Bela krajina! Takšni so danes njeni ljudje, ki odločno vztrajajo in trdi borbi z neprilikami in težavami. Takšni so, ko hočejo izboljšati svojo popolno zmago tudi na gospodarskem področju.

In takšna Bela krajina ni in ne more biti odkrnjena in pozabljena, kakor je bila nekoč!

Pavle Seguja

RDEČE IN ČRNO V MONTE CARLU

Monaco, državnica ob Sredozemskem morju, edina na svetu ne pozna davkov na dohodek. Celo tuje, ki se tam naseš in biva nepretrgoma pet let, je oproščena te nadloge; postal je Monegasque, državljani kneževine Monaco.

Po vstopu na ozemlje Monaca, ki ga zdaj vlada knez Rainier III., prestopiš mejo, ne da bi jo opazili. Vse, kar deli Monaco od Francije, je plošča, vzidana v skalo in mejni kamen — pa nobenih carinskih pregledov.

Knezovala palača stoji na polotoku, po katerem nosi kneževina svoje ime. Tuji si jo ogledajo, popoldne jadrjo po zalivu, smuknejo morda še v eksotični vrt in napravijo kratek sprehod po pomolu — naposled pa pogledajo na uro in se odpravijo v največjo privlačnost Monaca: Casino v Monte Carlu, ki je (finačno) najvažnejše mesto kneževine. Vstop v Casino ni tako preprost: odšteti je treba 150 frankov, kot ga pa misli obiskovalni večkrat, pokaže potni list, da izpiše njegovo ime in stanovanje. Velika dvorana s ruleto se vsa blešči in luč se odbija od marmornatih sten. Pet miz je pripravljeno za ruleto, ostale pa so namenjene za igro s kartami. Za razpavanje denarja niso potrebne velike timske sposobnosti. Omejitev navzgor ni — pri nekaterih mizah je najmanjša vsota sto francoskih frankov, pri drugih pa dve sto. Ker ima Francija v glavnem papirnat denar, ga je treba najprej zamenjati za štone. Na največjem žetonu je napisano »10.000 frankov«. Na posamezno številko lahko naložite, kolikor vas je volja.

Kakor se čudno sliši, je Casino vendarle »socialna« ustanova. Poleg tega, da kneževina pobere večino denarja, ki so ga tam »varno« naložili ljubitelji tajci, je v igralnici zaposlenih vsaj 1000 ljudi, od direktorja do snajžike, ki jim ruleta daje dela in kruha.

Igralci so nervozni. Nekateri prestopajo z noge na nogo, kadijo, grizejo papir ali nohte, drugi spet v mislih preracunavajo čas, ki ga porabi krogla, da se ustavi, gledajo proč, se sprehajajo. Slatni obiskovalci imajo pregledujejo svoje zapiske in primerjajo številke, da bi razrešili nerешljivi vozeli. Toda ta vozeli ima v rokah samo blagajna: 36 številke je in na vsako lahko stavite. Če je krogla ostala na vsaki številki, boste prejeli petinidesetkrat toliko, kolikor ste stavili, šestinidesetkrat del

Monaco, državnica ob Sredozemskem morju, edina na svetu ne pozna davkov na dohodek. Celo tuje, ki se tam naseš in biva nepretrgoma pet let, je oproščena te nadloge; postal je Monegasque, državljani kneževine Monaco.

Po vstopu na ozemlje Monaca, ki ga zdaj vlada knez Rainier III., prestopiš mejo, ne da bi jo opazili. Vse, kar deli Monaco od Francije, je plošča, vzidana v skalo in mejni kamen — pa nobenih carinskih pregledov.

Knezovala palača stoji na polotoku, po katerem nosi kneževina svoje ime. Tuji si jo ogledajo, popoldne jadrjo po zalivu, smuknejo morda še v eksotični vrt in napravijo kratek sprehod po pomolu — naposled pa pogledajo na uro in se odpravijo v največjo privlačnost Monaca: Casino v Monte Carlu, ki je (finačno) najvažnejše mesto kneževine. Vstop v Casino ni tako preprost: odšteti je treba 150 frankov, kot ga pa misli obiskovalni večkrat, pokaže potni list, da izpiše njegovo ime in stanovanje. Velika dvorana s ruleto se vsa blešči in luč se odbija od marmornatih sten. Pet miz je pripravljeno za ruleto, ostale pa so namenjene za igro s kartami. Za razpavanje denarja niso potrebne velike timske sposobnosti. Omejitev navzgor ni — pri nekaterih mizah je najmanjša vsota sto francoskih frankov, pri drugih pa dve sto. Ker ima Francija v glavnem papirnat denar, ga je treba najprej zamenjati za štone. Na največjem žetonu je napisano »10.000 frankov«. Na posamezno številko lahko naložite, kolikor vas je volja.

Kakor se čudno sliši, je Casino vendarle »socialna« ustanova. Poleg tega, da kneževina pobere večino denarja, ki so ga tam »varno« naložili ljubitelji tajci, je v igralnici zaposlenih vsaj 1000 ljudi, od direktorja do snajžike, ki jim ruleta daje dela in kruha.

VEDNO VEČ SOVHOZOV

Hruščov si prizadeva povečati število sovhovozov (državnih posestev). To mu je tudi uspelo. V primerjavi s septembrom 1953 so je število sovhovozov povečalo od 4700 na 5.000. V istem času pa je padlo število kolhozov, in sicer od 91.000 na 90.000.

ŠVEDSKA SE BOJI

Svedski vojaški strokovnjak Mattson je izjavil, da bi lahko sovjetsko letalstvo v desetih minutah zbombardiralo vse ozemlje Švedske. To svojo kritiko opira na sovjetske naprave za izstreljevanje raket z atomskimi vžigalniki. Sovjetska zveza je namreč osnovala 18 oporišč za spuščanje takih raket na področju Baltičkega morja. Pri teh napravah je baje sodelovalo 2.000 nemških strokovnjakov.

V Vzhodni Nemčiji ne zaupajo vsem beguncem

V zadnjem času je iz Zahodne Nemčije iz raznih motivov prihajalo v sovjetsko cono več beguncem, ki so zavzemali važna mesta. Velika senzacija je bil beg šefa zahodnonemške obveščevalne službe dr. Otta Jolfa, kmalu za njim pa je pribežal v sovjetsko cono poslanec Bundestaga Schmidt-Wittmack. Zadnja begunca sta dva višja funkcionarja tako imenovanega Blankovega urada za obodožitev Zahodne Nemčije. Sovjetskooskopski radio je zdaj objavil, da je dobil vodja Blankovega urada v zahodnem Berlinu Jakob Kolb azil v vzhodni Nemčiji, medtem ko zletela niso priznali njegovemu Friedrichu Heinzu, ki je bil v Blankovem uradu šef obveščevalnega oddelka. V uradnem sporočilu je rečeno, da se je Heinz kompromitiral v weimarski republik kot prijatelj Sovinov, ki so ubili nekdanjega zunanjšega ministra Waltherja Rathenaua.

Zavrženji begunec Heinz se je zdaj vrnil v zahodni del Berlina in v političnem uradu je pripravoval romantično zgodbo. Predvsem je trdil, da ga je v sovjetsko cono izvalil njegov tovariš Kolb in da sta bila sprva oba nekaj časa kasarnirana v neki vili v Karlsruheu. Po nekaj dneh so Kolba odpeljali nemarno kam, Heinz pa je utekel na ta način, da se je po vrvi spustil skozi okno svojega zapora in potem srečno prišel v zahodni Berlin. Odločeni begunec Heinz seveda tudi vneto zatrjuje, da z ljudmi, kakršni so John, Wittmack in tudi Kolb, neče imeti ničesar skupnega. Vprašanje je, če bodo zahodnonemški uradi zadovoljni z njegovo zgodbo in se, kakor doslej, ne bodo dosti brigali za njegovo preteklost.

DR. JOHNU JE ZAL

Pobegli šef zahodnonemške obveščevalne službe dr. Otto John, ki je pobegnil v sovjetsko cono, je pred kratkim pisal pismo jezuitskemu patru Laurentiusu. V tem pismu pravi John, da je pripravljen priti v Zahodno Nemčijo, kjer bi pojasnil, zakaj je pobegnil. Toda zahodnonemške oblasti bi mu morale vnaprej zagotoviti, da ga ne bodo vzmernjale. Na ta poziv so v Bonn izjavili: »Brž ko bo John prestopil zahodnonemško mejo, bo aretirán...«

OKAJENOST V ŠTEVILKAH

Na Holandskem so sestavili statistiko, ki kaže, kako deluje na človeka alkohol, če ga pride v kri 0,1 do 0,4%. Pri 0,1% je pivce v »ročičah«, pri 0,2% mu je vseeno, kakšen je na zunan in koliko časa še pije; pri 0,3% brez obotavljanja plačuje drugim za plačilo ali poseja denar; pri 0,4% prisega, da je popolnoma trezen; pri 0,5% ima silno visoko mnenje o samem sebi, vzgajale se mu pa druga za drugo; na 0,6% pri 0,7% se pri hoji še malej; pri 1% se mu zdi, da vozijo avtomobil v napačni smeri; pri 2% ne more več hoditi in drugo jutro ne ve, kje je bil, pa tudi mačko vika; pri 3% zapisi v kakršnem koli položaju in pri 4% se posilavlja od tega sveta.

Hatomaja varčuje

Brž ko je nastopil svojo funkcijo kot japonski ministrski predsednik, je Hatomaja izdal ukaz, v katerem prepoveduje državnim uradnikom uporabljati avtomobile tuje znamke in vzdrževanje osebne telesne straže. Za vzgled je Hatomaja prvi izpolnil ta ukaz.

Pravkar je izšla nova slikanica

Medvedek Neewa

Knjiga, v kateri so opisane vesele in žalostne zgodbe medvedka Neewa, njegovega prijatelja psička Mikija in ljudi z divjega severa, je lepo opremljena, saj ima čez 300 vedrih slik — delo slikarja M. Mustra.

Cena obsežni knjigi je samo 250 dinarjev

Slikanico »MEDVEDEK NEEWA«, dobite v vseh knjigarnah, v naročnin-skem oddelku »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani, Kardeljeva 5 ali pa vam jo pošljemo po pošti, če nam predhodno nakažete znesek na naš račun pri NB 601-T-163.

ZALOŽBA »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«
Ljubljana, Tomšičeva 5

5. FEBRUARJA 1955

NOVINARSKI PLES

GRAND HOTEL UNION

Ob 20. uri

Ljubljana

ZGODOVINA PRIHODNOSTI?

Kje je sedaj težišče sveta?

Ze sedaj je mogoče nekatere uspehe s področja industrijske proizvodnje primerjati z največjimi uspehi zahodnih velesil. Tri leta po koncu druge svetovne vojne, ki je strahotno opustošila mneno ozemlje, je Sovjetski zvezi uspelo doseči in ponekod celo preokračiti industrijsko proizvodnjo iz leta 1940.

Ce gledamo s splošnega stališča, lahko ugotovimo, da je proizvodnja v letu 1950 dosegla cilje, ki so bili prvotno določeni za leto 1942. Zato lahko tudi rečemo, da je druga svetovna vojna za 8 let zavrla razvoj Sovjetske zveze.

Dve leti pozneje — se pravi leta 1950 — je bila proizvodnja za tri četrtine večja od stanja pred začetkom vojne.

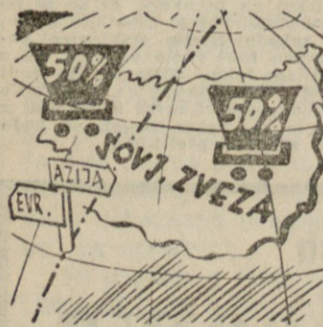
V svojem govoru, ki ga je imel 8. avgusta 1953 je Malenkov izjavil, da bo ob koncu leta 1953 industrijska proizvodnja Sovjetske zveze za dvakrat in pol večja kot proizvodnja leta 1940. Po Malenkovu naj bi to pomenilo: 38 milijonov ton jekla, 320 milijonov ton premoga, 52 milijonov ton nafte in 133 milijard kilovatnih ur električne energije.

Na drugi strani pa se je po statističnih podatkih OZN narodni dohodek Sovjetske zveze, preračunan po stalnih cenah, od leta 1938 do leta 1951 povečal za 124%. Če hočemo postaviti stvari na njihovo pravo mesto, je prav, če opozorimo, da je tudi Združenim državam uspelo v istem razdobju podvojiti svoj narodni dohodek, toda ZDA niso med tem časom pretrpele nikakršnega vojnega opustošenja in so ta dvig lahko dosegle s precejšnjo lahkoto, kajti v ta namen njihovim državljanom ni bilo treba preveč žrtvovati.

Toda med vsemi važnimi dejstvi, ki so značilna za ta vrtoglavi vzpon Sovjetske zveze, ni pomembnejšega od sistematičnega in množičnega premeščanja industrijskih naprav na drugo stran Urala, v notranjost prejšnjih zapuščenih področij v Osrednji Aziji. Ni dvoma, da je prav v tem dejstvu eden najvažnejših dogodkov našega stoletja. Osredotočenju industrije, ki je med največjimi na svetu, se oblikuje v sruca največje in najbolj naseljene med vsemi celinami; vse to se dogaja pred očmi azijskih množic, ki so zaradi pomanjkanja proizvodnih sredstev živete — ali pa še vedno živijo — pod varšivom evropskih industrijskih velesil. Strateške posledice tega razvoja so očitne: Politične posledice pa se tudi že pojavljajo in je zelo verjetno, da bodo v svetovni zgodovini pomenile odločilni preobrat.

Ze pred izbruhom druge svetovne vojne je imela industrija na drugi strani Urala precejšen pomen. Toda nemški vdor je prisilil Ruse, da so evakuirali svojo industrijsko opremo proti vzhodu, s čimer so se pospešili to preobrazbo. Po nekaterih cenitvah je približno 15 milijonov ljudi odšlo s temi stroji, da bi v novih krajih postavili nove tovarne. Od l. 1943 do l. 1950 se je prebivalstvo azijskega ozemlja ZSSR povečalo za kakih 5 milijonov ljudi. Bržčas prebiva danes na tem področju čez 50 milijonov ljudi, kar je tretina vsega sovjetskega prebivalstva. Tako se je zgodilo, da je ozemlje na drugi strani Urala med drugo svetovno vojno in po koncu vojne postalo najvažnejše industrijsko področje v Sovjetski zvezi. Poleg tega pa je odkritje mogočnih ležišč surovin še dalje proti vzhodu, v bližini pacifične obale, omogočilo ustanovitev novih orjaških tovarn.

Po verodostojnih obvestilih je mogoče določiti vsaj štiri nova industrijska področja, kjer so zgradili nova mesta, nova kmetijska posestva, ki prehranjujejo ta mesta, nove hidrocentrale, ki dajejo električno energijo, namakalne naprave, in omrežje železnice in cest. Te štiri industrijske cone naj bi bile: Magnitogorsk, Sverdlovsk, Čeljabinsk; Alma Ata, Taškent; Novosibirsk, Krasnojarsk, Irkutsk; in Komsomolsk, Habarovsk, Vladivostok. Nagla graditev železniške zveze, ki jo imenujejo »Južne transsibirskie železnice«, naj bi povežala te glavne centre v Sibiriji in Centralni Aziji, hkrati pa bi sovjetske prometne zveze v Aziji postale manj ranljive. To, kar imenujejo Kombinatom Ural-Kuzneck in v katerem sta Magnitogorsk in Stalinsk, je med vsemi temi središči najvažnejše področje. To področje uporablja svoj lastni prevoz in svojo lastno železno rudno, ima poleg tega svojo kovinsko industrijo in proizvaja samo več jekla kot vsa Francija. Med najnovnejša metalurški središči v vzhodni Sibiriji in Daljnem vzhodu sta Petrovsk-Zabajkalski in Komsomolsk na reki Amur. Tudi na teh dveh področjih izkoriščajo lastni prevoz in lastna ležišča železne rude; oboje je lahko dostopno. Poveljni gospodarski načrti predvidevajo zgraditev še novih središč težke industrije: v Kazakstanu, Uzbekistanu in Georgiji. Poleg tega je znano, da vse področje sovjetske Azije natančno preiskujejo geologi, zato lahko pričakujemo, da bodo prej ali slej odkrili še nova ležišča surovin in da bodo okrog njih nastala nova industrijska središča. Vse kaže, da si sovjetski voditelji zelo prizadevajo industrializirati azijsko področje. Dosedanji uspehi so že zelo očitni.

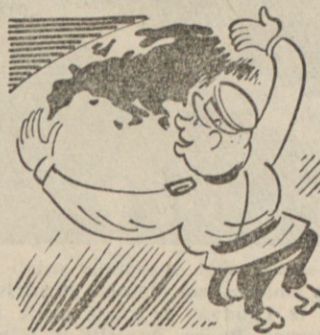


Pred vojno so evropske pokrajine Sovjetske zveze proizvajale dve tretjini vsega sovjetskega premoga. Leta 1950 pa je proizvodnja v azijskih pokrajinah dajala že več kot polovico skupne proizvodnje, ki se je razen tega znatno povečala. Hkrati cenijo, da prihaja več kot polovica vsega jekla, ki ga proizvedejo v ZSSR, iz pokrajine, ki ležijo na drugi strani Urala.

Kar se tiče nafte, so ranljiva petrolejska polja na Kavkazu, ki so pred vojno dajala 90% vse proizvodnje sovjetske nafte, izgubila — predvsem zaradi strahotnih viškov — svoj pomen, povečal pa se je pomen petrolejskih polj, ki so jih odkrili v azijskem delu Sovjetske zveze. Ze ob koncu l. 1950 so v Turkmenistanu in Uzbekistanu ter na Sahalini na Daljnem vzhodu pridobili 16 milijonov ton nafte, proti 6 milijonov ton, ki so jih pridobili na področju Bakuja.

Dejstvo, da zahodna javnost večinoma sploh ne ve za ta nova orjaška industrijska središča v Sovjetski zvezi, kaže na sovjetsko spretnost pri prikrivanju svojega delovanja. Toda cenitve pravijo, da prihaja danes več kot polovica sovjetske proizvodnje z malo znanih pokrajin in da je bila zgrajena orjaška težka industrija v neposredni bližini strateško izredno važnih področij, kot so Perzija, Afganistan, Sikiang, Mongolija in Japonsko morje. Skoraj brez vednosti ostalega sveta se je razvila pahijača industrijskih naprav okrog prenaseljenih, bednih in nemirnih področij Osrednje, Južne in jugovzhodne Azije.

Ce gledamo s tega stališča, lahko ugotovimo, da so napor, ki jih Sovjetska zveza vlagala petindvajset let, da bi izpodkopala dvestoletno premoč zahodnih velesil, že pripeljali do tega, da pridobiva Sovjetska zveza simpatije pri drugih »polrazvitih« država, prav tako pa tudi pri daleč bolj naseljenih skupini tako imenovanih »nerazvitih« držav. Prvim pomeni prijateljstvo in pomoč Sovjetske zveze koristno pobudo pri pospeševanju lastnega pohoda k industrializaciji, ki naj bi imela za posledico zboljšanje življenjske ravni. Drugim (»nerazvitim« državam) pa pomeni sovjetski uspeh vzor, kako se zaostala država lahko sama s lastnimi silami dvigne iz zaostalosti, kar mnogim državam vsekakor pomeni veliko skušnjava. Prvi kot drugi pa lahko sodijo, da pomeni sovjetski sistem splošnega in regionalnega planiranja obrambo pred ciklično fluktuacijo konjunktura in varstvo pred nevarnostjo, ki jo vsebuje kapitalistični sistem. Sovjetska zveza je znala izkoristiti to čustvovanje, tam kjer



je obstajalo, drugje pa se je poslužila sile, da je — z lepa all z grda — k sodelovanju pri svojem načrtnem razvijanju produktivnih sil pritegnila pomembni del »polrazvitih« in »nerazvitih« področja na svetu. Po vojni so vključili v ta sistem več kot 100 milijonov prebivalcev Vzhodne Evrope in to z vsemi pozitivnimi in negativnimi postavkami njihovega gospodarstva; med pozitivne postavke lahko uvrstimo visoko razvito industrijo v Češkoslovaški in Sloveniji ter rumunsko nafto, poleg tega pa vrsto pomembnih ležišč rudnin. Po državljanski vojni na Kitajskem je prišlo 470 milijonov Kitajcev pod režim, ki z malenkostno razliko pomena sovjetske metode, ko si prizadeva zvišati življenjsko raven kitajskega prebivalstva. Po začetku prvega kitajskega petletnega gospodarskega načrta (l. 1952) je postalo očito, da bo nadaljnja petina vsega človeštva prilagodila svoj razvoj načrtom, ki jih ima Sovjetska zveza. Petindvajset let po Oktobrski revoluciji nadzoruje vlada, ki je nastala po tej revoluciji, surovinske vire in dejavnost 320 milijonov ljudi in vodi usodo še nadaljnjih 500 milijonov ljudi, pri tem pa lahko računa tudi na njihove surovinske vire.

V sruca tega sistema nahajamo centralizirani aparat, ki vodi vse: »SVET ZA MEDSEBOJNO GOSPODARSKO POMOČ«, ki je eden najmočnejših poveljniških vzvodov, kar jih pozna svet... Gospodarski razvoj in medsebojni odnosi tega bloka, ki združuje tretjino vsega človeštva, stoje pod poveljstvom enega samega in centralnega vodstva...

Leta 1841 je sir George Everest dokončal svoj topografski prikaz Himalaje in dal pri tem ime najvišjemu vrhu tega pogorja. Nekaj več kot sto let pozneje, natančno junija 1952, je okrožnica kitajskega notranjega ministra ostro kritizirala vse, ki »so slepo prevzeli naziv Mount Everest, češ da to ime proslavlja »imperialističnega kolonialnega uradnika«. »Naša najvišja gora«, je pisalo v okrožnici, »se bo odslej imenovala ČUMULONGMA (SVETA MATI VODA)«, se pravi z imenom, ki ga je imela na zemljevidu iz l. 1717, ko je vladal cesar Kang Hsi.

AZIJA ALI RAZDEJENJE MNOŽICE

Za dve sto in še nekaj let, ki so se vrstila po prvem krstu SVETE MATERE REK je zahodni vpilv v Aziji vedno bolj in bolj spreminjal politični in družbeni ustroj, dokler ni prišlo do tega, da so zapadnjaški zagospodovali nad sto in sto milijoni Azijscev. Toda ob koncu tega razdobja je ta vpilv začel upadati z nepričakovano naglico. Se l. 1914 je bila večina azijskih držav pod neposrednim ali posrednim nadzorom Evropejcev. Četrto stoletja pozneje so prav iste države že bile na tem, da si pridobijo samostojnost. Naposled, se pravi kmalu po koncu druge svetovne vojne, so glavne azijske države pretrgale verige kolonialne sužnosti.

Katera sila je spodbudila to osvobodilno gibanje? Leta 1950 je eden izmed azijskih voditeljev to silo opredelil tako-le: »Značilnosti današnje Azije so: upor zoper stare kolonialne režime, prepoved patriotizma, težnja po agrarni reformi, želja odpraviti zamudo, ki jo je utrpelo njeno gospodarstvo, in strastno hotenje doseči svobodo.« K temu je Jawaharlal Nehru še dodal: »V raznih oblikah je mogoče te težnje zaznati pri vseh azijskih narodih.«

To »strastno hotenje«, ki se uveljavlja na vseh koncih največjega kontinenta in usmerja vsakdanje življenje milijarde in tri sto milijonov oseb, je hkrati upor zoper zahodno varušino in rasno prenapetost zapadnjakov, obenem pa je tudi odraz odpora proti priznavanju gospostva, ki jim ga je vsilila dvestoletna vladavina zahodnjakov. V otipljivih oblikah si ta silna želja prizadeva odpraviti omtvetost, bebo in stoletno zapostavljanje ter najti sredstva, s katerimi bi azijske množice lahko dvignile svojo življenjsko raven na človeštvo... Uporaba zahodne tehnike in to predvsem na področju prometnih in obveščevalnih zvez je tudi prebivalcem najbolj zaostalih vasi pokazala, da njihova zaostalost ni niti nujna niti nepopravljiva.



Ko se je Ilse spomnila svojih staršev, ki so jih nekot podobno odpeljali in se niso nikoli več vrnili, je začela oklevati, da bi sprejela Georgesovo ponudbo. Ko ji je zabilčal, da v tem primeru ni prav nobenega drugega sredstva in je treba za takšen kup denarja Madžara samo pripeljati na Dunaj in ga izročiti Rusom, je slednjič klonišla pod navalom njegovih besed.

Govoril in govoril je kakor fanatičen agitator, obenem pa toplo in prepričujoče kakor starijši brat, ki jo je pozival, naj skoči v vodo in ji govori: »Saj ne bo tako nevarno, saj bom tudi jaz pri tebi.« In tako slabotna je bila pod prijemom njegovih prstov, ki so se oklenili njenih ramen.

»Toda tebe ne bo pri meni takrat!« je šepetala. »Jaz bom vedno pri tebi. Samo tokrat se moraš še premagati, za dva dni, in potem odpotujeva in se ne ločiva nikdar več, vse najino življenje. Mar nočeš tega? Ali hočeš to?« »Da...« je rekla komaj slšno. »Toda tebe ne bo pri meni takrat!« je šepetala. »Jaz bom vedno pri tebi. Samo tokrat se moraš še premagati, za dva dni, in potem odpotujeva in se ne ločiva nikdar več, vse najino življenje. Mar nočeš tega? Ali hočeš to?« »Da...« je rekla komaj slšno. »Toda tebe ne bo pri meni takrat!« je šepetala. »Jaz bom vedno pri tebi. Samo tokrat se moraš še premagati, za dva dni, in potem odpotujeva in se ne ločiva nikdar več, vse najino življenje. Mar nočeš tega? Ali hočeš to?« »Da...« je rekla komaj slšno.

OBŽALOVANJA VREDNA ZMOTA

Boris Kostov se že dolgo ni tako dobro počutil. Zdelo se mu je, kakor da je na letovišču. Poslali so ga v Salzburg, toplo in prijetno je bilo tam. Sedel je v neki gostilni, igral karte in pil coca-colo s konja-

„Pa bi kupili drugje!“

Večkrat me je že želelo, da bi prijel za pero. Pa sem si vselej premislil, češ dovolj izgube, zakaj bi še tratil čas in si uničeval življenje s temi malenkostmi,raje pozabim. In tako misli tudi sosed in misli kolega, mislimo vsi. Oni pa delajo, kar hočejo, češ saj je svoboda pri nas, saj je tudi naša fabrika ali štacuna socialistična, vsi smo ena družina in vseeno je, ali je denar v tvojem ali mojem žepu...

Prijatelji, jaz pa nisem za to, vsaj prostovoljno ne. Rad zaslužim, čeprav težko, zato mi pa tudi ne gre denar tako izpod rok, kakor mogoče komu, ki mu kapka kar v vse žepu, da komaj sproti stuje. Ce si kupim n ajdražje nogavice, si jih kupim tudi, da bi jih dolgo nosil, ne pa zato, da bi kaj vem komu — delavci v tovarni od tega najbrž nimajo veliko — polnil blagajno ali čekovni račun. Ali pa naj dam 350 dinarjev namesto pol toliko le zato, ker so v blesteči celofanski vrečki in piše na njej: ojačane s perlonom, v vesnici pa niso prav nič ojačane in jih že prve dni strgaš, potem ti jih mora pa žena »ojačiti« ali zakrpati s sukancem?

Ne, tako se ne bi smeli zabavati na račun delovnega človeka, o katerem vemo teoretično toliko lepega povedati! Ali pa otroški čevljički in sandali. Kupiš otroku na leto dva, tri pare (pomnoži tolikokrat, kolikor imaš otrok, n. pr. 3x3=9!). Zakaj? Zato, da se ob straneh razležejo, sečfrajo, še preden je podplat skozi. Seveda, saj je za naše otroke vse dobro!

Potem pa pripravljamo zakuske, potujemo, prijateljem in sorodnikom razdajamo luksuzne koledarje po 1000 in več dinarjev — vse na račun potrošniškat! Ali te ne bi ujezilo, ko plačaš za polovimil plašč 300 dinarjev več, ker nisi vedel, da bi ga za dvema ogroma lahko kupil toliko ceneje? Komaj pozabiš to bolečino, se ti začne že trgati okrog gumbov, ker se tovarni ni zdelo vredno gumbic ojačati. Vse za delovnega človeka! Dobro, sem rekel ženi, nekaj sem zaslužil (ali bolj prav pridelal, kajti glagol »zaslužiti« je dobil že drug pomen), pa si kupi dežnik, dober svilen dežnik, da ga boš imela deset let. Naj stane 3140 dinarjev, se pravi tretjino srednje plače, da bo le kvaliteten! Dežnik je bil res kvaliteten — do prvega dežja. Pa še nekaj: prav iste vrste dežnik se je pocenil čez kratak čas na 2200 dinarjev. Nekadaj sem študiral politično ekonomijo, ampak takih skokov od kvalitete do kvantitete in od kvantitete do kvalitete in spet od kvantitete v kvaliteto itd. si pa le ne zamraz ločiti. Ja, življenje je zares loterija! Poleti je bila n. pr. neka tkanina po 750 dinarjev, čez teden dni po 625, potem pa po 945 dinarjev. Brez konca in kraja bi lahko naštevati takih primerov, samo iz lastne izkušnje, s po-

močjo zvezka, o katerega vpiše moja boljša polovica vsak mesec enkrat, včasih celo dvakrat številke v rubriko »dohodeki«, potem pa v treh dneh napolni rubriko »izdatki« skoraj do kraja. Koliko podobnih primerov doživljamo vsak dan delovni ljudje od Mure do Soče? Ali res ni mogoče drugače, kot da moraš imeti občutek, da si ogoljufan, ne da bi mogel koga tožiti, kajti ogoljufan si čisto legalno!

Ce sem dal za kopalne blače poleti 1100 dinarjev, a bi jih jeseni lahko dobil za 700 dinarjev, si tega ne morem razlagati drugače, kot da sem jih preplačal, saj niti jeseni niso bile na prodaj pod cenol! Ce je dala žena za otroške žabice dne 2. decembra 1954 leta, se pravi lani, 640 dinarjev, za isto velikost pa 5. januarja 1955 leta, se pravi letos, kar 790 dinarjev (žabice je treba vsako leto precej, če hočeš imeti otroka oblečnega), se upravičeno vprašaš — od kod v enem mesecu taka razlika?

So pa še druge stvari, preveč jih je, da bi jih v dušku stresel na papir. Tako sem na primer moral jesti neslan keruh, čeprav nisem diabetik, ampak so ga v neki pekarni pozabili soliti. Pa ti ga prodajajo, ne da bi povedali, kaj prodajajo. Ali sem pa kupil sadje in pošteno plačal, dobil pa dve tretjini gnilega. Vsega tega sem se spomnil prejšnji teden, ko sem ugledal v izložbi neke trgovine blizu pošte tablico čokolade s ceno 210 dinarjev. Stopim v trgovino: Res, čokolada tovarne v Lescah, 166 dek, 210 dinarjev. Grem čez trimostje, samo čez trimostje, v trgovino, kjer sem prejšnji dan kupil prav takšno tablico čokolade za 250 dinarjev. Povprašam. Skomigniga z rameni.

»Pa bi kupili drugje!« je bil najboljši tehten odgovor. Jaz pa le mislim, da bi bila sramota za kupce in prodajalce, da bi moral zaradi tablice čokolade obresti pol mesta, preden jo kupim. Mislim, da prevoz tiste tablice čokolade čez trimostje ni mogel stati 40 dinarjev. Mislim, da špecerijska trgovina onkraj trimostja nima večjih stroškov z lokalom in drugih bremen kot delikatesa tokraj trimostja, zaradi česar bi moral prodajati kakšno blago skoro za 20 procentov dražje. In se vprašujem: komu v žep so šli tisti štirje moji kovačji? Kajti če komu, bi jih najprej privoščil svojim otrokom ali kateremu koli od otrok, ki jim včasih nosim čokolado. Verjamem, da je formiranje cen zapletena stvar. Ne sme pa biti tako zapletena, da bi nas ledo lovil v njene mreže kot krake v vodi. Ce imamo pravico poznati letni državni proračun, sodim, da imamo pravico vedeti tudi to, kako se oblikujejo cene blagu na njegovi poti od tovarne do trgovine in kam gre težko priloženi denar našega delovnega človeka. Pravico imamo do kontrole nad tem. Zato pa — glejmo! MiK

Lepo potovanje - koga bi ne veselilo?

Prav radi beremo knjige, ki opisujejo potovanja, naši mali pa bodo še posebej veseli knjige

POTOVANJE NA TONGATABU

in zgodbe

O FANTU, KI JE PO SUHEM JADRAL

Obe mični slikanici dobite v založbi

»SLOVENSKI POROČEVALEC«. LJUBLJANA, Tomšičeva ul. 5/II.

Mednarodna cena na Dunaju

VSE OSEBE, KI NASTOPAJO V TEJ ZGODBI, SO IZMIŠLJENE; VSAKA PODOBNOST S KATE-RO KOL; ŽIVO ALI MRTVO OSEBO JE ZATO POVSEM SLUČAJNA!

Kom. Ta mešanica je bila odlična. Cakal je Ilse. Naj pride ali ne, ni mu bilo precej vseeno. Stvar bo šla kar v redu. Njemu se nikamor ne mudi. Dokler bodo prodane tri vagonke pošiljke cigaret, ki jih je bil spravil na Dunaj in stridel, bo minilo najmanj štiri-najst dni. Do tedaj na Dunaju ni nič izgubil. Razen tega pa so ga tam tudi iskali...

Kostov je bil strogo ukoren zaradi njene neučakosti, nato pa ji predlagal, naj kakor koli doseže, da se bodo zvečer sestali vsi štirje. »Ti in Charly?« je vprašala Ilse brez razumevanja. »Da, seveda. Ti nas predstaviš kot stare znanec in boš vsa navdušena nad snidenjem. Povsem bomo skupaj pili, ostalo pa prepusti meni.« »Toda jaz moram vendar vedeti...« je začela Ilse zmedeno.

Doktor Imre Zoltan je bil madžarski odvetnik, ki se je med vojno toliko zameril novim gospodarjem, da je moral slednjič le zapustiti svojo domovino. Ker so ga poznali kot spretnega spletkarja, je moral prevzeti obveznost, da bo v tujni delal za madžarsko tajno službo. Svojo ženo in dva otroka je pustil zato kot talca doma. V Salzburgu so ga sprejeli z odprtimi rokami in kmalu večer uspavala, kakor ji je bilo naročeno, in nato odšla svojo pot.

Boris Kostov se že dolgo ni tako dobro počutil. Zdelo se mu je, kakor da je na letovišču. Poslali so ga v Salzburg, toplo in prijetno je bilo tam. Sedel je v neki gostilni, igral karte in pil coca-colo s konja-

»Te bom že obvestil. Ti ga moraš samo spraviti tako daleč, da bo storil, kar se mi dogovorimo.« »Kaj pa hočeš napraviti z njim?« »Ne trapij si glave s tem. Pridi, kakor je domenjeno, na Münchsberg. Z dvigalom se moraš odpeljati...« »Dobro. Čisto sodobno. Me- sto si ogledam od zgoraj. To sem hotela že davno.«

Toda, kakor vsi taki tipi, se je kmalu zapletel v lastne mreže. Najnovjša poročila treh agentov so zapečala njegovo usodo. Eden je poročal, da Zoltan prodaja kopije, drugi, da Zoltan izroča begunce, tretji »superagent« pa je imel zanesljive podatke, da za vse poslovanje Zoltana ve ena za obojnih sil. Obe poročili z vzhodne strani je imel v ro-

A.M. PROFESSOR P. OTKARICA BIEV ATOMSKI CAR



JEGOR ZE ČAKA

Kot bi se mu zadržalo grlo, je Kapica planil s stola. »Čas je, da grem. V sobi sem pustil luč, ker sem bil prepričan, da se kmalu vrnem. Račun pošljem na vaš naslov! In nato že pri vratih: »Kdaj bodo Rafalovič, Kurčatov in Dorfmann prosti?«

»Če bi nekaj časa brez Rafaloviča shajali — lahko kar takoj. To bo uredil Jegor, srečali ga boste. — Torej je dogovorjeno, da bomo začeli, ko nam odvezmete onadva? Se enkrat — razumeti morate, da odšel o tem ne smete spregovoriti besede. Ne v kakšni akademiji, ne na kateremkoli komiteju — čeprav bi se imenoval sam Nobel z vašim vodikom vred — niti besede! Če bi znal morda lahko računali na Nobela nagrado — mi vam bomo dvojno poplačali! Tudi to je Jegorova skrb.«

Kapica se obrne brez pozdrava. V predsobi čaka nanj debelušast možakar blizu tridesetih in ga skromno, hkrati pa pridno odkrito ogleduje.

»Vi ste Jegor? Ste pa še premladi, da bi si našli boljše ime! Menda boste prišli kmalu k meni, da bi določili neke detaje? Na svidenje, spoštovani!«

»Vas lahko spremim?« vpraša Jegor ne-prizadeto.

»Najdalej do vrat,« ga Kapica razdraženo odkloni, »da Jermak ne bi vzal kakšne mačke s seboj!«

»Prav. Jutri bom prišel k vam zaradi Kurčatova in Dorfmana.«

»Tako menite? Ne, pri priči! Pridite!«

»Toda, kaj ju ne bova presenetila, če se prikaževa zdaj sredi noči?«

»Kako, za vruga, so v tej deželi ozbirni!« se roga Kapica.

Zunaj so se jima pridružili neznanca.

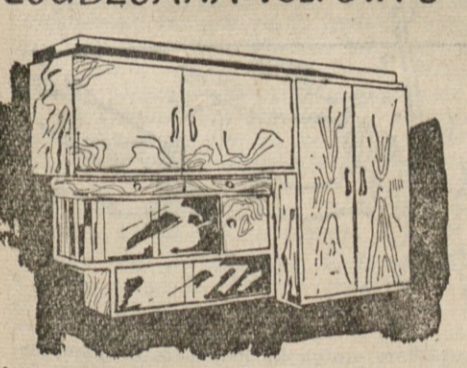
»Nisem prišel z omnibusom,« obzahuje Kapica, ko sede v svoj voz, »ker nisem slutil o tem častnem spremstvu. Nič za to, toda prostor je samo še za vas, Jegoruška. Z dovoljenjem — Jermak?«

Spremljevalci imajo svoj voz, ki je že prej sledil Kapici do Kremlja. Jegor spoštljivo sede poleg Kapice, Jermak pa si najde prosto mesto na zadnjem sedežu. Skozl kremeljska vrata vozijo, ne da bi jih kdorkoli ustavil, zato si Kapica ne more kaj, da ne bi znil kakšno zasoljeno pripombo. Sa vedno je jezen zaradi Stalinovega priznanja. Komaj je za vrata, ko ga opade Jegorja: »Vij šesta na ulici, ki popade Jegorja: V firajke, jaz znam samo po prostih ulicah. V labirintu zaporov se res ne znajdem!«

Jegor ima slonovno kožo. Sama ponižnost ga je, čeprav so njegove oči trde in hladne.

»Misliš sem, da ste ju že iskali!«

POHIŠTVO LJUBLJANA VOLFOVA 6



NUDIMO VAM PRVOVRSTNO POHIŠTVO ROČNE IZDELAVE PO NAJNIZJIH CENAH KAKOR TUDI VSE TAPETNIŠKE IZDELKE

EDEN JE MRTEV, EDEN POBEGNE

Po skrbnih pripravah in dobro pripravljenem načrtu so odšli v parihi na pot — Kostov in Charly zase, Zoltan pa — da je šel rajši — v družbi ljubke spremljevalke Ise.

V Linzu so se v hotelu navidezno sporekli, ker še ni bilo briljantov, vendar pa so bili lakomnega Madžarskega denarja, ki je nakit spravljeno pri nekem draguljarju na drugi strani Donave (v ruski coni) in je treba samo z avtomobilom skočiti do njega.

»Da, tam je tista trgovina z dragulji, prav pri mostu.«

»To je vendar ruska cona!« je zaklical dr. Zoltan. »Jaz se ne morem peljati tja!«

»Kako da ne,« se je čudil Kostov. »Saj imate vendar papirje!«

Dr. Zoltan je odmajal z glavo.

»Nič ne de,« je rekel Charly, »saj tukaj kontrola ni tako stroga. Jaz vam dam osebno izkaznico svojega svaka, ki vam je zelo podoben. Samo naočnike boste morali sneti.«

»Tega ne storim!« je rekel dr. Zoltan — »za noben denar!«

Ko so ga hoteli pregovoriti, naj da svoj denar Charlyju, da bo šel po dragulje, Zoltan ni hotel nič slišati o tem. V teh okoliščinah ne gre zraven, tako je dejal sam pr. sebi in je hotel oditi.

Toda pot mu je zastavil Charly. Dr. Zoltan se je zavedel resnosti.

»Saj nimam denarja s seboj!« je zaklical in si razpel suknjo. Aktivno z denarjem je bil z previdnosti spravil na kolodvoru. Zdjaj me bo previdnost rešila, kakor že mnogokrat, si je mislil. Toda mož ni vedel, da Kostovu ni šlo za denar, temveč za njegovo življenje. Še preden je mogel preudariti kaj novega, ga je Charly udaril za uho in dr. Zoltan se je zgrudil na tla.

»Polegni mu rokav kvišku,« je zaklical Kostov na pol glasno, in privlekel iz žepa brizgalko za injekcije. Vse ostalo je šlo zelo hitro. »Prekleta krepko si mahnil!« je rekel Kostov in priskočil utripu onesvečenega Zoltana. »Toda živji pa še. Le roko mu drži kvišku. Prej ko v pol uri se ne sme zbuditi.«

Kostov je dal dr. Zoltanu precejšnjo dozo evipana. Zdjaj sta s Charlyjem vzela nezavesnega Zoltana v sredo in odštorkljala z njim, kakor bi bila pijana, po hotelskih stopnicah na plano. Vratarja je bila medtem zamotila Ise. Tako so nemoteno dosegli avto, potisnili zelo težkega dr. Zoltana na sedež in zaloputnili vrata. Kostov je močno hupal, da bi priklical Ise, ki je res skoraj brez sapa prišla do avtomobila.

»Poleg njega!« je zaklical Kostov. »Krepko ga držil Charly, kaj njej njegovo osebno izkaznico!«

Nato so odpeljali. Zoltanu je glava nihala sem in tja, kakor značilni boben v vetru.

»Voz vendar počasnejše!« se je drla Ise na Kostova, ki je šofiral. Zdrsnil mi bo na tla!« V levici je krčevito držala ponarejena izkazna, zvezala lastnega, ki ga je bila pripravila že med tekom, in Zoltanovega,

»Kajpak!« odgovori Kapica, »toda iščite vi bučko v seneni kopici.«

»Prav imate, to je komaj mogoče; toda tako dragoceno orodje je skrbno zaprt v svojem predalu... In ta predal je čisto blizu — v Ljubljani.«

»Toliko časti za nas uboge pare! Lubenka naj bi bila pač samo za rdeče svetilke in za nič drugega!«

»Lubenka!« pravijo Rusi shrabli za jamske svetilke. Kapica ne zapazi, da se mu je posrečila dobra šala.

DVE SENCI...

V svojih mislih je spet pri kremeljskem gospodarju. Da je celo Kurčatovu razvezal jezik! Od vruga je tale Stalin!

Od Kremlja do Ljubljane je z avtom samo nekaj minut. Velikanskega poslopja celo v moskovskem cestnem vrvežu ni mogoče zgrešiti. Kapica zapelje z vso silo skozi vrata pekla.

»Kaj zapoveste vaša gnada — nas boste vi popeljali v tempelj? Vidite, Jermak je že prav radoveden?«

Vstopila sta — s psom v sredi. Več ton teška vrata so se avtomatično odprla. Strazarji — oficirji in podoficirji — stojijo strumno, ko zagledajo Jegorja in na njegov migljaj pustijo brez besed tudi pas vstopiti. Po šestih ali sedmih zaporah — Kapica je obupal nad štejem — Jegor obstane.

»Tu vas čakajo. Prosim, kar daj!«

Kapica napravi nekaj korakov. Razkožno opremljena dvorana, gotovo delovna soba »hišnega gospodarja«, učinkuje prazno. Samo ob strani sedi neki mož, poleg njega pa oficir. Kapica se spet razburji: »Vi, Jegor, prepovedujem si takšne šale! Kje je Kurčatov?«

Jegor je vpljudno presenečen. Tedaj se Jermak približa zastraženemu in zarenči — Kapica je pretresen, ko ga prepozna.

»Saj ni mogoče! Kurčatov — vil v štirih mesecih — takole?«

Se nedavno postaven petdesetletnik, komaj s kakšnim sivim lasom, je videti zdaj Kurčatov v popolnoma ostvel, za nekaj desetletij starejši. Kapica je zmeden. »Moj poklon, Jegor,« se posmehuje, »tega imate vi na vest!«

Kurčatov ga roči z rokami. »Spametujte se, Pjotr Leonidovič,« prosi polglasno, »on je vendar...«

»Nobena žival ni močnejša od mačke, pravi miš,« citira Kapica neustrašeno. »Ni vse luč, kar je tu notri! Pravkar prihajamo od samega orla. Mar ve to, Jegor? Neumno vprašanje?«

Jegor ostane vpljuden in to spet razrezi Kapico. »Povejte mi, leži Dorfmann morda že na mrtvaškem odru? Sem z njim!«

Jegor se sam potrdi v sosednjem sobo po Dorfmannu. Se ne štrideset let star, je Dorfmann že starec. Kapica ga prime za roko: »Jakovi! Zdjaj pa najprej ven! Govorili bomo kasneje!«

Oba se vprašujoče zastrmita v Jegorja. Ta pa se samo smehlja: »Zelite še svoje dokumente...«

»Dokumente?« zagrmli Kapica. »Ste iznašli kakšne, ki bi varovali ljudi? Nič vredna šara! Torej, na pot!«

Kapicina hoja je sigurna kot vedno. Ob nesrečneža mu zbegano sledita. Neverjetno — straže ju pozdravljajo! Ko pridejo do avta, se Kurčatov zgrudi. Jegor bi rad pomagal, toda Kapica ga naglo odkloni. »Si bomo že sami pomagali, Jegoruška, naj se zgodi karkoli. Pri meni imate odslej požirek v dobrem. Kajne, tudi naprej nas s svojim varstvom ne boste pustili na cedilu?«

SAMO PLAČILO ZA ČUDEŽ...

Potem pomaga Kurčatovu v voz. Dorfmann sede poleg njega na zadnji sedež, Jermak pa se mora preseliti naprej, potem ko ni pozabil Jegorja še enkrat oplaziti s svojimi ostrimi zobmi. Prijazen kot vedno in z globokim poklonom ostane Jegor na pločniku. Sele takrat, ko visokega poslopja ni več videti, se upa Kurčatov, ki se je medtem že zavedel, spet spregovoriti.

»Pjotr Leonidovič, z njim morate biti previdni...«

»Nič hudega, bil je samo spremljevalec. Kaj pa je?« vpraša Kapica ravnodušno.

Kurčatov zamišljeno pokima z glavo.

»Kdo veli Čina res nima, toda moč. Ko me

mak, pa se mora preseliti naprej, potem ko ni pozabil Jegorja še enkrat oplaziti s svojimi ostrimi zobmi. Prijazen kot vedno in z globokim poklonom ostane Jegor na pločniku. Sele takrat, ko visokega poslopja ni več videti, se upa Kurčatov, ki se je medtem že zavedel, spet spregovoriti.

Čo se pripeti samo...



... v Lyonu: Profesor de Prince je vložil prošnjo za premostitev. Za vzrok je navedel nenehno zasledovanje 16 učenik, ki da ga ob vsaki priložnosti zasipavajo z ženitnimi ponudbami. Ko so maturantke zvedele za profesorjev načrt, so zaradi »strtih src« en dan stavkale.



... v Chicagu: Pri tekmovalju najbolj zgovornih papir je zmagala papirga, ki je — seveda izven programa — popolnoma gladko povedala zelo zasoljeno kletvico. Pri podelitvi nagrad je hotel ostati lastnik zmagovalke nepoznan, kajti bil je — duhovnik.



... v Zahodni Nemčiji: Pri neki slavnostni otvoritvi mostu se je župan zaman trudil, da bi s škarjami prerezal trak. Neznani hudomušnež je namreč zamenjal trak z močno bakreno žico.

REŠILNI ANGELI

V Georgesovem stanovanju so zabijali zaboje s cigaretami. Preveč so ropotali: in Georges je svoja pomočnika rotli, naj delata tiše, da jih ne bodo zavohali.

Med delom — bilo je še zelo zgodaj — je pridrvel pred vrata hotela njegov stari zaveznik, novinar Binder in hotel nujno govoriti z njim.

»Kaj pa se je zgodilo?« je vprašal Georges ježno in segel po steklenici konjaka.

»Proč moraš.«

»Torej povej vendar, kaj se je zgodilo!«

»Zasačik so jih!«

»Koga?«

»Tvoje prijatelje.«

»Kako pa to veš? Kdaj?«

»Sinoči, v Linzu. Pravkar je prišel brzojav.«

Binder ni mogel poročila pokazati, pač pa je povedal njegovo vsebino takole: Plačilo volasa deklica z izkaznico na ime Ise Baumgartner in dozdevni Svicaar Viktor Nebel z zlatim naočniki in brki. To je vendar Kostov. Takšen je bil, ko se je odpeljal. In neki mrlič. Bajce Stefan Baumgartner. Toda mož je bil znan. Piše se dr. Imre Zoltan. Hoteli so ga nekam zavleči.

Novinar je še prstaval, da bo to poročilo izšlo v jutranjih listih z naslovom »Človeški rop v Linzu — mrlič v avtomobilu.« S tem je hotel

je zadnjič zaslišal, je sedel za mizo in Ježov (šef NKVD) je stal spoštljivo poleg njega...«

»Pri meni je bilo ravno tako,« pripomni Dorfmann.

»Jegor, pravite, da se imenuje?« Kurčatov se je polagoma razživel. »Mnogo imen si nadeva, pravega pozna sam vrag! Kako ga je že Ježov nagovoril? Se nikoli prej nisem slišal, se spomnite vi Dorfmann?«

»Pri meni Ježova sploh ni pustil do besede.«

»Kaj mi koristi njegovo ime,« se brani Kapica.

»Če bi bil nihče, bi bilo res vseeno,« se Kurčatov ne pusti pomiriti. »Z vami bo morda drugače.«

Zmeraj se je v Sovjetski zvezi našel kdo, ki ga je ljudstvo častilo in ki so ga državni spoštovali. Včasih sta bila to Ivan Pavlov in Maksim Goriki; po njuni smrti je zdaj Pjotr Kapica.

»Pri vas bi se pravzaprav že lahko odvadili,« pripomni Kurčatov, »da bi se čemurkoli čudili. Toda če to ni čudež, da ste naju odpeljali od tod...«

»Noben čudež — samo plačilo... za čudež!«

»Za čudež? Ne bodite no skrivnostni! Kljub vedno hujši utrujenosti Kurčatov ne more pomiriti svoje radovednosti.«

Kapica ne hiti z odgovorom. »Najbrž. Za delo, ki ga od nas pričakujejo in ki so ga pri nas naročili, potem ko vas je Najvišji gospod zaslišal. Tudi ni čudež, da je sam z vami govoril. Če je kakšen očitak — potem velja najprej meni! Ampak, saj sem jaz tudi — tujec.«

TOVARIŠ MA-LEN-KOV

Kapica, ki se bliža predmestju, močnejše pritisne na plin. Ne meni se več za svoja gosta, ki sta medtem zaspala. Zamišljen strmi na cesto pred sabo in govori sam zase, v kratkih, odsekanih stavkih — kaj bo storil. Najprej, kaj bi storil, če bi kot doslej delal sam. Potem se spomni na svoja speča tovariša in njune ugovore, kaj vse bodo skupaj poizkusili. Tezo — antitezo — sintezo. Spomni se desetine kolegov, ki jih bo potreboval in ki jih je še treba »piskati.« Pri tem ni važno, če bodo hoteli z njim delati — vsi sedimo na isti ladji, ki ima samo eno pot...«

Ko je v svojih mislih zadnjemu imenu določil njegovo mesto, je Kapica ustavil pred svojo vilo.

»Zdjaj pa vem,« se Kurčatov prebudi, »kako je Ježov nagovoril tega moža: tovariš Ma-len-kov, nič drugače. Ga ne poznate?«

»Brez škode bom to ime še nadaljnjih 43 let pogrešal,« reče tridesetletni Kapica.

Pišemo leto 1937, 33. junija ob osmih zjutraj. Sovjetski atomski vek je napočil...

ZNANILCI IN OPAZOVALCI

»Zelo bi vam bil hvaležen, Reginald, če bi moje obiskovalce naznanili z njihovim pravi imenom!«

»Yes, Sir, toda —«

»Rekl ste: Mr. Novikov, medtem ko je bil...«

»Toda, sir —«

»Ne, Reginald, nobenega toda! Pri meni je bil pravkar Mr. Sergej Vavilov, to je jasno. Včasih je bil moj tovariš pri profesorju Joffeju, tega res nisem mogel pozabiti.«

»Prosim, sir — pogledjte...« Zvesti Reginald mu je pomolil vizitko: »Boris Novikov, Engineer, Lawn Tennis, Champions of Russia, Moscow...« (... inženir, ruski prvak v tenisu, Moskva).

»Strela jasna, vem, da je Vavilov tako resnično, kot sem jaz Kapica. Saj sva bila skupaj v Lesnojem in menda nisem v norišnici! Le čemu je ta teater potreben? Rekel je, tudi, da prihaja od Joffeja.«

Poletje 1930. Kapica se ni začudil, ko ga je obiskal gost iz Rusije in mu prinesel Joffejeve pozdrave. Mnogo mu je pripovedoval o Rusiji, o Petrogradu (ne o Leninogradu), o Lesnojem, kjer je Kapica nekoč študiral, in o Joffejevem delu, o slednjem prav podrobno. Porotal je za tem, koliko angleških, francoskih in nemških znanstvenikov dela zdaj v Rusiji, kako navdušeno so množice sprejele Maksima Gorkega, ko se je po dolgotrajni emigraciji vrnil domov — saj so vendar razumeli, čemu se je bil tedaj odpravil v inozemstvo. Tudi grof Aleksij Ignatjev, nekdanj carjev adjutant, nato ataše v Franciji in Skandinaviji, živi zdaj v Rusiji in je močno dobrodošel...

Dan poprej je bil ruski gost pri lordu Rutherfordu in si je nazadnje z njegovim dovoljenjem ogledal tudi Kapicin laboratorij. Kapica je bil takrat ravno bolan in ni smel iz hiše, čeprav je smel sprejemati obiske. Obiskovalce se je zelo navno poznal po ceni laboratorijskih naprav in vsega laboratorija in ni pozabil pohvaliti angleške vlade, ki je tako velikodušna pri dajatvah za znanstvena raziskavanja.

Kapica se je zamišljeno sprehajal sem in tja. Medved je močan mož je. Temni, neukrotljivi lasje obkrožajo nenavadno široko čelo. Njegove, v luči predirjljivo svetle oči so v senci temne in skoraj grozeče pod obrvmi, ki so vedno strnjene v široko črto, prekrijeno samo z globoko gubo. Nos je močan, toda prijeten, dočim so usta z ozko zgornjo ustnico stisnjena, brada posebno poudarjena, štrleča in izdaja Kapicino neukrotljivo energijo. V nasprotju z vsem tem pa ima Kapica, ki je na pogled močan, skoraj atlet, izredno lepe roke, ki bi ga zanje celo kakšen umetnik zavidel. Obleden je po najboljši angleški modi...

Prepričan sem, je premišljeval, da je bil Vavilov. Sicer ne vem, kaj počne v Rusiji; njegov brat Nikolaj Vavilov je slavno ime; njegova raziskavanja žitaric so znana po vsem svetu.

»Ni od muh, takole inkognito potovati,« je mrmral Kapica predse, »kljub razliki v letih je precej podoben svojemu bratu!«

Berijo so črtali

Bibliotekar neke velike vsenčilške knjižnice na Švedskem je od podjetja, ki v Moskvi izdaja Veliko sovjetsko enciklopedijo, prejel pismo, v katerem knjižnico prosijo, naj iz enciklopedije iztrga strani, ki se nanašajo na biografijo Berije, ter naj jih zamenjajo z drugim primernejšim besedilom, ki so ga prav tako dostavili.

Ni znano, kaj je na ta »vpljudni« pozvi storila švedska knjižnica. Vendar pa je v tem pozivu še en dokaz več, kako minljiva je slava tega sveta...

MEDICINA *pred 3000 leti*

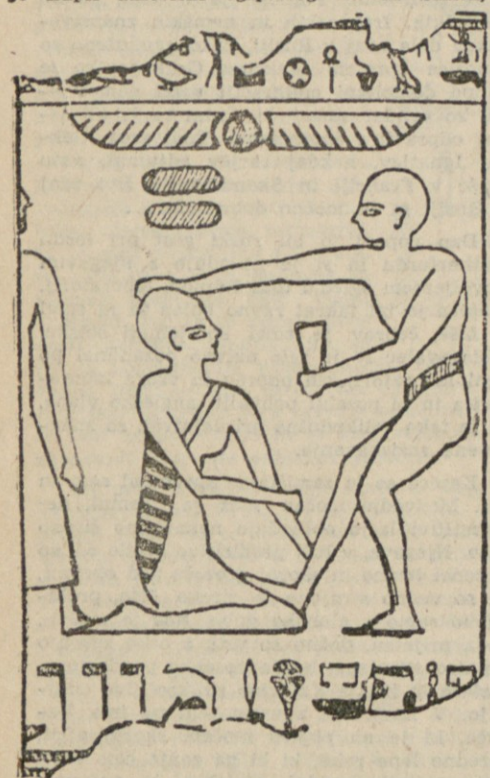
Zadnja odkritja v Egiptu so znova vzbudila veliko zanimanje za stare kulture. Z razvojanjem staroegipčanskega papirusa iz 17. stol. pr. n. št. so zavrgli mnenje, da se je začela medicinska znanost razvijati šele v zadnjih stoletjih.

Ugotovili so, da je ta papirus brez dvoma izveček iz mnogo starejšega dela o zdravniški znanosti, ki izhaja že iz 4. tisočletja pr. n. št., kajti v njem so izrazi, ki so bili v času, ko so papirus pisali, že zastareli in so jih v opombi razložili.

BOGATA NAJDEBA

Tudi napis na piramidi iz 28. st. pr. n. št. pripoveduje, kako se je mojster gradbenih del na piramidi ponesrečil, ko je razkaval faraonu gradnjo. Tedaj je vladar zapovedal prinesiti zdravniško »pisanje«, da bodo vedeli ponesrečencu pomagati. Torej spet dokaz, da so bili že takrat zapiski, kako zdraviti razne bolezni.

Do danes poznamo štiri staroegipčanske dokumente, ki izvirajo iz različnih dob. Najstarejši je papirus, ki je danes okrog 5 m dolg, toda ob svojem nastanku je bil mnogo večji. Kje so ga našli, ne vemo točno. Verjetno pa v kakšnem grobu pri Tebah, od koder ga je odnesel kakšen trgovec-starinar. Neškodovani del papirusa je najbrž odrezal, poškodovane dele pa zlepil in tako napravil iz enega papirusa dva. Oba papirusa je kupil ameriški egiptolog Edwin Smith,



znan strokovnjak za egipčanske hieroglfe. Takoj je spoznal njuno ogromno vrednost. Zlepjeni papirus je odlepil in porablil mnogo časa in truda, da ga je sestavil v prvotno obliko. Smithovo naporno delo pa je končno rodilo dragoceni sad.

Stolpci pisave so 35 cm visoki in skoraj prav toliko široki. Pisava je lepa in enakomerna, bržkone delo spretnega pisarja, ki pa ni poznal strokovnih izrazov, kar kažejo številni kasnejši popravki.

PODROBNO ZNANJE MEDICINE

Delo razpravlja o interni medicini, kirurgiji in ranocelstvu. Najprej razpravlja o poškodbah glave, nadaljuje o poškodbah na vratu, ključnici in hrbtenici. Pisec opisuje posamezne simptome bolezni, preide nato na diagnozo in konča s terapijo ali navodilom za zdravljenje. Kakršna je prognoza, takšno je njegovo končno mnenje: bolezen, ki jo lahko zdravim, ki jo bom skušal premagati, ki presega moje znanje in izkušnje.

Papirus daje točna navodila za uravnavanje zlomov. Neznani zdravnik naštevava maže iz medu in rastlin, ki uspešno celijo odprte rane. Če bolezen presega takratno zdravniško znanje, ne svetuje ničesar razen mirovanja, češ saj bo narava opravila svoje. Preseneča nas podrobno znanje anatomije. Osupljivo nas natančna navodila za ravnanje pri zlomih: kje in kako je treba položiti roke, da bodo skočile kosti v normalno lego. Če je zlomljena ključnica ali rama, priporoča položiti ponesrečenca na hrbet in mu razširiti roke, da se bo zlomljena kost lažje zravnila.

Če počli lobanja, svetuje zdravnik podloženo natezalnico, v kateri mu naj naravnajo glavo. Bolnik naj, sedé med dvema podpor-nikoma, čaka ozdravljenja.

POZNALI SO TUDI DELOVANJE MOZGANOV

Niti v starem testamentu niti v asirskih in babilonskih zapiskih ne najdemo izraza možgani. Ta papirus pa ne govori samo o njih, marveč celo ugotavlja, kako zavise gibi udov od nasproti ležeče polovice možganov. Poznali so že tudi obtok krvi. Tako pravi Smithov papirus: »V vse dele telesa vodijo kanali iz srea. Zdravnik lahko čuti bitje srca povsod — na tilniku, rokah, nogah. To dokazuje, da je srce zvezano z vsakim delom telesa po svojih kanalih.«

Stari Egipčani so črpali svoje podrobno znanje človeškega telesa iz balzamiranja. Plinius je napisal, da je celo uradna odredba predpisovala obdukcijo, če je umrl bolnik zaradi bolezni, ki je niso poznali.

ZAPLETENI KIRURŠKI POSEGI

Instrumenti, ki so jih Egipčani uporabljali pri operacijah, so bili kovinski, odlične kakovosti in zelo priročni. Zdravniki so že tedaj poznali cesarski rez in so delali že zapletene možganske operacije. Dokaz za to so številne mumije, pri katerih so zasledili sledove operacij. V nekem grobišču so ugotovili med 5000 mrljci na vsakem dvaintridesetem sledove ozdravljenih zlomov.

Smithov papirus naštevava tudi vrsto zdravljenjske bolezni in opisuje različne metode pomlajevanja. Omenja tudi simptome neke bolezni, ki ji niso bili niti najbolj spretni zdravniki kos. Opisani znaki dajejo slutiti raka. Iz tega sklepamo, da je ta bič človeštva že pred tisočletji zahteval svoje žrtve.

STAROEGIPČANSKI SPECIALISTI

Zdravniki so v starem Egiptu uživali velik ugled. V »Odisejadi« pravi Homer, da je Egipt dežela, kjer raste iz njenih rodovitnih tal mnogo rastlin, zdravilnih pa tudi strupenih,

in kjer so zdravniki zelo spretni in pametni. Plinius trdi, da je v Egiptu zdravilstvo na zavidljivo visoki stopnji. Tudi grškega zgodovinarja Herodota je ob njegovem obisku v Egiptu presenetilo podrobno poznavanje zdravilske vede.

»Tu se vsak zdravnik ukvarja z zdravljenjem ene same bolezni,« piše Herodot. »Mnogo je ranocelnikov, zdravnikov za oči, glavo, zobe in nos pa spet zdravnikov za notranje bolezni.«

Svetovnoznanil učenjak iz Philadelphije prof. Sailez pravi: »...naše mnenje, ki smo ga imeli do danes o zdravstvenih metodah starih Egipčanov, bomo morali temeljito popraviti. Pisari izčrpnih medicinskih napotkov Smithovega papirusa so bili prav gotovo izvrstni zdravniki, saj so že tedaj spoznali, da je za uspešno zdravljenje najvažnejše natančno opazovanje bolezenskih pojavov. Svoja opažanja in zaključke so nato zapisovali in zbrali v obširen sistem zato, da bi pomagali bolnikom, drugič pa iz znanstvenih interesov. Dejstvo je, da so neznan avtorji tega papirusa prvi veliki naravoslovci, ki jih poznamo iz te dobe. In prav zato ima Smithov papirus poleg medicinskega tudi velik kulturno-zgodovinski pomen.«

PARME V OCEANU

V Severnem morju blizu Hamburga je bila zasidrana ribiška ladja. Ne daleč od nje sta se na valovih, kakih 20 m vsakebi, pozibavali dve ladji. Če bi pogledali v globino, bi opazili pod vsako bojo obseeno kovinsko ploščo, z žicami zvezano z ladjo — dva pola električne napeljave.

Na krovu sta sedela dva moža pred zaslonom, ki je podoben televizorskemu sprejemniku. Od časa do časa se je pokazala na njem majhna senca, ki je povedala, da plava med obema ploščama osamljena riba. Ta zaslon je bil le del sonarja, s katerim lovijo moderne ribiške ladje v globokem morju.

Nenadoma pa se je pojavila na zaslonu množica senc — velika jata rib. Eden izmed obeh možakarjev je pritisnil na gumb, v ladji je močno zabučalo. Skozi vodo je tekla električni tok od pola do pola.

V trenutku je iz ribjega krdela nastal

pravi kaos. Potem pa so vse kot na ukaz zaplule naravnost proti plošči, za katero je bila mreža. Kot da jih je posrkala vasa, so se zapodile vanjo in kmalu so jih na tisoče privlekli na krov.

To je bil samo poskus, ki ga je napravil nemški znanstvenik dr. Konrad Kreutzer. Če bo komercialno sprejemljivo, bo ta izum zrevolucioniral ves globokomorski ribolov.

Princip je v glavnem ta, da se riba, ki pride v območje električnega toka med pozitivnim in negativnim polom, pod vplivom tega toka obrne proti pozitivnemu polu. Če se moč električnega toka spreminja v določenem ritmu, začnejo tudi mišice ribjih repov »utripati« v istem ritmu in tako poženejo ribo proti polu. Poganja jo neka določena napetost. Močnejša napetost jo začasno omami, še močnejša pa jo lahko ubije.

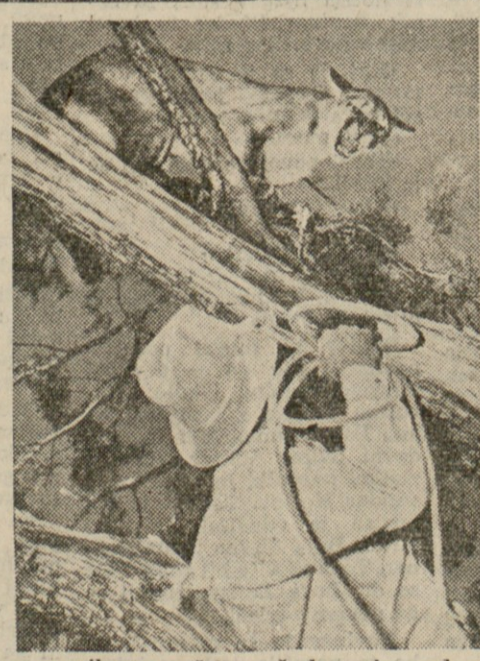
Lov na srebrnega leva



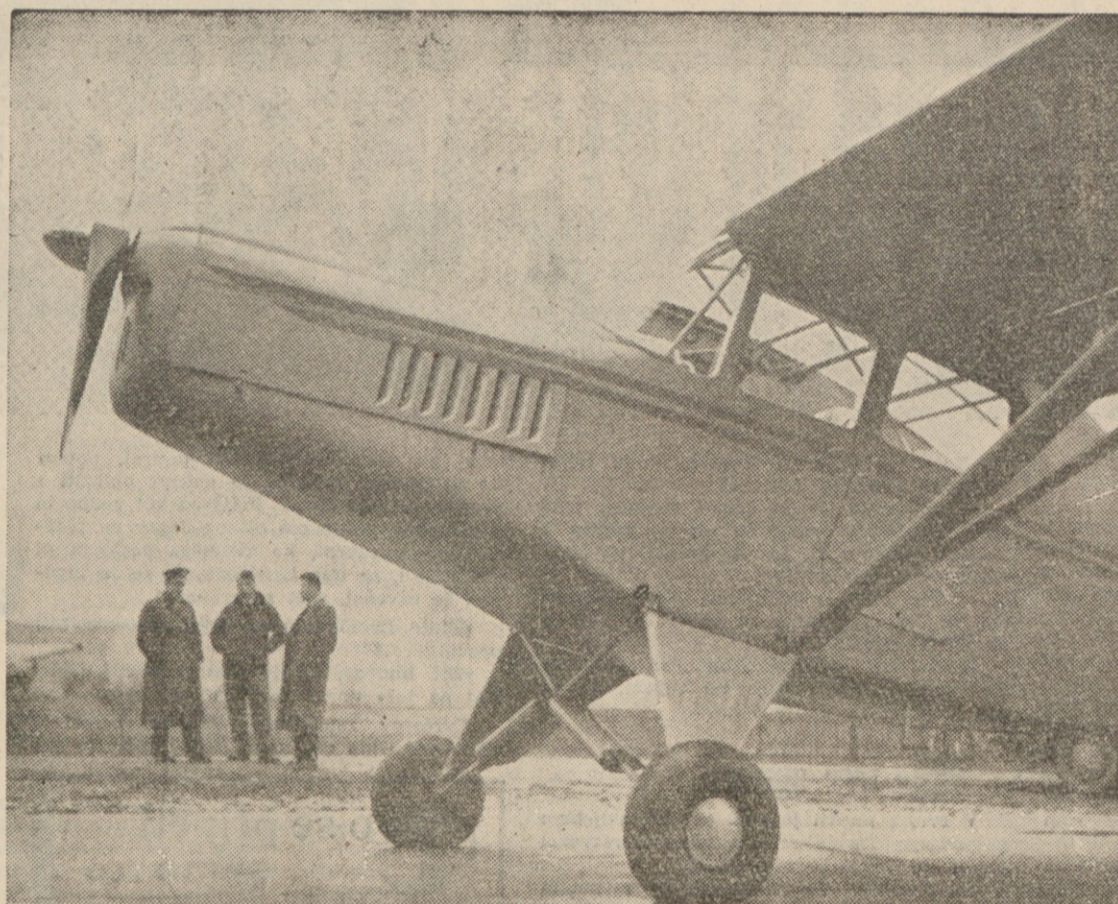
uma, največja zver ameriških gozdov, se vedno gospoduje po planinah ZDA. Indijanci, ki mu pravijo kuguar, ga znajo tudi uloviti in udomačiti, belci pa ga poznajo le kot morileca njihovih krav in ovac. Loviti ga smejo vse leto, razen tega pa dobijo lovci za vsako uplenjeno glavo še nagrado. Toda njihovo delo ni lahko, zakaj ta velika mačka je neprijeten nasprotnik, ker lovi ponoči in je hitra kot blisk. Z enim samim udarcem ubije najdebelejšo kravc in žre, poželjuje poloka kri, nekajkrat izbirčno ugrizne v truplo in izgine v temo.

Posebno težko je žival uloviti v razjedjenih gorah južne Arizone. Tam najde krvočelneč dovolj skrivališč, pogostokrat pa se umakne pred zasledovalci čez mejo v Mehiko. Kljub človeškemu preganjanju pa je postalo pomnovo življenje v zadnjih desetletjih precej lažje. Nič več se mu ni treba poditi za plaho divjadjo, saj je vsa Arizona polna brezskrbnih, dobro rejnih goved in ovac.

Nekateri lovci lovijo puma z lasom. Ko ga psi izsledijo, ga preganjajo toliko časa, da se umakne na drevo. Lovcev prihitijo za njimi, poiščejo uloviti žival v zanko in jo potegniti z drevesa. Toda s tem dvoboj še ni končan. Puma se krčevito brani in s svojimi orjaškimi šapami pustoši med psi, ki se na tleh zaženejo vanj. Sele ko se je ovilo dovolj zank okrog njegovega telesa, sprevidi, da ne



more nikamor več in se še kar mirno vda v usodo. V ujetništvu pa se od vseh velikih mačk obnaša še najbolj domače.



LK-1

naše novo turistično letalo

Pred nekaj dnevi se je na ljubljanskem letališču prvič dvignilo v zrak naše novo turistično letalo LK-1, ki ga je konstruiral naš znan strokovnjak dr. Ing. Kuhej, rektor ljubljanske univerze, izdelala pa ga je letalska tovarna »Letove« v Ljubljani. Letalo je štirisedelnik z motorjem 160 K. M. in največjo hitrostjo okrog 200 kilometrov na uro. Namenjeno je turizmu, šolanju pilotov in tudi padalcem; zaradi vseh teh lastnosti pa bo gotovo zelo ustrezalo potrebam naših aeroklubov, ki so si že dolgo želeli takšnega letala. Prve polete z letalom je opravil pilot ljubljanskega aerokluba Jože Krumpak.



ELEKTRIČNO CEDILO

Na ta način lahko določate hitrost rib, ki jih hočete dobiti v mrežo. Cim večja je riba tem manj toka zahteva. Tako lahko iz ribjega tropa poberete samo tiste, ki so dovolj velike. Ostalim pa elektrika ne more do živlega.

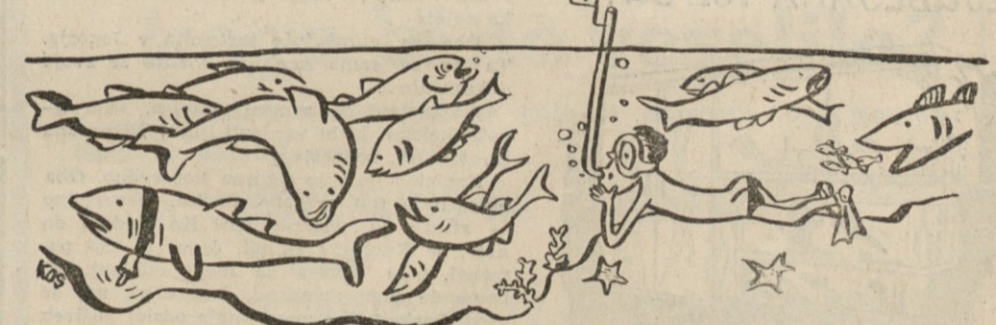
Za zdaj se ta metoda bolje obnese v sladki vodi kot v slani, zakaj slana voda zahteva precej močnejši električni tok. V ribnikih in v rekah so to metodo ribarjenja že preizkusili in jo tudi s pridom uporabljajo.

Recimo, da bi hoteli iz večjega ribnika odstraniti vse ščuke. Z električnim tokom bi polovili vse ribe in zmetali nazaj v vodo le tiste, ki jih sami hočete, vse ščuke pa bi obdržali. Ob tej priložnosti morate vedeti, da si takšna riba kmalu spet opomore.

Tako je mogoče zavarovati pred ribami tudi turbine in druge naprave, s tem pa seveda zaščititi tudi ribe. Ribje trope bi redili po oceanu kot živino, predvsem v področjih, kjer je človek dovolj hrane, in jih tam od časa do časa izvlekli za potrebe trga.

SE VEDNO SMO NA STOPNJI JAMSKEGA ČLOVEKA

V bistvu ni to nič novega. Tudi na kopnem je človek preživel tri faze preskrbe z mesom: lov, udomačenje živali, farme. Jamski človek je bil le lovec. Živel je od mesa živali, ki jih je zasledil in pobil. Pozneje je postal nomad in gnal svoje čredo s pašne na pašo. Končno je postal živinorejec. Obdal je



svoje živali z ograjo in jih krmil s svojimi poljskimi pridelki.

Vprašati se moramo, zakaj ne bi tudi v morju doživeli istega razvoja, saj zavzema morje tri četrtine zemeljske površine in daje neprimerno več hrane, kot jo lahko da kopna zemlja. Tam je še vedno obdobje jamskega človeka, čeprav že poznamo ribogojstvo v svežih vodah. Samo Kitajska in Južna Azija dajeta letno iz svojih ribnikov pol milijona ton — predvsem — karpov, kar ustreza okrog 200 kg hrane letno na oral vodne površine. Tudi Evropa in Amerika že to poznata.

Zakaj ne bi bilo tako tudi morje? Skrb, da bi ribe prehitro iztrebili, je povsem nepotrebna; čeprav ulovijo na leto čez petdeset milijard slankov, vendar njihovo število še vedno narašča. Skušaj je druga takšna riba, ki se pojavlja v tropih, dolgih večasih celo po 30 m in širokih po cel kilometer.

Toda to so samo ribe, ki živijo blizu površine. O tropih, ki utegnejo biti v globinah, pa sploh ne vemo ničesar.

SKRIVNOSTNI TROPI V GLOBINAH

Ko so v drugi svetovni vojni postavljali sonarje ob Kalifornijski obali, so zadeli z njihovimi valovi ob očitno žive predmete, ki so bili tesno drug ob drugem in so pokrivali

v ribiškem orodju in podobnem je samo časna rešitev. Tudi najmodernejši ribič je še vedno samo »jamski človek«. Zato moramo pogledati naprej, v čas, ko bo mogoče gojiti velike črede morskih rib in jih imeti pri rokah vselej tedaj, kadar bo zahtevala potreba.



4 lune na nebu?

»Zemlja je ujela dve mali luni, ki se gibljeta v višini 600 do 900 km od Zemlje.« To ugotovitev je zabeležil astronom dr. Lincoln La Paz, profesor na univerzi v New Mexico, in ugotovil, da gre za dva meteorja, ki se zaradi zemeljske privlačnosti držita določene poti v stalni razdalji. S tem je pomiril ameriško letalstvo, ki je imelo obe telesi za prihajalce z drugih planetov. Toda razen teh dveh »prišlekov« in naše stare Lune, ima Zemlja morda še večjega trabantca, ki jo obkrožta že dolgo časa — luno, ki nikoli ne sveti.

To luno naj bi odkril astronom ob observatoriju Flagstaff v Arizoni (ZDA), Clyde Tombaugk. Ta mož je brez dvoma edini primeren za to naporeno in nič kaj obetajoče delo. Pravilo, da spada med najbolj nadarjene in iznajdljive astronome našega stoletja. Pred približno 24 leti je odkril devet planetov — Pluton. Nekaj let pred tem je bil Clyde Tombaugk nepoznan človek na neki farmi, ki se je v samotnih nočeh ob tabornem ognju in speči čredil sprijateljil z zvezdami. Pisma,

ki jih je pisal direktorju observatorija Flagstaff, profesorju Slipherju in v katerih je izražal svoje navdušenje za zvezde, so mu pomagala do pomočnega mesta na tem svetovnoznanem observatoriju. Zaradi naravne inteligence ni bilo dolgo, ko je Tombaugk postal astronom. In kar se ni posrečilo mnogo starejšim in mnogo bolj izkušenim, to se je posrečilo temu novincu v astronomski znanosti: odkril je 6000 milijonov kilometrov oddaljeni planet Pluton, ki ga je napovedal leta 1915 znani raziskovalec Marsa Percival Lowell.

Morda bo tudi »lov« na drugo zemeljsko luno obdarjen s srečo. Pojdi, pod katerimi se je ta čas luti svojega dela, so vsekakor boljši. Pustil si je izdelati specialni refraktor, katerega ura, ki meri zemeljsko gibanje, se lahko naravnava na različno hitrost.

Če ta luna res obstaja, se bo morala nekoč avtomatično pojaviti v objektivu posebno močne nebesne kamere. Videti bo kot pika ali zelo kratka črta, medtem ko so druge zvezde videti kot dolge črte. Ze E. CH Pickering, pred nekaj leti umrl vodja hardwardskega observatorija, je iz motenj v gibanju naše znane Lune ugotovil drugega spremljevalca Zemlje. Po njegovih računih gre za nebesno telo, ki ima v premeru pičlih 120 m in se navadno giblje v Zemljini senci. Zemljo obkrožta v razdalji 4000 km in v času 12 ur. To pomeni, da ne vzhaja kot Sonce, Luna in druge zvezde na vzhodu in zahaja na zahodu, marveč, da se giblje od zahoda proti vzhodu.

Max Waller, ki se je ponesrečil pri raketnih poskusih (in ki je leta 1927-28 s Fritzom von Opelom konstruiral prvi raketni avto), je to luno baje videl 12. oktobra 1920. Izračunal je celo njeno pot.

Dvomislivi med astronomi pa na drugi strani trdijo, da to telo ni ničesar drugega kot meteorit, ki je pri svojem padcu proti Zemlji nekajkrat obkrožil zemeljsko krogi. Matematik Niessl je med 400 izračunanimi meteorskimi potmi našel tri meteorje, ki bi lahko nekajkrat obkrožili Zemljo.

Gledališče v Prešernovi senci

Umetnik ni narodna dama in umetnost ni plesna toaleta. Kaj vestnost, kaj resnoba, kaj resnicoljubnost! Narodna dama bi bila popravi: žida ni bila sneznobela ter je za nianso cikala v sinje... Nikakor pa ni potreba, da bi človek o umetnosti dvakrat govoril ter tratil papir, besede in čas.

I. Cankar

Kadar gre torej za umetnost je stvar povsem jasna: čutiš jo ali pa ne. In če je ne, potem je le — zlasti danes — dobro, da kdo trati in besede i papir i čas. Gre za to, da grabimo v vse štiri strani sveta, da tipujemo v globino in širino, da bi nekje vendarle našli umetnost, ob kateri bi lahko rekli: »Tako je!« in bi se vsi skupaj smejali: narodni dami in njeni »globokoumni« pripombi o židi, ki da je za nianso cikala v sinje. Za zdaj pa bomo seveda še veliko razpravljali — velikokrat tudi mimo potrebe, predvsem pa bomo hoteli eksperimentirati in še eksperimentirati.

Zdi se mi, da je pri tem iskanju nekje na koncu le odločilo, kaj bodo rekli ljudje, tisti ljudje, ki jim pravimo publika, občinstvo, konsumenti umetnosti ali kakor koli že. Kadar bodo ti začutili, da je zadovoljena ta globoka potreba po umetnosti, ki jo nezavedno nosijo v sebi, potreba, da vidijo v umetnosti jasno izraženo zgoščeno lastno življenje, lastno trpljenje, pa tudi lastno radost, takrat bomo zelo blizu cilju. Seveda te zadovoljivne ne smemo vzeti neresno, burkasto, ker bo sicer kmalu konec umetnosti — pa tudi razpravljanja.

V svetlobi te misli je ravno gledališče najbolj važno, kajti na odru živi umetnost prav gotovo v najtesnejšem stiku z občinstvom. Če si lahko zamislimo, da obstaja slika ali kip ali pesem kot umetnost navseglah lahko tudi brez občinstva, je to pri drami docela nemogoče. Se bolj važno pa je, da pri sprejemanju dramske umetnosti občinstvo nastopa na neki način kot strnjena celota, da kot celota spontano reagira in tako na licu mesta omogoči oceno, ali je stvar zadela v črno ali pa smo šli mimo. Seveda pa je tudi pri tem potrebna mera opreznosti.

Naj bo kakor koli, neizpodbitno dejstvo je, da se okrog gledališč — tudi okrog mladih gledališč v tako imenovani provinci — nekako zgoščuje vprašanje sodobne umetnosti in da je že čutili, da morda ne bodo zaman naša pričakovanja.

Eno od teh mladih gledališč je v Celju, gotovo pa, vsaj po prizadevanjih, ni daleč za njim gledališče, ki živi svoje pestro življenje v senci Prešernovega spomenika.

zasidra naša nova kultura, če ne ravno med delavci.

Danes ima kranjsko gledališče angažiranih dvanajst poklicnih igralcev in igralcev, od katerih so štiri končali Akademijo za igralstvo umetnost, ostali pa so z dolgoletno prakso kot amaterji, posebno v teh zadnjih letih dosegli zavidno kvaliteto. Vsekar je mlademu ansamblu vsaj v nekaterih uprizoritvah že uspelo doseči enotno ansambelsko igro, kjer bivše amaterje težko ločiš od šolanih igralcev. Pravijo, da jim tudi sicer ne manjka dobrih amaterjev, ki pa bi v okviru amaterskih možnosti nujno škodovali kvaliteti uprizoritev.

Mali ansambel — takšen kot je po številu — seveda ne zadostuje, da bi se mogli lotiti

tako imenovane klasike, ki je njihova davna želja. Zatorej se morajo — kljub temu, da bi sicer po umetniški zmogljivosti temu delu bili kos — omejit praktično na sodobnejši repertoar. To škoduje tako razvoju gledališča in gledaliških ljudi, kakor tudi vzgoji prav tako mladega gledališkega občinstva — na drugi strani pa ima ta stvar tudi svoje dobre strani. Onemogoča namreč gledališču mirno dremanje na utrtih stezah preživetega in znanega repertoarja ter ga vedno znova žene k novim in novim poskusom. Zdi pa se, da je prav to tista prava pot, na kateri se bo novo gledališče srečalo z novim občinstvom. Neumno bi namreč bilo zapirati oči pred dejstvom, da slovensko meščanstvo, tista publika, ki je nekoč deloma iz snobizma, pozne-



Jože Kovačič in Anka Cigojeva v enem najlepših ljubezkih prizorov v Saroyanovi enodejanski »Čujte ljudje!«



V ponedeljek in torek je v veliki dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani nastopil naš mladi violinski virtuoz IGOR OZIM, ki je igral I. koncert za violino in orkester poljskega impresionističnega skladatelja Szymanovskega; delo je bilo v Ljubljani prvokrat izvajano. Na sporedu sta bila še živeča angleška komponista Rawsthorne in Vaughan Williams ter Brahms.

Oba koncerta je dirigiral mladi angleški dirigent JOHN HOPKINS, ki mu je komaj sedemindvajset let, a je že pet let dirigent velikega »BBC Northern« orkestra v Manchesteru. — Mlada glasbena umetnika sta žela pri občinstvu zelo topla priznanja in ju želimo spet kmalu srečati v naši sredi.

PRAVLJICA ZA OTROKE — ODRASLI ZA PRAVLJICO

Najuspelejše uprizoritve lanske sezone so Cankarjevi »Hlapci«, Vojnovičev »Ekvinkocij«, Andersonovo »Zašlo je sonce« in Bréolovi »Napoleonovi huzarji«. Pri tem »uspele« gre za dejansko kvalitetne predstave, kar jim je priznala kritika, obenem pa so imele tudi nadpovprečen obisk, ki kaže, da ne gre preveč govoriti o nezrelosti publike in po-



Iz Sartrove drame »Obzirna vlačuga«. Scenarist (Jože Pristov) z lepimi besedami nagovarja prostitutko Liso (Nada Bavdževa), da bi po krivem pričala zoper črnca.

dobnih rečeh, ki naj bi opravičile preobtežitev repertoarja z manj vrednimi deli, ki »vlečejo«, kakor temu pravimo. Sem in tja se seveda tudi taka stvar zgodi, zaradi tega pa se svet ne bo podrl.

Nehote se moramo nasmehnuti, če nam pripovedujejo, kako je publika sprejela pravljico igro »Trnjulčica«, ki so jo zaradi velikega zanimanja morali uvrstiti tudi v redne abonmaje in med večerne predstave, ki so bile vedno napolnjene. Gotovo je to majhen namig, ki postane toliko pomembnejši, če mu prištevamo zanimanje za letošnjo odrsko pravljico Oskarja Wüchnerja »Pastirček Peter in kralj Brilljantin«.

»ČUJTE LJUDJE« — »OBZIRNO VLAČUGO!«

»Mladost pred sodiščem« — žager sezone, ki je začel zmagovito pot na celjskem odru, je doživel letos tudi v Kranju velik uspeh. To gotovo ni slučaj. Nekateri delu sicer očitajo, da je pisano »na publiko« in da nima zadostnih umetniških kvalitet. Vsekar je mogoče o tem razpravljati. Ena pa brez dvoma drži: bolje je najti in uprizorjati dela, ki zadenejo v živo, ki gledalce »primejo«, kot pa da »se gremo« mimo občinstva »visoko umetnost« za redke izbrance.

»Čujte ljudje« ameriškega pisatelja Saroyana in Sartrove »Obzirna vlačuga« sta dve kratki drami, ki ju je režiser Igor Pretnar združil v celovečerno predstavo pod skupnim naslovom »Glejte, Amerika! S to predstavo je »pariški papež« eksistencializma doživel prvo predstavo na slovenskem odru. Poudariti je, da se je v tem delu Sartre-umetnik dvignil nad Sartra-filozofa in da drama izven v obtožbo nečloveške in človeka nevedne rasne diskriminacije nasproti ameriškim črncem. Ta obtožba se je lepo zilla v enoti s Saroyanovim krikom »Čujte ljudje«, ki je tudi obtožba in obsodba temnih strani ameriškega življenja, čeprav izrečena na čisto drugačen način. Vsekakor je ta večer eden viškov v delu kranjskega gledališča in je prav, da smo ga videli tudi v Ljubljani.

Poleg že omenjenih del pripravljata kranjsko gledališče še najmanj pet premier, med njimi eno ali dve slovenski noviteti.

Vid Kanassja

PETI ROJSTNI DAN

Letos 8. februarja po pet let, kar je bilo ustanovljeno, pet let, kar opravlja svoje poslanstvo v Kranju, h kateremu gravitira precejšen del Gorenjske, tisti del, ki ima poleg Ljubljane razmeroma največ industrije. To dejstvo nalaga kranjskemu gledališču še prav posebne dolžnosti, kajti kje naj se sicer

30 milijonov ZA KNJIGE! (H karikaturi na prvi strani.)

»Ne, Roza ni takšna,« pravim našemu karikaturniku Božidarju Kosu. »Kvečjemu, če si jo našel v slabi uri, spet razjemo, če jo odkrila kakšnega sovražnika jarjeno, ko je odkrila kakšnega sovražnika slovenskega knjižničarstva, v boju za državljanske pravice naših ljudskih knjižnic. Tovarišico Rozo Mencin, inštruktorja za ljudske knjižnice pri Izvršnem odboru Ljudske prosvete Slovenije, poznam namreč kot ljubeznivega človeka niti ne čisto brez miline. O njej bi vedeli povedati marsikaj lepega knjižničarji po vsej Sloveniji, njih pisma in celo — šopki nageljev, ki se znajdejo na njeni mizi po vsakem knjižničarskem tečaju...«

Roza Mencin dopisuje, telefonira, potuje, se razburja, še raje smeji — saj veste, kako je pri takem delu, posebno še, če ga opravljaš z ognjem vnetega inštruktorja. Zmeraj in vsem je na razpolago z nasveti, poročili, uslugami. Takoj jo najdeš, takoj je pripravljena za razgovor, le da ga ne moreva tako hitro končati, kot je novinarska navada. V svoji gorečnosti meni namreč tov. Mencinova, da zanima bralce Tedenske tribune, da zanima knjižnic od okupacije naprej, pa moram vsak trenutek nategovati vajeti, da ostaneva lepo pri vprašanih in odgovorih, ki sem jih pripravil.

»Vsa leta si že prizadevamo, da bi naše ljudske knjižnice postale hrami, ki bi na vse kraje širili svojo toploto — lepo in poučno besedo. Zdaj smo končno pripeljali ta voz že tik pod vrh. Na vrhu pa bo takrat, ko bo sprejel zakon o ljudskih knjižnicah. Se pred enim mesecem so bili — lahko rečem — najtežji dnevi. Počezelne knjižnice že dolgo niso kupovala novih knjig, po skladiščih naših založb pa se je ta čas nakopičilo na tisoče neprodanih izvodov. Te čakajo še danes kupcev, ampak ti kupci so zdaj že na poti. Iskali smo način, kako knjižnice napolniti in izprazniti skladišča, pa so nam priskočile na pomoč naše kmetijske zadruge. Zdaj delajo letne obračune in pripravljene so del dobička podariti za nakup knjig. Malo so popustili tudi založniki. Vsem knjigam, ki so izšle po vojni, so odobrili 20 do 50% popusta. To ugodnost imajo seveda le knjižnice... Akcija je torej v teku. Prav ob času, ko izide ta številka Tedenske tribune, bo izšla tudi nova številka našega glasila »Ljudska prosveta« in v njej bo seznam vseh knjig, ki si jih knjižnice lahko nabavijo po nižjih cenah. Prav tako bodo v tem zvezku tudi vsa navodila za knjižno akcijo in formulirji za naročila. Naročila bo treba pošiljati Izvršnemu odboru Ljudske prosvete Slovenije. Kakšne uspehe si obetamo od te akcije? Na razpolago bodo precejšnje vsote denarja, mogoče celo okrog trideset milijonov dinarjev, ki jih bodo dale omenjene zadruge, pa tudi okrajni ljudski odbori in družbene organizacije. Iz tega lahko sklepate, kaj vse si obetamo od te akcije knjižničarji in založniki, pa tudi za obiskovalce naših knjižnic je to lep obet...«

Kaj je že storjenega, da bi akcija uspela? Vse to, kar sem povedala, je plod mnogih razgovorov in sestankov... Mnoge knjižnice nas že vprašujejo, kdaj bodo lahko kupile knjige. Vse priprave so torej prav pred zaključkom in te dni bodo že začele rotati po vsej Sloveniji pošiljke knjig, kakor jih bodo knjižnice naročale.

Seveda to še ni dokončna rešitev vprašanja naših ljudskih knjižnic, je pa rešitev iz trenutnega položaja. Problem bo dokončno rešen, ko bo sprejet in se bo tudi začel izvajati tako dolgo in težko pričakovani zakon o ljudskih knjižnicah. Ta zakon bo vsem knjižnicam zagotavljal določeno subvencijo. Spočetka ta zamisel ni imela veliko prijateljev, no, sedaj že ni več človeka, ki bi mu nasprotoval... »Najlejša hvala,« sem prekinil tov. Mencinovo. Začuden me je pogledala, ko sem ji pomolil roko. V očeh sem ji bral očitek: »Saj se začela nisem!«

»Za zdaj dovolj, pa se še za drugič priporočam,« sem se poslovil, kajti ljubizni intervju je moral biti čez pol ure v tiskarni.

-ski

je po zakonu vztrajnosti napolnjevala gledališke hiše, danes teh ne more več napolniti. Ker to še posebej velja za Kranj in kranjsko gledališče je jasno, da si to gledališče skuša pridobiti novih obiskovalcev predvsem med delavci in uslužbenci kranjske industrije.

Po petih letih dela pripravi gledališče letno deset premier, od katerih vsaka doživi preko petnajst predstav, kar pomeni, da vsako uprizoritev vidi nad 5000 ljudi. Te gole številke pa nam seveda spregovore šele v primerjavi z drugimi gledališči in tudi z osrednjimi slovenskim gledališčem ljubljansko Dramo.

Zanimiv je seveda tudi socialni sestav obiskovalcev. S te strani sta zanimivi predvsem dve zaključeni predstavi za »iskro« in mladinski abonma. Vsekar je res, da so bili v zadnjih dveh sezonah zaradi premajhne zainteresiranosti sindikatov kot celota ukinjene nekateri zaključene predstave. To pa seveda nalaga gledališkemu vodstvu in ansamblu nalogo, da si gledalce na novo pridobi z izbranim repertoarja in kvaliteto predstav.

KNJIGE IN LJUDJE

Dva romana o izkopanih tisočletjih

Približati znanost širokim, da, najširšim ljudskim plastem, je bil namen C. W. Ceram-ova »Pokopanih kultur« (naslov nemškega originala je pravzaprav »Bogovi, grobovi in učnjaki«). Na tvegano pot je stopil že Paul de Kruif, čigar »Lovec na mikrobe« imamo že tudi v slovensčini, — in uspel. Ceram se je spustil na drugo področje, v jezero brez dna — napisal je roman arheologije. Tudi on je uspel. V sto tisoče gredo druga za drugo si sledede izdaje samo v nemščini. Učenjak in preprosti delavec, uradnik in kmet, vseučiliški slušatelj in valencec so z nepričakovanim zanimanjem segli po tem delu, ki je bilo v nekaj letih prevedeno že v skorje vse evropske jezike in si utripo loti že tudi v Azijo.

Pisateljeva zamisel, da vidno življenje v mrtve izkopane, da nam kot z bengalsko lučjo osvetli najoddaljenejšo zgodovinsko dobo in jo pomakne v našo neposredno bližino, je popolnoma uspeha. Tisočletna kultura Egipta, s svojimi mogočnimi piramidami in skrivnostno Dolino kraljev, babilonski stolp in pravilni Nimrod, Akadeti in Sumerci, Kreta s svojim labirintom in Troja, ki ni mogla umreti in se je kot piščica vedno znova dvignila iz svojega pepela, obkrajana kultura Aztekov — piramide onstran oceana — in mrtva mesta matematikov Maya, — kot pravilni film vrtiljo pred očmi bralca.

DOBE, KI JIM NE VEMO LETNIC

Ceramovi kopači učnjaki — preprosti samouki in največji znanstveniki — so kot detektivni planili na svojo nalogo, z edino razliko, da ne odkrivajo zločinov, marveč resnice o minulih tisočletjih, zaklade duha, katerega stvaritve segajo v daljna tisočletja pred nami in še dalje v dobe, ki jim ne vemo letnic, pa niso zato nič manj zgovorne s svojimi izkopanimi. Globoko so korenine naše kulture, rod je izročila rodu, pod tisočletne plasti lave puščavskega peska in pragozda segajo njene sledi. Kdo bi jo danes še mogel omejiti na neka »klaslična« tla? Duh nima domovine.

Ceram je nasprotnik kabinete znanosti, nasprotnik znanstvenega statusa, ki naj bi bil javna last redkih izvoljenih. Zato se ne boji podajati resnih znanstvenih izsledkov kot kolportaržo, raziskovanje kot film, odkritja kot skeč. Zelo obsežno tvarino podaja jasno in natančno, pestro in s suverenim obvladanjem. Zato je njegova knjiga zbudila toliko zanimanja in imela tolikšen uspeh ter — kot se postreže le redko kateri — združila v krog svojih bralcev stare in mlado, izobražene in preproste ljudi, ljubitelje pustolovščin in ukaželjne.

FINEC Z ROMANOM O STAREM EGIPTU

Prezanimivo snov, ki nam jo podaja Ceram v poljudno-znanstveni obliki, pa je v lepovinski obliki obdelal Finec Mika Waltari, po-



Mika Waltari

tomec starega kmečkega rodu, rojen 1. 1908 v Helsinki. Že z dvajsetimi leti je zbudil splošno zanimanje s svojim prvim romanom »Velika lučnja«, s katerim je tako rekoč čez noč stopil v vrsto slavniških pisateljev. Njegov prevenc je doživel več izdaj in je bil preveden v švedščino, norveščino in estonsčino. Danes je Waltari poleg Nobelovega nagrajenca Vilhampija najmarkantnejša figura v finskem lepovisju. Napisal je vrsto pesmi in novel, velikih romanov, »am in komedij. Zadnje čase se posveča izključno zgodovinskemu romanu in je napisal obsežna dela »Mihail Finca«, »Temni angel« in »Egiptan Sinuhe«, ki mu je prinesel svetovni sloves ter je preveden že v devet jezikov.

Na svetu ni nič novega. Spremenilo se je zunanje oblike življenja, človek pa je ostal v svojem bistvu vedno enak; dober je bil in slab, ljubil je in sovražil, moril in blagoslavljal, se navduševal in zopet razočaral — pred tisoč in tisoč leti prav tako kot še danes in jutri ter čez tisoč in tisoč let. To je psho-

loška osnova Waltarijevega romana, ki ga pritevta švedska literarna kritika med najpomembnejša leposlovna dela, ki so bila kdaj napisana o egiptovski kulturi, zgodovini in običajih. Waltarijevi junaki so ljudje naše dobe, le da so živeli pred več tisočletji, zato so nam tako blizu, zato jih tako lahko razumemo, se vanje življamo in jim z največjim zanimanjem sledimo od začetka do konca. Waltari je namreč očarljiv pripovednik in njegovo delo kot napet detektivski film; redko delo, ki je napeto od prve do zadnje strani, polno globoke erudicije in intuicije, neverjetno smelega kombiniranja in tenkočutnega poznavanja človekove duševnosti. Knjiga, ki gane človeka do solz in pri kateri se do solz nasmeje. Knjiga o življenju.

KRALJEVI ZDRAVNIK IN VRTALEC LOBANJ

Glavni junak Waltarijevega dela je kraljev zdravnik in vrtalec lobanj Sinuhe, zaupnik in prijatelj velikega egiptanskega reformatorja faraona Ehnatona. Po kraljevi smrti pride Sinuhe v nemilost in mora na ukaz svojega nekdanjega prijatelja, vljudkovodje Haremhaba, v izgnanstvo. V samotni, daleč od domovine, na obali Rdečega morja, začne pisati, ko se že stara, spomine svojega burnega življenja. Kot pravilne slike nam odkriva pot, ki jo je prehodil od svojega skrivnostnega rojstva dalje: življenje v hiši svojih poštenih rednikov, zdravnik v sromašni četrti, Semuta in njegova žena Kipa, Kraljevske Tebe s svojim raznolikim življenjem, slajem faraonove zlate hiše in budo sromakov in sužnjev. Studij medicine v Amonovem svetišču in razočaranje nad egiptovskim verstvom. Kurtizana Neferefernefer, zaradi katere skoro propade in uniči svoje poštene rednike. Beg z zvestim sužnjem v Sirijo, Fot v Babilon in življenje v vele mestu pred tisoč in tisoč leti. Rešitev Minee in njegova velika ljubezen do mlade krečanske pisalke, Hetiti in Kreta s svojim labirintom in njegovimi strahotami, pa zopet Egipt z vsemi homajlami, ki jih izzovalje Ehnatonove reforme. Vse javno in zasebno življenje ljudi, ki so živel v davnih vekih pred nami na tedaj znanem kulturnem svetu, razgrinja Waltari v svojem »Egiptan Sinuhe«, da ima bralce občutek, kot da vse to sodoživlja. Po istem romanu so Nemci posneli tudi film.

Takole je napisal o delu znani švedski časopis »Svenska Dagbladet«: »Egiptan Sinuhe« ustreza vsem zahtevam, ki jih moremo imeti do knjige, ki naj bi imela uspeh; obsežen je in napet, poln romantičnih dogodkov in silnih prevratov. Mika Waltari pozna svojega Herodota in Homerja in posrečilo se mu je, če je v dveh tisoč letih nekaj duha, ki odživlja one velike dogodke. Tu v resnici lahko govorimo o večki vtrli predkrščanskega sveta ob vzhodnem Sredozemskem morju.«

Obe deli bosta še to pomlad izšli pri Državnih založbi Slovenije. M. B.

Domača anekdota

MOC NAVADE

Igralec in režiser Milan Škerbinček je tudi izredno talentiran risar. Zato ga je nekoč akademski slikar France Godec vprašal, zakaj se ni odločil raje za upodabljanje umetnosti. Škerbinček se je malo zamislil potem pa dejal: »O, zato sem imel tehten razlog. Povsem vam ga, pa čeprav mi mogoče ne boste verjeli. Stvar je namreč taka:«

V Hajdini sem kot otrok spal v blevu na posebni polici pod stropom. To polico smo imenovali oder. Ta oder pa se mi je tako prijel, da si brez nje nisem mogel predstavljati človeka vrednega življenja. Zato sem si izbral za poklic gledališko umetnost, to je — oder.«

UPORABLJAJTE EDINOLE

Babymira Crème i posip

»TT« STRAN 7
20. 1. 1955

Domača halva KOLINE

Je napisal počasi, preudarno, z velikimi, okornimi črkami. K je segal čez zgornjo črto skoraj do roba zvezka. O je bil majhen, podoben krompirju. L ozek in dolg, kakor na polju pozabljena fižolova preklja. I je bil stisnjen in skrivljen. N je ležal, kakor pljanec na cesti, E pa se je zill zadržal v veliko svetlečo se packo.

Dopoldne jim je učiteljica v šoli rekla: »Napišite, kako je bilo doma, ko ste imeli koline. Napišite vse po resnici. Nič se ne izmišljujte. Napišite lepo, ne prekratko, ker ste zdaj že v četrtem razredu. Pazite, da ne boste napravili kakšne packe. Janez! Koline so domači praznik.



Janez kaj delaš? Napišite, kako je bilo, vse natančno opišite. Janez! Ste razumeli?»

»Smo,« so zavpili.
»Janez, pridi sem!«
Ko je Janez stal pred njo, mu je navila ušesa, da je zavpili.
»Na, da boš vedel ščipati Franca.«
Sedel je v tretji klopi. Tudi on je zavpil z drugimi, da je razumel, čeprav je hotel reči, da pri njih sploh niso imeli koline.

»Koline, koline, koline...« je počasi ponavljal in ni vedel, kako bi začel. Gledal je v velike okorne črke in zdelo se mu je zelo smešno, saj pri njih sploh niso imeli koline. Samo enkrat je bil na kolinah. Takrat pri Pintarjevih.

Nekoč mu je rekel Pintarjev Janez v šoli: »Pridi jutri zjutraj k nam. Klali bomo svinjo.«
»Kdaj?« ga je vprašal.
»Ob šestih.«
»Saj je še tema.«
»Kaj se bojiš teme?«
»Zakaj bi se bal?«
»Potem pa pridi.«
»Dobro!«

Zal mu je bilo, da doma niso imeli svinje. Koline so nekaj lepega, nekaj velikega. Vse leto čakajo ljudje na ta dan. Tam, kjer so koline, tam so klobase, sveža pljuča, pečenka in mošt. Klobase delajo pozno v noč, si pravijo smešnice in tudi harmonikar zaigra od časa do časa. Koline so nekaj lepega, saj tistega dne otroci ne pridejo v šolo. Druga dne prinesejo v šolo veliko pečnico. Pečenica je tako mastna, da se zamastijo še zvezki in knjige, pa čeprav je zavita v časopisnem papirju. Tako ostane spomin na koline vse leto. Vedno, kadar vzameš v roko tako knjigo, se spomniš: »To je pa od takrat, ko smo imeli koline.«

On ni imel koline, zato je imel čiste knjige in čiste zvezke. Tako čiste, da ga je bilo sram. Zato je nekega dne, ko matere ni bilo doma, segel v lonec z mastjo in namazal čitanko, da se je svetila od maščobe.

Nekoč mu je v prepriku rekel Gorinarjev Maks: »Kaj boš ti, ko pa ješ vedno samo suh kruh!«

Pa mu je odgovoril: »Saj ni res. Prav tako imam včasih klobaso, kakor ti.«

Maks pa je rekel: »Saj ni res, kar knjige pokaži. Čisto so, kakor da bi včeraj prišla iz trgovine.«
Pokazal mu je zamaščeno knjigo.
Maks jo je gledal, obral in rekel: »Res je od masti.«
»Pokaži,« je rekel Slavko in vzal knjigo.
»Res je od masti,« je rekel Slavko.
»Res je,« je rekel Mlinarjev Franc, ki je bil tudi poleg.
»Zakaj pa nikoli ne pokažeš, da imaš?« je vprašal Franc.

»Saj nisem bahač, kakor ti,« mu je rekel.
Tisto noč pred Pintarjevimi kolinami je slabo spal. Sanjal je o veliki svinji, ki se mu je smejala in plesala okoli njega na zadnjih taceh. Potem ga je svinja lepo pogledala in rekla: »Kako se kaj imaš, Tevž?« On ji je pa rekel: »Dobro.« Svinja pa: »Če ti bo šlo slabo, kar meni povej, ti bom že pomagala.« Potem se mu je lepo priklonila in odplesala in svinjak za hišo.

Zjutraj je bil mraz. Med oblačenjem in umivanjem mu je bilo žal, da je tako zgodaj vstal, ko je tako prijetno spati. Zunaj je pod nogami škripal sneg. V mesečini se je bleščal sneg. Bilo je svetlo in mrzlo. Kljub temu ga je bilo strah. Tekel je kolikor je mogel. Na ovinku je skoraj padel. K Pintarjevim je prišel ves zasopel. Pintarjev Joža ga je vprašal: »Kaj te je volkodlak podrl?« Pa je rekel: »Ne,« čeprav ni vedel, kaj je to volkodlak.

DOMISLICE

Zene naših mož naj bi bile dovolj pametne, da bi znale izmeriti njih razumnost in dovolj neumne, da bi jih zanjo občudovala.

Edino starše uničujejo otroci bolj kot čevlje.

Komaj je oče dal bčer iz rok, že mora pomagati zetu na noge.

Domisljivost globoko ponižuje. Glej kavko, ki velja za najbolj bistro ptico: nikoli ne gre v zamko, odleti pri najmanjši nevarnosti in zvito krade hrano. Toda jesti mora nesnago in odpadke. To je posledica plemenitosti zakonitih pisarjev in zagovornikov.

Kakor se dežnica ne zbira na vrhovih temveč v dolinah, tako tudi resnica ne govori neodkritemu razumu samopasnežev, temveč le skromnim in iskrenim srcem.

Kakor se pelikan potopi v vodo, a si ne zmoči peroti, tako živj modri v svetu, a ga sove ne prizadene.

Kakor izdelajo iz istega zlata nešteto okraskov različnih oblik, tako ima ista resnica v različnih deželah in dobah različen izraz in ime.

Ne knjižna učenost, temveč življenjska učenost osrečuje. Če z njo služimo svetu.

Pred svinjakom so imeli luč. Bili so tam Janez, Joža, Spelca, mesar, stari Pintar in Pintarka. Iz svinjaka so privlekli svinjo. Bila je velika, prav tako velika, kakor tista, o kateri je sanjal ponoči. Samo smejala se ni in tudi plesala ni, kakor tista. V kotlu pri drvarnici je vrela voda. Dim je gnal veter proti njim, da so jih peklo oči. Ko so svinjo privlekli do korita, se jim je iztrgala iz rok ter se pognala po dvorišču, da se je sneg kadil za njo. Potem so jo lovili in klicali in ulovili so jo šele takrat, ko jo je Spelca privabila s kurtuzo.

Mesar je brusil nože. Bili so to veliki končasti noži. Ogenj je prasketal pod kotlom in svinja je tiho krullila. Zato se je slišalo brusenje razločno in glasno. Kadar je mesar nož na koncu brusila obrnil, se je rezilo v soju plamena zablskalo. Bil je mraz, da se je videla sapa. Svinjo sta držala Joža in Janez.

»Pridi, za rep jo primite!« ga je poklical Joža.
Mesar je še vedno brusil. Svinja je tiho krullila. Pri sosedovih je zapel petelin, potem so zaskripala hlevska vrata.

Nikoli ni prijel svinje za rep. Bal se je. Zdelo se mu je, da ga bo svinja brnila ali pa pomokirala. Njen rep je bil kratak in debel, porasel s ščetinami. Ko ga je prijel, je v dlani začutil ostre ščetine. Potegnil je. Rep se je nategnil, bil je sedaj daljši in nič več tako lepo zavil kakor prej.

Mesar je končal z brusenjem. Šel je k svetilki, zavihal rokav do komolca in razgalil debelo, kosmato roko. Potem je pljunil na dlan in razmazal silno. Vzel je nož in drsel z njim po oslinjenem mestu. Nato je dvignil nož k svetilki. Lepo so se videle dolge koccine, prilipljene k ostrini noža. Ko jih je mesar zagledal, se je zasmel naglas, da so se mu raztegnili razmršeni brki in zasvetili veliki zobje.

Ko je videl te velike zobe in ta smeh, je zasovražil

mesarja, ker se je tako bahal. Potem ga je postalo nečesa strah in sam ni vedel česa in zakaj. Prevrnil so svinjo na hrbet. Mesar ji je pokleknil na prsa. Janez je držal sprednje noge, Joža zadnje, on rep. Pintar je pristavil ponvo pred svinjin vrat. Mesar je zaklical: »Pazite, držite dobro.« Zamahnil je z nožem in kri je brizgnila v Pintarjevo ponvo. Svinja je cvillila, da je odmevalo po predmestju. Vedno, kadar je bil slišal cviljenje svinje, ga je obšlo veselo-žalostno občutje. Misli je: »Danes bodo jedli klobase, pečenko in pljuča. Klobase bodo delali pozno v noč in si pripravovali smešnice. Skoda, da nimamo svinje.« Sedaj pa, ko je občutil v rokah trzanje kosmatega svinjinega repa, je začel trepetati po vsem telesu. Kri je v sunkih brizgala v ponvo. Včasih je v velikem loku prešla rob ponve ter brizgnila na Pintarjevo roko. Gledal je brizgajočo kri in čutil, kako mu postaja slabo, kako ga obliva mrzel pot. Potem si je govoril: »Pa saj to ni nič. Saj sem že včeraj vedel, da jo bodo zaklali. Vsak dan jih kopljejo. Vsi so veseli, ko koljejo svinjo. Saj je to čisto navadna svinjska kri. Zakaj bi mi le moralo postati slabo. Ne sme mi postati slabo. Vsi se mi bodo smejali.«

Svinja je cvillila tiše v kratkih presledkih. Mesar je klečal na njenih prsih. In Janez se je rezal.

»Zakaj le Janezu ni nič? Res mi ne sme postati slabo. To je čisto navadna svinjska kri. Potem jo bodo dali v krvavice, krvavice bodo spekli in pojedli. Saj to ni nič takega. Ne sme mi postati slabo. Vsi se bodo smejali.«

Zaprli je oči, da ne bi videl krvi, Pintarjevih krvavih rok, mesarjevega poškopljene predpasnika in krvavega noža, ki je ležal v rdečem snegu.

»Res mi ne sme postati slabo. Samo še malo, samo še malo pa bo vse gotovo. Potem bom šel v kuhinjo in popil malo vode. Ali pa bom šel za hišo, da me nihče ne bo videl. Ne, ne sme mi postati slabo...«

NAPILJU

(JO HANS RÜSLER)

Oh, kako vroče je ljubil Bobby Brent Marianno! Poznal jo je šele nekaj dni.

»Kako lepa si, Marianna!«
»Ti ugajam?«
»Očarljiva si!«
»Za koliko časa?«
»Za vedno, Marianna, za vedno.«

Poljubil jo je na ustnice in na roke. Marianna se mu je umaknila.

»Potem bi se vendar lahko — je rekla.
»No?«

»Lahko bi se poročila.«
»Če bi mu bil kdo zill čeber mrzle vode na glavo, bi Bobby ne mogel napraviti bolj osuplega obraza.«

»Poročila?«
»Da. Poročila.«

»To ne gre,« je rekel Bobby in odločno odkimal, »le kaj misliš — to ne gre!«

»Zakaj pa ne?«
»Ker —«

»No?«
»Oženjen sem.«

Marianna ga je prepadeno pogledala.

»Oženjen si, pa si me poljubil?«
»Misliš sem —«

»Kaj pa se je zgodilo?«
»Moja žena je umrla.«
»Ubožec! Tako hitro?«
»Da, tako hitro.«

»Kaj bo pa zdaj?«
»Zdaj se lahko poročiva.«

Marianna je žalostno odkimala.

»Le kaj bodo ljudje rekli! Tudi skupaj naju ne smejo videti; počakaj, da mine leto dni, mogoče se bova potem spet srečala.«

»Vse leto?« Bobby je preklinjal svojo prvo laž.
»Vse leto?« je stokal.

»Najprej jo moraš čisto pozabiti, Bobby!«

Kaj naj bi Bobby pozabil? Saj še nikoli ni imel žene! Toda šest mesecev se ni smel smejati, šest mesecev ni smel odložiti črne kravate, šest mesecev ni smel ne v kino, ne v gledališče, kaj šele v bar, kajti tega bi mu Marianna nikoli ne odpustila.

Končno je tudi ta čas potekel.

»Zdaj sem tvoja,« je izjavila Marianna.

»Kako sem srečen!«

»Samo neko dolžnost moram še prej izpolniti, Bobby.«

»Dolžnost?«

»Da. Pelji me na grob svoje žene. Venec sem prinesla s seboj. Rada bi ga položila na njen grob.«

To je Bobbyja strlo. Priznal je. Razkril je vso prevaro.

»Ali mi boš odpustila, Marianna?«
Marianna mu je ponudila roko.

»Nimam ti česa odpustiti, Bobby. Vse sem vedela, samo zanimalo me je, kako daleč boš gnal to stvar. Če bi zdajje spet lagal, bi bilo pa res vsega konec.«

»Torej si vedela, da nisem poročen?«

»Da.«

»Toda zakaj si potem —?«
Marianna se je nasmehnila:

»Za zakon je zdravo, če mož vnaprej ve, da bo žena vedno prišla njegovim potegavščinam na sled.«

JAN KMET:

Zgodba O CIGANSKI LJUBEZNI

Kadar je stari Urh v zidnici pri pljači privzdignil kozarec in ga spet postavil na mizo, ne da bi srknil požirek, privihal svoje metlaste brke in se nasmehnil, tedaj je vsak vedel, da ima spet eno na jeziku, ki ti bo odprla usta in ušesa, da boš pozabil na majoljiko.

In res. Če verjamete ali ne, kadar je tako napravil, ni nikoli utihnil.

Lanske jeseni je bilo, že precej pozno. V tistem času, ko ni ne jeseni ne zime in pravijo ljudje: no, naj še dolgo drži, čeprav je sama noč in sama puščoba. Trte so prazne šumele v burji, le tu in tam se je spreminjasto zasvetil list in zatrepetal, kot bi se hotel braniti smrti. Pa tudi v sodih je šumelo, tako prijetno in sladko, da te je pri srcu požgečkalo...

In takrat se je Urh skazal. Vsa dan je krevsal v vinsko gorico, poslušal počoje sode in pokušal izpod pip. Pa ni šel nikoli sam. Je že ujel kakšnega človeka na poti in ga povabil. Zadnjič je mene vzel s seboj. Ko sem ga po poti to in ono spraševal, je odgovarjal samo z ja in ne. Pri tretji majoljki pa je odložil poln kozarec, ne da bi zmočil ustnice, pogledil dolge brke, ki bi segle skoraj čez vso vinsko gorico, se namuznil in začel:

»E, kaj boš ti, ki ne veš nič! Bil si premlad rojen, da bi znal kaj več, kot hlače zapet, ti mene poslušaj!«
Prišel je kozarec in jaz tudi in sva ga tako, kot val v našem kraju: od roba do dna, petkrat po vrsti. »Ze dostikrat si slišal: oj, ta ciganska ljubezen, pa ne veš nič, kaj pomeni. Ti bom pa jaz povedal!«

Molčeč kakor noč in mraten kot duh je prišel nekoč cigan v našo vas,« je začel tiho in s kalnimi očmi buljil vame, oklepajoč z rokami polno majoljiko. »Nihče ga ni hotel videti. Pa tudi on se ni v nikogar ozrl. Le Vanda, zdravo in močno dekle kodrastih las in zasajenih oči, ga je ujela v zenice in ga spremljala, dokler ni izgubil v grapi.

Po tistem srečanju je padla vasa teža z nje. Postala je brhka kakor postrežek, se smejala in hudomušno sukala oči kakor vrtavke...

In spet je prišel. Saj ga je menda veter prinesel, kar obstal je pred njo. Vzemirli jo je njegov rjav obraz in kakor oglje črne oči. Lasje so mu v ropih padali na senca in čelo. Njegov nasmeh, njegov rezgetajoč glas, poln neuganih strasti in kakor repa beli in čvrsti zobje, vse jo je omamljalo, da ni mogla bežati od njega in se skriti. Strmelna je vanj, potapljala se v njegove oči kakor v začarano jezero in sama ni vedela, kdaj si ga je vpila v srce, da se ji je še potem, ko je odšel, zrcalil v njenih očeh.

Odslej je bila kakor zakleti grad. Mreka, molčeča, skoraj onemela. Zdelo se je, da je mrtva, čeprav je še

Ko je odprl oči, se je znašel v kuhinji. Okoli njega so se gnetli Pintarka, Pintar, Janez, Mojca in Joža. Pintarka mu je dala vodo. Sedaj mu je bilo boljše.

»Ne prenese krvi,« je rekel Pintar.

»Ne bi smel gledati, kako koljemo,« je rekla Pintarka.

»Zakaj pa meni nič ni?« je rekel Janez.

»Tiho bodi,« je rekel Pintar.

On ni rekel ničesar. Obrnil je glavo k zidu in bilo ga je zelo sram. Bilo ga je sram, ker mu je postalo slabo, ker so ga potem nosili v kuhinjo in ga močili z vodo, da je še sedaj moker in mu mokrota sili za ovrtnik. Bilo ga je sram, ker so se ljudje pogovarjali o njem, samo o njem, kakor da bi ne bilo drugega, o čemer bi se lahko pogovarjali.

Ljudje so bili na dvorišču. Pogledal je skozi okno. Zunaj se je danilo. Svinjo so imeli obešeno na steni drvarnice. Iz korita se je kadilo. Sneg okoli korita je bil krvav. Sultan je žvečil ob plotu kos pravega mesa.

Splazil se je po hodniku v zadnji konec hiše, tiho odprl vrata, gazil na vrtu sneg do kolien, preplezal plot in ko je bil na cesti, je tekkel, tekkel, kolikor je mogel, do doma.

Popoldne je prišel Janez in mu prinesel klobase.

»Na, Zakaj pa si zbežal?« ga je vprašal.

»Ne vem.«

»Saj ni nič, če ti je postalo slabo.«

»Vseeno.«

»Nekateri ne prenesejo krvi.«

»Da ne boš nobenemu povedal v šoli.«

»Ne bom.«

»Če res ne boš, ti bom dal pračo.«

»Tisto z italijanskim gumijem?«

»Tisto.«

»Dobro, nobenemu ne bom povedal.«

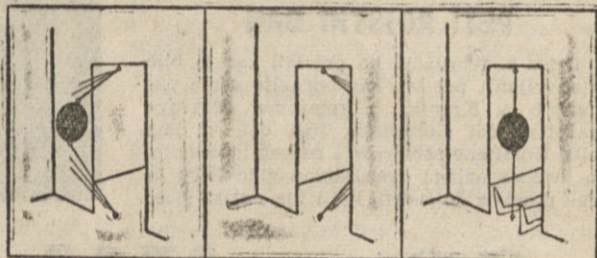
Druga dne je Martinov Tevž prečital svojo nalogo pred vsem razredom.

»Imeli smo koline. Bilo je mraz. Svinja je bila debela. Klobase so bile tudi debele. Svinja je krullila. Klobase so bile dobre.«

Ves razred se je nasmehnil. Učiteljica pa je rekla: »Tevž, prav tako nalogo si napisal, kakor da bi bil v prvem razredu.«

In v zvezek mu je napisala z rdečim svinčnikom veliko enico.

Šale



Brez besed

Kakšno obleko pa je imela Mila na lanskem novinarskem plesu? — Kakšno — eno tistih traparij iz žameta, na katerem vse obvisi: prah, puder, lasje in moški.

Sinoči je bil moj mož tako požrtvovalen, da je dal Igorčka spat. Sama sem medtem legla na divan in vzela v roke časopis. Čez kak uro mi je Igorček šepnil na uho: — Naposled je atil le zaspal.

V avtobusu: — Se ne bojte, da bi vam zmečkali sinčka, gospa? — Mojega fantka? Tega se nihče ne dotakne, grize.

Dva pijana vozita avto: — Ti, pazi zdaj, tamle spredaj bo most; zaviti moraš na levo. — Jaz? Čemu jaz? Meni se zdi, da voziš ti. —



hodila in jedla, delala pa je le toliko, da bi le tako rekli, da dela.

Strmelna je predse in se dolgočasila, strmelna vsak dan in slutila veliko ter bogato življenje tam daleč za hribi, kjer pod šotori breknajo cigani in skupno z vrhovi dreves pojejo pesmi o brezmejni svobodi.

Kakala je vsak dan, dokler ni spet prišel bos in ponkoci, kot bi hodil po deski. Vzdrhtela je še bolj, še bolj čudno se ji je staniilo srce. Skrila je svoja rdeča lica med dlani in hotela zbežati. Pa ni mogla. Kakor v težkih sanjah je obstala brez moči, kakor bi bila zvezana, ujeta, za vedno njegova. Nato je dvignila obraz proti njemu, kot bi mu ga ponudila in poljub in tiho vprašala:

»Bi kozarec vina? Pa kaj sprašujem?« je popravila sama. Postalo jo je sram, natočila mu je dva in se obrnila. Kaj je hotela zakriti? Ciganeve oči so videle vse...

Zasmejala se je, objubil, da bo še prišel, zabrenkal na citre, ki jih je nosil čez ramo, in se izgubil v grapi. Vanda je sanjala. Vsaka struna na ciganskih citrah

Pisana

TANČICA

DOSEDANJA VSEBINA

Charlie Townsend, namestnik kolonialnega svetnika v Hong Kongu je odbil predlog, naj bi se ločil od žene Dorothy in poročil Kitty, ženo vladnega bakteriologa Walterja Faneja, s katero je imel ljubezenske odnose. Walter je zato odpeljal Kitty s seboj v Mei-tan-fu, kjer je razsajala kolera.

Kitty zdaj v samostanu vzgaja kitajske otroke. Vzljubila jih je. Charlieja ne ljubi več in ga je že skoraj pozabila. Walter pa se je ves predal delu. Danes je Kitty odšla na sprehod v Waddingtonom, dobrodušnim carinikom v Mei-tan-fuju. Pripovedoval ji je o svoji ljubezni...

Waddington je dvignil oči; s svojim grdim, drobnim obrazom je bil videti kot kak nemaren dijaček.

»Vse je zapustila zaradi mene — dom, družino, brezskrbno življenje in spoštovanje de same sebe. Minilo je že mnogo let, odkar se je bila odrekla vsemu, samo da bi bila z menoj. Ze trikrat sem jo napotil domov, a vsakokrat se je vrnila. Pustil sem jo, pa je spet prišla za menoj. Mislim, da sem se zdaj dokončno sprijaznil s tem, da bom ostanek svojega življenja preživel skupaj z njo.«

»Gotovo vas blazno ljubi.«

»Veste, v tem je nekaj čudnega,« je odvrnil Waddington nekoliko zmeden. »Trdno sem prepričan, da bi napravila samomor, če bi jo jaz dokončno zapustil. Ne zato, da bi se mi s tem maščevala, marveč čisto preprosto zato, ker ne bi mogla živeti brez mene. V človeku, ki to vé, ustvarja nekaj takega čuden občutek. To človeka nekje pretrese.«

»Toda važno je, da človek tudi sam ljubi, in ne samo, da je ljubljen. Niti hvaležni nismo tistim, ki nas ljubijo; če jih mi ne ljubimo, nas samo dolgočasijo.«

»Nimam izkušenj v množini,« je dejal Waddington.

»To je moja edina ljubezen.«

»Ali je ona zares cesarska princesa?«

»Ne, to je romantično pretiravanje nun. Pač pa pripada eni izmed najodličnejših mandžijskih rodbin, ki je bila med revolucijo seveda razlašena. Vendar pa je ona kljub temu zares odlična dama.«

»To je Waddington izrekel z zelo ponosnim poudarkom, tako da je Kittyne oči preletel nasmeh.«

»Ali kanite do konca svojega življenja ostati tu, na Kitajskem?«

»Na Kitajskem? Tako je! Kaj pa naj bi ona počela drugje? Ko bom šel v pokoj, bom najel v Pekingju kitajsko hišico in preživel v njej zadnje dni svojega življenja.«

»Ali imate kaj otrok?«

»Ne.«

Ošnila ga je z radovednim pogledom. Čudno, da je ta plešasti možakar z opijim obrazom lahko razvnel v tujki takšno strast! Kljub njegovemu običajnemu vedenju in lahkotnemu izražanju, jo je način, s kakršnim je Waddington govoril, prepričal o silovitih in edinstvenih vdanosti te žene. To jo je nekoliko pretreslo.

»In vendar smo tako daleč od Harrington Gardensa,« je rekla smehljaje.

»Zakaj to pravite?«

»Ničesar ne razumem. Življenje je tako čudno. Poucham se kot nekdo, ki je vse svoje življenje prebil ob vaški mlaki, potem pa nenadoma zagleda morje. Vse to me nekoliko omamlja in opaja. Ne želim umreti, marveč hočem živeti. V sebi začenjam čutili novo voljo do življenja. Počutim se kakor eden izmed tistih starih mornarjev, ki jadrajo po nepoznatih morjih; zdi se mi, da tudi moja duša hrepeni po neznanem.«

Waddington jo je zamisljeno pogledal. Njen odsotni pogled je počival na reki, ki je tekla pred njima. Dve kapljici, ki molče, čisto molče potujeta proti tennemu, večnemu morju.

»Ali smem mandžijsko gospo obiskati?« je nenadoma vprašala Kitty in dvignila glavo.

»Ne zna niti besedice angleščine.«

»Zelo ste bili ljubeznivi z menoj in marsikaj ste storili zame. Morda ji bom še s samo svojo navzočnostjo lahko pokazala, da občutim do nje prijateljska čustva.«

Waddington se je nekoliko nasmehnil, potem pa je vedro odgovoril:

»O priliki vas bom popeljal k njej. Postregla vam bo z jasminovim čajem.«

Ni mu povedala, da je ta zgodba o nenavadni ljubezni že od vsega začetka vzemirila njeno fantazijo. Mandžijska princesa se ji je zdela kot simbol nečesa skrivnostnega, nečesa, kar ji ni bilo jasno, toda kar je nenehno privlačilo njenega duha.

Toda čez nekaj dni je Kitty odkrila nekaj nepričakovanega.

Kakor po navadi je šla v samostan ter začela umivati in oblačiti otroke. V spalnicah je bil zrak gost in zadušljiv, kajti nune so se bale svežega nočnega zraka, češ

ji je pela o tihih sreči sredi šumečih gozdov... Tisoč in tisoč želja se je zbudilo v njenem srcu, a nobena se ni hotela izpolniti. Nekdo pa je njeno hrepenenje dobilo perut. Tedaj se je zgodilo nekaj, kar vaščani še pomnijo.

Bila je glasna, cvetoča pomlad. Matice so se posibavale na vrhah, trobentice so se razsejale po bregovih, široki drenovi grmi so zagoreli kar v kresovih, ko se je spet oglašil cigan, nasmejan in ljubezven. Ni izgovoril besede. Saj sploh ni nikoli dejal, da jo ljubi in vendar je imel polne oči ljubezni in zlatih obljub. Prešerno ji je pomežnil in z očmi pokazal potjo gozdu. Spustila je vedro, s katerim je zajemala vodo, ter se ga strastno oklenila...

Svetinov Franc pa je čez debelo uro pripovedoval, da ju je videl, kako sta šla objeta skozi gozd.

»Ciganska ljubezen je vrag,« je rekel in skomignil z rameni, kot bi hotel reči: za vas je izgubljena. Škoda jo je!

Druga dne je bila vsa vas pokonci, kot bi pričakovali cesarjevega sina. Zbrali so se v gruče in vsak je prinesel s seboj novo zgodbo o Vandji. Te zgodbe so postajale vedno bolj zanimive, a pravega ni vedel nihče...

Niti ni povedala, kar šla je, kot bi se udrla v zemljo, je tarna njen oči.

»Kakor je šla, tako bo spet prišla. Dan jo je vzel, noč jo bo vrnila. Ima pač svoje muhe,« je zamahnil Lokar z roko. »Kaj češ, ciganska ljubezen!«

»Morda jo je ugrabil oni cigan, ko se je smukal po vasi?« je ugibal Jernej.

Lokar je znajal za glavo, debelo pljunil in pomenljivo pogledal: »Ta je pa bosal Poznam take ptičke. Preveč rade drve za moškimi, da bi jih bilo treba loviti...!«

Ko je rumenelo listje po drevju in se tiho utrinjalo na zemljo, ko so rdele zarje ob hladnih večerih in so dehtele noči po zrelem grozdu, tedaj je prišla Vanda z otrokom v naročju. Noč jo je dala.

Odslej se je igrala z otrokom na mežikajočem soncu. Sto vprašanj je mučilo vaščane, a niti na eno ni odgovorila. Saj niso silili vanjo, izogibali so se je kakor kuge. Vanda pa je hodila okoli s povešenimi očmi. Večkrat se je zastremela v daljavo in pela pesem o ciganu, ki jo je tako ljubil, da je umrl.

Ljudje so kmalu spoznali, da nesrečnica ni več pri pravi.

Ure in ure je nepremično sedela na vrtu in se smehljala sladko in opojno. Le kadar ji je bilo najbolj težko, se ji je vrnila zavest, da je oropana ljubezni in areče. Vzela je otrka v naročje, črna kot ogorek, sedla na kamen in zapela otožno cigansko pesem, da so ljudje počajali in se spogledovali: »Glej, že spet poje o ciganu, ki jo je tako ljubil, da je od ljubezni umrl...!«

Sonce je zašlo, ko je Urh končal svojo zgodbo, znova natočil, pil in pontajl ter se zagledal v umirajoči jenski dan...

da je škodljiv. Po sprehodu v svežem jutranjem zraku se je Kitty počutila tu vselej neprijetno in je brž hitela odprati okna.

Toda ta dan ji je naenkrat postalo strašno slabo in se ji je začelo vrteti v glavi; ostala je pri odprtem oknu, da bi prišla k sebi. Se nikoli prej ji ni bilo tako slabo.

Slabost jo je popolnoma prevzela in začela je bruhati. Kriknila je tako močno, da so se otroci prestrašili; starejšje deklice, ki ji je vselej pomagalo, je prihitelo k njej, ko je videlo, kako je Kitty vsa bleda in kako trepete, je zakričala: »Kolera!«

Ta misel je spreletela Kitty kot blisk. Pomislila je na to, da bo morala umreti; prevzel jo je silen strah. Za hip se je začela otepati noči, ki jo je občutila, kako se ji razliva po žilah. Naenkrat se je počutila strašno bolno, potem pa jo je objela tema.

Ko je odprla oči, se sprva ni zavedala, kje je. Zdelo se ji je, da leži na tleh; ko pa je polagoma obrnila glavo, je pod njo občutila glavniko. Ničesar se ni mogla spomniti. Poleg nje je sedela predstojnica in ji držala pod nosom dišečo sol, sestra Josepha pa je stala poleg postelje in jo gledala. Potem se je zavedla. Kolera! Spet jo je zgrabila groza.

»O, ali moram zares umreti? Nočem še umreti!« je zajčala.

»Saj ne boste umrli,« ji je dejala predstojnica. Bila je videti čisto mirna; v očeh se ji je celo veselo zablikalo.

»To je vendar kolera! Kje pa je Walter? Ali ste poslali ponj? O, moj bog!«

Planila je v jok. Predstojnica ji je ponudila roko in Kitty jo je zgrabila, kakor da ji lahko ohrani življenje, ki se ga je bala izgubiti.



»Draga moja, nikar ne bodite tako neumni. To ni kolera, pa tudi nič takega, kar bi bilo podobno koleri.«

»Kje je Walter?«

»Vaš mož ima preveč dela, da bi ga smele zastran tega vznemirjati. Če pet minut se boste počutili čisto dobro.«

Kitty jo je ošinila z dolgim, vznemirjenim pogledom. Kako more predstojnica govoriti tako mirno? To je nekaj stransnega!

»Bodite vsaj minuto mirni!« je rekla predstojnica. »Prav nič se ni treba vznemirjati.«

Kitty je čutila, kako ji srce močno bije. Tako se je privadila misli na kolero, da ni več niti mislila na to, da bi jo utegnila dobiti. Oh, kako neumna je bila! Ali mora zares umreti? To jo je pač strašno.

Dekleta so prinesla dolg ležalnik iz trsa in ga postavila poleg okna.

»Pridite, draga moja,« je rekla predstojnica, »prenesle vas bomo v tisti ležalnik, kjer se boste počutili ugodneje. Ali lahko stojite na nogah?«

Prijela jo je pod roko, sestra Josepha pa ji je pomagala vstati. Vsa izpraznila je Kitty kar padla v ležalnik.

»Ali ne bi rajši zaprli okno?« je rekla sestra Josepha. »Jutranji zrak ji ne bo dobro del.«

»Ne, ne,« je rekla Kitty. »Prosim vas, pustite, naj bo odprto.«

Pogled v modro nebo ji je spet vžil poguma. Bila je sicer pretresena, toda zdaj se je dejansko počutila boljše.

Obe nuni sta se molče spogledali, sestra Josepha pa je predstojnici rekla nekaj, česar Kitty ni razumela. Potem je predstojnica sedla na rob ležalnika in prijela Kitty za roko.

»Poslušajte, draga moja...«

Zastavila ji je eno ali dve vprašanji. Kitty je odgovorila nanju, ne da bi razumela, za kaj gre. Ustne so ji trepetale tako močno, da je mogla besede komaj izgovoriti.

»Nobenega dvoma ni,« je rekla sestra Josepha. »V tem se ne morem zmotiti.« Nasmehnila se je in Kitty je opazila, da je bil ta nasmeh nekoliko vznemirjen in zelo ljubeč. Predstojnica se je nasmehnila mehko in nežno ter je še vedno držala Kittyno roko v svoji.

»Sestra Josepha ima več izkušenj v teh rečeh kot jaz, draga moja. Takoj je vedela, kaj vam je. Vse kaže, da ima prav.«

»Kaj pa mislite s tem?« je vprašala Kitty zaskrbljeno. »To je očitno. Kaj nikoli niste pomislili na to možnost? V drugem stanu ste, draga moja.«

Kitty se je stresla od glave do pete in položila nogo na tla, kakor bi hotela skočiti pokonci.

»Kar mirno ležite, le mirno ležite,« je rekla predstojnica.

»To ni mogoče! To ni res!«

»Kaj pravi?« je vprašala sestra Josepha v francoščini. Predstojnica je prevedla Kittyne besede. Rdeča lica širokega, kmečkenga obraza sestre Josephe so kar žarela.

»Zmota je izključena. Dajem vam častno besedo.«

»Koliko časa pa ste že poročeni, draga moja?« je vprašala predstojnica. »Po tolikšni dobi zakonskega življenja je imela moja snaha že dvoje otrok.«

Kitty se je naslonila v ležalniku. V srcu je občutila smrt.

»Sram me je,« je zašepetala.

»Zato, ker boste dobili otroka? Kaj pa je naravnjšega od tega?«

»Kakšno veselje za gospoda doktorja! Je v francoščini vzklilknila sestra Josepha.

»Pomislite vendar, kako srečen bo vaš mož! Ves iz sebe bo od veselja. Morali bi samo videti njegov obraz, kadar se igra z kitajskimi otroki, pa bi brž vedeli, kako bo vzradošen, ko bo imel svojega.«

Kitty je nekaj časa molčala. Obe nuni sta jo nežno pogledali, predstojnica pa jo je pobožala po roki.

»Res je neumno, da nisem že prej mislila na to,« je rekla Kitty. »Vsekakor pa sem vesela, ker nimam kolere. Počutim se že dosti bolje in lahko bi začela spet opravljati svoje delo.«

»Danes ne, draga moja. Imeli ste napad; bolje je, da greste domov in da si odpočijete.«

»Ne, ne. Dosti rajši bi ostala tu in začela spet delati.«

»Vztrajam pri svojem. Kaj pa bi rekel naš dobri doktor, če bi dovolila takšno neprevdnost? Pridite spet jutri ali pa pojutrišnjem; danes pa morate biti pri miru. Naročila bom, naj vam prinesejo nosilke. Ali želite, da vas spremi katero izmed deklet?«

»Oh, ne. Bom že sama prišla do doma.«

Kitty je ležala v postelji. Oknice pa so bile priprte. Bilo je po kosilu in služabniki so spali.

Bila je presenečena nad tem, kar je bila zvedela to jutro (in bila je prepričana, da je tako). Odkar je bila doma, si je prizadevala, da bi razmislijala; toda imela je prazno glavo in ni mogla zbrati svojih misli.

Nenadoma je začela korake. To ni mogel biti nobeden izmed služabnikov, kajti bil je šum čevljev. Vznemirjena je ugovarila, da je to lahko samo Walter.

Walter je stopil v salon in jo poklical po imenu. Kitty ni odgovorila. Trenutek je bila tišina, potem pa se je oglasilo trkanje na vrata.

»Kdo je?«

»Ali smem vstopiti?«

Kitty je vstala s postelje in oblekla domačo haljo.

»Izvoli!«

Walter je stopil v sobo. Bila je vesela, da je zaradi priprtilih oknic ostal njen obraz v senci.

»Upam, da te nisem prebudil. Potrkal sem čisto pothtem.«

»Nisem spala.«

»Stopil je k oknu in odprl oknice. V sobo je planil val tople svetlobe.«

»Kaj je?« je vprašala Kitty. »Zakaj pa si prišel tako kmalu domov?«

»Sestre so mi rekly, da ti ni dobro. Mislim sem, da je boljše, da pridem pogledat, kaj je s teboj.«

Nenadoma jo je zgrabila jeza.

»Kaj pa bi rekel, če bi imela kolero?«

»Če bi imela kolero, za trdno ne bi bila mogla priti zjutraj domov.«

Kitty je stopila k toaletni mizici in si šla z glavnikom skozi kratko postržene lase. Hotela je pridobiti na času. Potem je sedla in si prižgala cigareto.

»Zjutraj se zares nisem počutila najbolje; predstojnica mi je rekla, da bi bilo boljše, če bi šla domov. Zdaj pa se počutim čisto dobro. Jutri bom kakor po navadi šla spet v samostan.«

»Kaj pa ti je bilo?«

»Ali ti niso povedale?«

»Ne. Predstojnica je rekla, da mi moraš sama povedati.«

Zdaj je Walter napravil nekaj, kar je redko storil: pogledal ji je naravnost v obraz. Njegov poklicni instinkt je bil močnejši od osebnega. Čutila se je v veliki zadregi. Na koncu se je opogumila in mu pogledala naravnost v oči.

»Dobila bom otroka,« je rekla.

Kitty je bila navajena, da je Walter običajno molče sprejel sporočila, zaradi katerega bi kdo drug takoj vzklilknil; toda še nikoli ni njegov molk napravil tako stransnega vtisa.

Walter ni na njene besede odvrnil ničesar in se sploh ni premaknil z mesta; nobena sprememba na njegovem obrazu niti v izrazu oči ni izdala, da je slisal njene besede.

Kitty je prijelo, da bi zajokala. Če mož in žena ljubita drug drugega, sta v takem trenutku silno prevzeta in čutila, kako blizu sta drug drugemu. Molč pa je bil zdaj Kitty neznošen, zato ga je prekinila.

»Ne vem, kako da nisem že prej pomislila na kaj takega. Zares sem bila neumna. Toda vsekakor...«

»Koliko časa pa si že... Kdaj pričakuješ porod?«

Te besede so mu šle z ustnic z veliko težavo. Kitty je občutila, da je njegovo grobno prav tako suho kot njeno. Ustnice ji kar trepetajo, kakor govori; če ni njegovo srce iz kamna, mora sočustvovati z njo...«

»Mislim, da sem noseča kaka dva ali tri mesece.«

»Sem oče jaz?«

Vzelo ji je sapo. V njegovem glasu je bil rahel trepet; to njegovo samovoledovanje, ki uniči sieherno znamenje čustvene prizadetosti, je naravnost strašno...«

Kitty se je nenadoma spomnila neke naprave, ki so jo ji bili pokazali v Hong-Kongu in pri kateri komaj zaznavno premikanje igle pokaže potres, ki poteka tisoč milj daleč stran, a zaradi njega morda tisoč ljudi izgubi življenje.

Walter je spustil pogled; zdaj je gledal nekoliko v stran.

»Torej?«

Kitty je začela stiskati pesti. Vedela je, da če pritrdi, bi to zanj pomenilo vse na tem svetu. Walter bi ji verjel, ker bi rad to verjel in ker to želi; v hipu bi ji odpustil vse. Vedela je, kako globoka je njegova nežnost in da kljub svoji srmežljivosti komaj čaka, da bi jo pokazal. Vedela je, da Walter ni maščeval in da bi ji vse odpustil, samo če bi se mu ona oprostila, oprostila tako, da bi mu ganila srce. Nikoli več ji ne bi očital preteklosti. Morda je Walter krut, hladen in bolan, toda nikakor ni grob. Vse bi se spremenilo, če bi le ona rekla: da.

In ona zdaj tako nujno potrebuje sočustvovanja... Nepričakovana novica, da nosi zdaj pod srcem otroka, jo je napolnila s čudnimi in nepredvidnimi upi. Čutila se je šibko, nekoliko prestrašeno, samotno in daleč od prijateljev. Zjutraj si je zaželela bližine svoje matere; toda nič kaj prijetno se ne bi počutila ob njej. Potrebuje pa pomoči in utuhe...«

Ne ljubi Walterja in vé, da ga nikoli ne bo ljubila; toda ta hip si od vsega srca želi, da bi jo vzel v naročje in bi lahko naslonila svojo glavo na njegovo prsi. Ko bi se lahko privila k njemu, bi vsa srečna zajokala; želi si njegovih poljubov in tako rada bi ga objela okrog vratu...«

Kitty je planila v jok. Zo mnogokrat se je lagala in ni se ji težko zlagati. Kaj zato, če je nekaj laž, a z njo lahko koristil Laž, laž — kaj je laž? Zelo lahko je reči: da. Ze vidi, kako bi Walterju zažarele oči in kako bi stegnil roke proti njej. Vendar kaj takega ne more reči; ne vé, zakaj ne more reči tega, toda čisto preprosto ne more.

Vse, kar je v svoji glavi premislila zadnje bridke tedne: Charlie in njegova podlost, kolera in vsi ti ljudje,



Za pranje finih tkanin neylona, perlon, svile in volne je edino sredstvo

Serion

Proizvod: TOVARNA Zlatorskog MARIBOR

ki umirajo okrog nje, nune, pa tudi tisti smešni, mali pijanec Waddington — vse to jo je tako preobrazilo, da ne pozna več same sebe; in čeprav je do dna pretresena, se ji zdi, da nekdo z grozo in s presenečenjem opazuje vsak gib njene duše. Mora izreči resnico. Ni namreč vredno lagati.

Misli so ji čudno blodile. Nenadoma je videla pred seboj mrtvega berača, ki je ležal pred dvorišnim zidom. Zakaj misli ravno nanj? Ni ječala; solze so ji same počasi tekly iz razprtih oči po licih.

Nazadnje je odgovorila na vprašanje. Vprašal jo je bil, ali je od otrokov oče.

»Ne vem,« je rekla.

Walter jo je ošinil s pogledom, pred katerim je kar vztrepetala.

»To je nekoliko neprijetno, kaj?«

Njegov odgovor, je bil značilen zanj, prav takšen, kakršnega je pričakovala od njega; vendar ji je kar stisnil srce. Kaj Walter ne občuti, koliko muke jo je stalo, da je bila iskrena (hipoma je spoznala, da njeno priznanje ni bilo samo mučno, marveč tudi nujno) in ji tega noče priznati? Njen odgovor »Ne vem,« »Ne vem,« ji nenehno zveni po glavi. Nemogote ga je potegniti nazaj. Nobeden izmed njih ni spregovoril niti besedice.

Kitty je vzela iz torbice žepni robček in si otrla oči. Na mizi poleg postelje je bila steklenica s sodo vodo. Walter je vzel kozarec, ga napolnil in prinesel Kitty ter počakal, da je izpla.

Opazila je, da je Walterjeva roka zelo suha; njegova lepa, vitka roka z dolgimi prsti je bila samo še kost in koža. Roka mu je nekoliko trepetala; svoj obraz je namreč lahko obvladala, toda roka ga je izdajala.

»Naj ti ne bo mar tega, če jočem,« je rekla Kitty. »To ni pravzaprav nič; samo solz ne morem zadržati.«

Izpla je vodo, Walter pa je odnesel kozarec, sedel na stolico in si prižgal cigareto. Rahlo je vzdihnil. Ze večkrat prej ga je slisala vzdihnuti in vselej jo je ob tem stisnilo pri srcu. Ko ga je zdaj gledala, kako nepremično zre skozi okno, vse pogreznjen v misli, se je sama pri sebi začudila, da že prej ni opazila, kako zelo je zadnje tedne shujšal. Lica so mu upadla in pod kožo je čutili tok. Obleka visl na njem, kakor da je bila izdelana za dosti debelejšega človeka... Z obraza mu je brati hudo utrujenost. Preved dela, premalo spi in skoraj nič ne je.

Kljub svojemtu trpljenju in svojemtu nenavadnemu duševnemu stanju je Kitty odkrila v svojem srcu usmiljenje zanj. Čutila je, kako kruto je, da ne more ničesar zanj storiti.

Walter si je šel z dlanjo čez čelo, kakor da ga boli glava; Kitty je čutila, kako v njegovih možganih udarjajo tiste njene besede: Ne vem. Ne vem. Čudno, da ta hladni, srmežljivi, vase zaprti človek občuti toliko naravne simpatije do kitajskih otrok, ko se vendar mnogi ljudje ne brigajo niti za lastne otroke! Nune, ki jih je to ganilo in hkrati zabavalo, so ji pogosto pripovedovale o tem. Če Walter občuti toliko ljubezni do teh smešnih kitajskih otrok, koliko bi je šele občutil do lastnega otroka? Kitty se je ugriznila v ustnice, da se ji ne bi spet vdrla solze.

Walter je pogledal na uro.

»Zal se moram vrniti v mesto. Danes imam še dosti dela... Ali se zdaj počutiš dobro?«

»O, da. Nikar ne skrbi zame.«

»Zvečer me rajši ne čakaj! Morda se bom vrnil domov zelo pozno. Prigriznil bom kaj pri polkovniku Yaju.«

»Prav.«

Vstal je.

»Na tvojem mestu ne bi danes ničesar delal. Bolje je, da si odpočiješ. Ali še kaj želiš, preden odidem?«

»Ne, hvala. Mislim, da bo kar vse v redu.«

Walter je neodločno obstal še nekaj trenutkov, potem pa je hitro zgrabil kljok in odšel iz sobe, ne da bi pogledal Kitty. Slisala ga je, kako je šel čez dvorišče. Čutila se je strašno osamljeno. Zdaj ni imela več nobenega razloga, da bi še zadrževala solze; vsa se je prepustila ihtanju.

Šale



»Ne bodite no smešni, gospod doktor — kako naj rečem svoji ženi, da imam mišični revmatizem, saj bi se samo krohotala!«

Ne morem se odločiti. Naj vzamem bogato vdovo, ki je ne ljubim, ali deklico, ki jo ljubim? — Človek, boš ja sledil klicu srca in vzel deklico, ki jo ljubiš — Prav imaš, fant. Tako bom naredil. — O, res! Potem pa daj meni naslov bogate vdove.

Po telefonu: — Dragica, ti je prav, če pripeljem nekoga na kosilo? — Seveda, ljubček, zakaj pa ne — Oprostite, zdi se mi, da nisva prav zvezana.

ODERI SKRBNNO PRAŠIČA IN PRODAJ KOŽO KOTEKS-U PRIMA SLOVENSKE SVINJSKE KOŽE 200din Kg

Toplo perilo

Mnogo žena ne nosi pozimi toplega perila, številnim pa je toplo zimsko perilo potrebno zaradi dela v poklicu ali iz zdravstvenih razlogov. Zanje pri- našamo danes malo krojno po- lo, po kateri si bodo lahko sa- me narisale kroj hlačk in kom- bineže ter oboje sešile iz vzor- castega ali enobarvnega bar- henta ali flanele. Izdelava tega

Deli kroja kombinže so: št. 1 la. Te mere veljajo za široko prsi 96 cm, pasu 78 cm in bo- kov 100 cm. Za šive in robove je treba še dodati.

Izdelava in okras toplega pe- rila iz flanele ali barhenta ne zahtevata mnogo truda. Zobeči ali trakovi za okras, ki jih ku- pimo na metre, nam bodo prav lepo okrasili robove. Skica pri- kazuje dve kombinži enakega kroja, ki pa sta različno okra- šeni. Prvi model je iz enobarvne flanele, okrašen z rožastimi vstavki. Drugi model pa je iz večbarvnega barhenta ter ima obrobo z nazobčanimi trakovi. Za katero izdelavo se bomo odločili, je stvar osebnega oku- sa. Prav tako velja to tudi za barve. Venčar je pri toplem perilu upoštevati le svetle in sočne barve, kot so: svetlo modra, rožna, bela in morda tudi zlato rumena. Svetlo mo- dremu ali rožastemu blagu se bo podal tudi obzirno nameščen črn okras iz traku ali na roke vezenih zobčkov.

Za kombinžo potrebujemo 2 m 10 cm blaga, če je 80 cm široko. Za hlačke pa nam bo zadostovalo 1 m 10 cm blaga v isti širini. D. R.

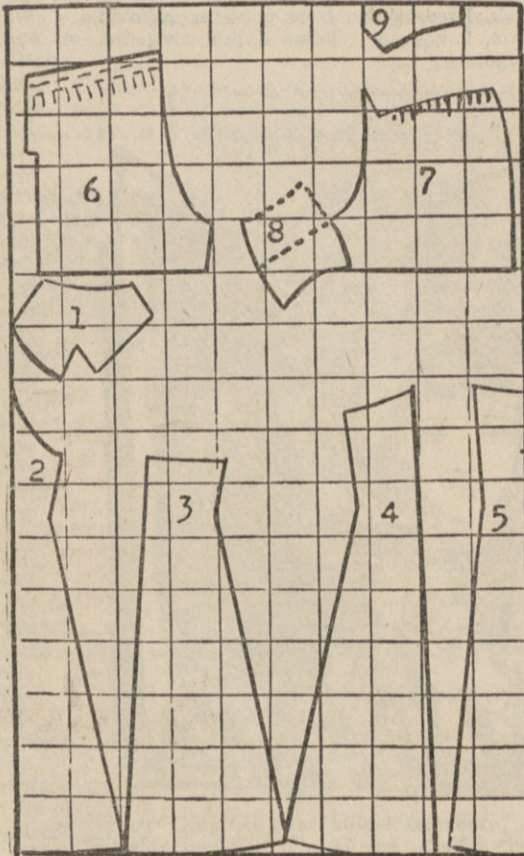


perila ni niti težavna niti za- mudna. Prerisišmo si kroj na kvadrate s stranico 10 centime- trov in s tem dobimo dele kroja hlačk: št. 7, 8 in 9, to je prečni del s pasom in vstav- kom spodaj; št. 6 zadnji del hlačk z oznako za elastiko.

štrasa ali fantazijsko pentljo in rožo. Globok ovratni izrez za- krijemo lahko z botero ali fan- tazijsko krzno jopico, šalom iz čipk ali velurja. Na splošno, pa so večerne obleke sestavljene iz več kosov. Tu lahko tvo- rimo najbolj čudovite sestave: rožast životec iz tafta ali dišeč satina ima navadno kar ovoje kril; dolgo in kratko. Plisirana obleka iz muselina ima plašč iz velurja. Jekleno sivá obleka iz kovinskega Jerseyja je s širokim vezenim ovratnikom. Bela organdi ali dakron bluza z naboriki in kosarico se nosi k rjavemu krilu z rdečo pentljo. Vse te čudovite in svojstvene sestave so zadnja modna novosti.

Mala večerna obleka, ki jo v Parizu največ nosijo, je eno- delna in dekoltirana, kar daje mladosten videz. Poleg tega pa je lahko brez rokavov, s kratki ali dolgimi rokavi. Krilo je ozko, pa tudi razširjeno v gube in naborke.

Te tri modne kreacije, ki jih uveljavljajo pariški krojači, lah- ko sestavijo garderobo tudi naj- bolj razvajene žene od opol- dneva do polnoči. D. R.



Ali ste odločni?

Pripovedujejo, da je Buridanov osel umrl od gladi, ko je stal med dvema polnima koritoma, ker se ni mogel odločiti, iz katerega naj prične jesti. Ali se tudi vi vedno obotavljate, ali pa se na vrat na nos odločite za najlažje rešitev? Vaši odgovori na naslednja vprašanja vam bodo povedali, če se znate držati zlate sredine med obema skrajnostima.

- | | da | ne |
|---|-------|-------|
| 1. Ali pričnete brati časnik na katerikoli strani? | | |
| 2. Mislite, da je vaš prvi vtis o neki osebi, s katero se spoznate, vedno točen? | | |
| 3. Ali iskreno mislite, da je v vsakem mišljenju, (pa tudi tistem, ki je nasprotno vašemu), nekaj resnice? | | |
| 4. Ali zmagate vedno tisti, ki prvi udari? | | |
| 5. Ali dolgo oklevate in običete mnogo trgovin, preden kupite neki kos oblačila ali pa par čevljev? | | |
| 6. Kadar se znajdete pred neko težavo, ali v večini primerov odločite svojo odločitev, ker mislite, da čas vse uređi? | | |
| 7. Če nimate pri sebi ure, ali pogledate na več javnih ur, preden se odločite, kateri bi verjeli? | | |
| 8. Ali ste se že odločili, v katerem kraju boste preživel svoj letošnji dopust? | | |
| 9. Kadar ste pričla neki nesreči, ali določite krivca na prvi pogled? | | |
| 10. Ali raje sprejmete ali delite nasvete? | | |
| 11. Imate več prijateljev, ki so vam vsi enako dragi? | | |
| 12. Ko imate v rokah jedilnik, ali dolgo premišljate, kaj bi naročili? | | |
| 13. Ali imate popolnoma izobliko- vano politično prepričanje? | | |
| 14. Ali bi raje spoznali svojo bodočnost, kakor pa da živite v stalni negotovosti, kaj vam bo prinesel jutrišnji dan? | | |
| 15. Kadar nekaj važnega sklenete, ali vztrajate pri tej svoji odločitvi kljub vsem oviram, pa tudi kljub samemu sebi? (lahko na primer prenehate kaditi?) | | |

Priznajte si po eno točko, če ste odgovorili z »da« na eno naslednjih vprašanj: 2, 4, 8, 9, 13, 14 in 15.

In po eno točko, če ste odgovorili z »ne« na vprašanja: 1, 3, 5, 6, 7, 10, 11 in 12.

Seštejte svoje točke. Če imate več kakor 10 točk, so vaše odločitve »bliskovite«. To je izvrstno, če ste hkrati tudi intu- itiven (domete stvari jasno in neposredno) in raz- soden. Trudite pa se, da ne boste suženj svojih od- ločitev do take mere, da bi ostali pri njih, čeprav bi se prepričali, da ste se zmotili.

Med 5 in 9 točk (vključno 9) se znate takoj od- ločiti, kadar je to potrebno. a znate tudi oklevati v primerih, ki jih je treba temeljito premisliti. Pri tem se ne podajate v nevarnost, da bi vas kar koli iznenadilo.

Manj kakor 5 točk: Verjetno izgubite mnogo časa z oklevanjem. Toda zapomnite si, da odložena bitka še ni dobljena bitka.

Od poldneva do polnoči

Gledališka in koncertna sezo- na sta na višku. Pa tudi plesov in oružabnih prireditev je ob tem času največ, zato si vsaka žena, ki se rada kulturno ali družabno uveljavlja, prizadeva, da bo tudi dobro oblečena.

Prisluhnimo, kaj pravi o tem Pariz!

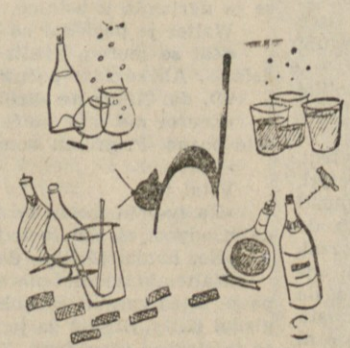
Ali imate malo razpoložljivih oblek? No, potem vam bo kroja- ča nasvetoval kreacijo »Od opoldne do polnoči«. Če greste

na kosilo, boste tak kostumček oblekle po plašč. Prvenstveno naj bo gazelno rjave ali črne barve, ki se dobro poda plavo- laskam. Jopica naj bo okrašena s kuhovino, lahko pa ima tudi čipkast oprsnik, s katerim čez dan zakrijemo ovratni izrez, in to gotovo pristoja mladim ženam.

Kaj pa za slavnostne večere? Oblekle bomo dekoltirano oble- ko, ki bo imela naramnice iz

Če že ALKOHOL, tedaj PREVIDNO!

Spet je prišel čas plesov in zabav, čas veselih prepleša- nih noči in jutranjega mačka. Maček, ali kakor pravimo ne- razpoloženo po prekrokanih noči, bi prav lahko odpadel če bi — da, če bi na zabavi pili le jabolčni sok. Pitje ni no- bena čednost in alkohol je škodljiv strup, vendar vemo, da se mu premnogi ne more- jo odreči. Naj tem grešnikom postrežemo z nasveti, kako lahko kljub pitju odvrže vso noč jasno glavo in se tudi drugo jutro prebudijo brez ka- tarja v lasnih konicah.



1. Najprej poskrbite za dobro podlago. Dobro se najejte, a ne premasnih jedi, vsaj eno uro pred zabavo. Ne pijte na prazen želodec in neprespiani.

2. Če hočete na vsak način obdržati čisto glavo, ker je morda v bližini vaš strogi šef ali pa bodoča tašča, tedaj vzemite pred pitjem dve tableti aspirina.

3. V začetku bodite čim bolj zadržani in le malo pijte, kri mora imeti čas, da se na al- kohol vsaj malo privadi.

4. Ostanite pri isti vrsti pi- jače in nikar ne pijte barbar- skih mešanic.

5. Med pitjem ne jejte, ali pa prav majhne zalogaje.

6. Plešite veliko, s pomočjo gibanja bo alkohol hitreje an- sorbiran in maček ne bo tako hud.

7. Če kadite, potem kadite čim manj! Imeli boste boljši okus za dobro pijačo in želodec bo manj trpel.

8. Če imate drugo jutro kljub vsemu še mačka, ki vas vleče za lasne konice in pra- ska po želodcu, potem je naj- boljše sredstvo vroča kopa (v kateri seveda ne smete za-

Zakaj nekateri otroci nočejo spati?

Pri otrocih, ki so mlajši od treh let, se večkrat opaža, da nočejo spati, ali pa, da ne spijo dovolj časa. Južnoafriški stro- kovnjak dr. Morris Witkin pra- vi, da to ni nenormalen pojav, temveč je povsem normalno razdobje v razvoju otroškega značaja.

Večkrat se dogaja, da ne spi deca, ker ji rastejo zobje, za- radi strahu pred temo, zaradi premočne razsvetljave v sobi, zaradi mokre ali grobe rjuhe, zaradi premalo tople odeje itd. Dr. Witkin opozarja starše, naj se ne razgovarjajo o ne- spečnosti otroka vprico njega. Ko otrok sliši, da je njegova nespečnost problem, ki dela pre- glavke staršem, bo še težje zaspal.

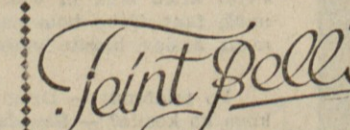
spati), hladno mleko in košček kruha.

Ce morate na vsak način imeti kaj kislega, slanik ku- marico — ali karkoli si pač želite, — le prav malo! Proti glavobolu pomaga požirek iste pijače, ki ga je kriva. Spodite vraga z bečebubom, pa če vam je to še tako odvratno.

In še nekaj: pazite, da se ne prehladite, kajti kadar ste »v rožcah« ne smete zaupati svojim občutkom za mrz in bolečine. Eva

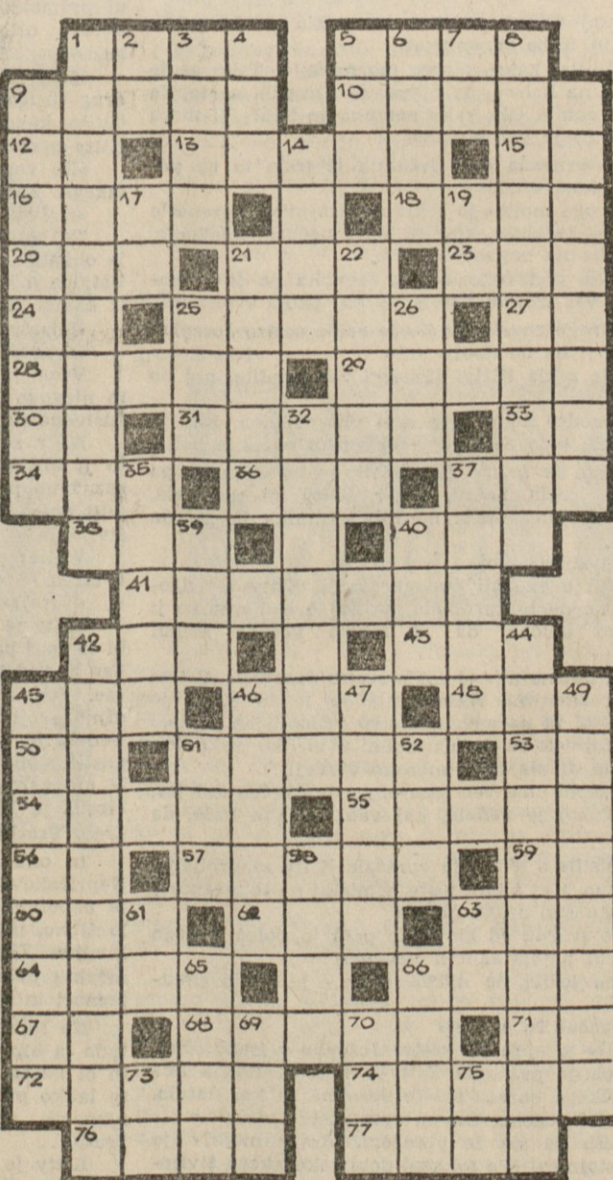
Povsem nesmiselno in škodlj- vo je siliti otroka k spanju te- daj, ko ne občuti nobene potre- be po spanju, pravi dr. Witkin. Otroka ne moremo nasilno pri- siliti k spanju. Prav tako je nesmiselno, če bi se prestrogo držali neke natančno določene ure. Stvar je v tem, da »ljudo- ska ura« ni vedno točno sin- hronizirana z zidno mehančno uro.

Kuhanje krompirja. Kadar niste gotovi, kakšne kakovosti je krompir, ki ga hočete upo- rabiti, je boljše, če ga denete kuhati v bolj toplo kakor mrzlo vodo. Tako je več ver- jetnosti, da vam bo po kuha- nju ostal cel.



Svez, čist in mladosten obraz dobiš pri trajni uporabi koz- metične maske TEINT BELL. Dobi se v vseh drogerijah in parfumerijah

UGANKARSKI KOTIČEK



Besede pomenijo:
Vodoravno: 1. so pozimi dalj- še kakor poleti, 5. pritisk, 9. prekrit z drobnim materialom, 10. ruski revolucionar, ki je bil po Leninovi smrti predsednik sovjeta ljudskih komisarjev, 12. narečni kazalni zaimek, 13. liho- prsti kopitar, 15. osebni za- imek, 16. loščila, 18. v zdra- vilstvu uporabljana hlapljiva tekočina, 20. ime pesnika Grud- na, 21. češki verski reformator, 23. moško ime, 24. kazalni za- imek, 25. zahod, globel ob bre- gu, 27. veznik, 28. reka v Sibi- riji, 29. azurni, 30. oziralni za- imek, 31. število, 33. okrajšan podredni veznik, 34. srbsko mo-ško ime, 36. vprašalnica, 37. spa- nje, sanje (dvoj.), 32. žensko ime, tudi otok po turško, 40. svaštvena stopnja, 41. nesmisel- nosti, 42. del posode, 43. pripad- nik nekdanjega slovanskega ple-

ški pisatelj, 22. mejaš, 25. vrsta gradnje, 26. šivalna potrebščina, 32. prostornina, 35. mesto v Tur- čiji, 37. reka v Franciji, 39. pri- stanišče na Finskem, 40. država v Ameriki, 42. prepričati, 44. tr- peti, biti strpljiv, 45. prevleči z leplim, 46. blago za klobuke, 47. domnevajoč, misleč, 49. lesni proizvod, 51. mlatično orodje, 52. neumen, 58. časovni razmak, 61. predlog, 63. vprašalnica, 65. trpljenje, 66. slovanska boginja, 69. oziralni zaimek, 70. del žage, 73. začetek abecede, 75. znak za iridij.



PREIZKUSI SVOJE ZNANJE

- Odgovori na spodnja vpraša- nja, ne da bi si pomagal s knji- gami:
441. Kaj je Downing Street?
 442. Kaj je arak?
 443. Kdo je iznašel lesene sode?
 444. Od kdaj je žepni robec v splošni rabi?
 445. Zakaj so uporabljali Rim- ljani limone?
 446. Cesa je v odstotkih v pi- vu največ?
 447. Kdaj se je uveljavila bu- bi pričeska?
 448. Kako razločujemo razen s preizkusom trdote demante od steklenih imitacij?
 449. Kdo je bil bajeslovni iz- najditelj piva?
 450. Kaj daje mleku belo bar- vo?

ODGOVORI NA VPRAŠANJA V PREJŠNJI ŠTEVILKI

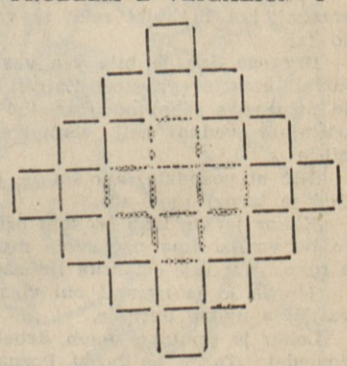
431. Profesionalni nogomet so v Evropi najprej uvedli na Du- naju.
432. Razlika med 100 m² in 100 m v kvadratu znaša 9900 m² (100 m² je kvadrat, katerega stranica meri 10 m, 100 m v kva- dratu pa je kvadrat, katerega stranica meri 100 m.
433. Mistral je ime vetra, ki pihva v južni Franciji o dolini reke Rhône.
434. Teniško igrišče je dolgo 23 m in 77 cm.
435. Molière ni napravil sa- momora, umrl je v postelji.
436. Vodno turbino je iznašel Leonardo da Vinci.
437. Strihnin uporabljajo pred- vsem kot strup za podgane.
438. Končna postaja sibirske železnice je Vladivostok.
439. Drenaža je osuševanje zemljišča.
440. Slang je naziv za stro- kovno ali pa vulgarno govorico.

REŠITEV UGANK V 52. ŠTEVILKI

NOVOLINA KRIZANKA:

Vodoravno: 1. Korana, 7. koso- vec, 14. komolec, 20. Toledo, 26. Jahorina, 28. stripi, 29. rjavec, 30. kamenita, 32. en. 33. kanti, 34. red, 35. NIN, 37. vik, 38. ko- lesa, 39. OM, 40. ris, 42. lica, 43. pešec, —, 45. Peron, 47. leča, 48. Oke, 49. Unec, 51. VA, 52. galenit, 53. jecavec, 55. ne, 56. Ibar, —, 57. note, 59. porok, 60. ni res, 62. Novi, —, 64. Ate- na, 66. hibav, 67. teloh, 69. be- rač, 71. lice, 72. tu, 73. eno, 74. oda, 75. lo, 77. Reka, 78. epa, 79. tema, 81. ad, 82. si, 83. ragu, 85. kan, 86. mi, 87. Malaga, —, —, 89. podoba, 91. di, 92. plete- nica, 93. poselitve, 94. si, 95. va- sica, 96. pa, 98. KP, 100. petiti, 101. mu, 103. ura, 105. Reza, 106. sem, 107. Ero, 109. niti, 110. Vis, 111. gama, 113. ne, 114. selo, 115. pero, 117. ni, 118. kaje, 119. enaki, 121. mrežast, 124. falan- ga, 126. kara!, —, 127. delo, 129. Umag, 130. re, 132. vo, 133. Oleg, 134. Zora, 135. iver, 137. bo, 139. enovita, 141. nalomek, 143. fa, 144. plat, 146. roj, 147. resa, 149. anoda, —, 151. Lipik, 152. gams, 154. lti, 155. aj, 156. perica, 157. Ide, 158. mit, 160. kit, 161. gazela, 163. os, 164. ma- hagoni, 166. sjenke, 168. obesek, 171. parabole, 173. Kočani, 174. kvantač, 175. polivka, 176. Na- poli.

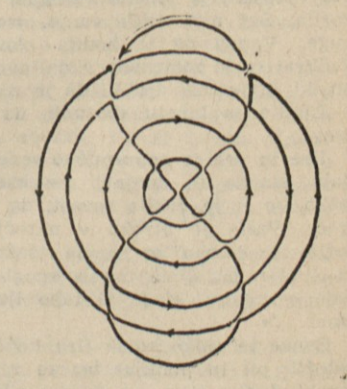
PROBLEM Z VZIGALICA



Rebus: Paragvaj. Problem s kovanci: Takole jih razvrstite:

5	2	5
2	2	2
5	2	5

Enopoteznica: Z eno potezo narišemo lik takole:



SPORTNIKI in cekini Ali „ZLATI“ ŠPORTNIKI

V letošnjem letu je italijanski šport dočel nekaj tako hudih porazov, da se je začela polahčati javnost že prava panika. V kolesarstvu, nogometu, avtomobilizmu, atletiki so Italijani doslej zavzemali vodilno mesto, ali so pa bili vsaj blizu vrha. Letos pa so v vseh teh panogah klecnili na kolena in doživljali udarec za udarec. Avtomobilski vozač Ascari je moral odstopiti naslov svetovnega prvaka Fangiu, in kar je še huje: nemški avto Mercedes je porazil italijanskega Ferrarija. Coppi je moral prepustiti majico svetovnega prvaka Francozu Bobetu. Dordoni, olimpijski zmagovalec na 50 km, je odvedel na evropskem prvenstvu v Bernu, od koder se je le Consolini vrnil z zlato medaljo in Tosi s srebrno. Zaradi Gardinijeve diskvalifikacije so bili Italijani izločeni tudi na teniškem prvenstvu za Davisov pokal. V tej porazni bilanci imajo le nekaj svetlih točk: tržaški boksač Mitri je spet osvojil naslov evropskega prvaka v srednji kategoriji, čeprav le za las, v Amsterdamu je zmagal četverec brez krmarja, v Torinu je Romani dosegel drugo mesto na 400 metrov, kolesarji so prinesli iz Solingena tri zmage, toda istočasno so morali pustiti tam najvišji amaterski naslov (Filippi) in tudi profesionalnega, ki ga je doslej držal idoli italijanske mladine, »campionissimo« Coppi.

Kateri so vzroki tega nenadnega propada? Katarji, stare ribe, padci, enostranski sodniki, vse to so izgovori, ki jim ne verjamejo več niti najbolj navdušeni navijači. Dvojen poraz italijanskih nogometašev v Švici, dva katastrofalna poraza, ki ju je letos doživel Coppi, se ne morejo razložiti z golo nesrečo. Ob vseh teh nesrečah se je začela športna javnost spraševati, če niso morda italijanskih športnikov pokvarile previsoke plače, če jih ni pomehkužila toča cekinov.

Poglejmo malo, kaj zaslužijo vrhunski zvezdniki. Najprej Coppi. Prav pred kratkim se je zakonito ločil od dosedanje žene ter ji zapustil 50 milijonov in vilo. Finančni upravi je prijavil svoj letošnji zaslužek: skoro 13 milijonov lir. Naj še omenimo, da finančni minister ne verjame tej prijavi. Dohodki dosedanjega svetovnega prvaka so brez dvoma precej večji. Ze sama tovarna koles Bianchi mu plača okoli 5 milijonov letno. Nekaj milijončkov mu dajo tudi tovarne ostalih kolesarskih pritliklin. Za udeležbo na Giro d'Italia je menda dobil 8 milijonov. Prištetih je treba še dohodke od udeležbe na dirkališčih: za nastop v inozemstvu dobi kakih 600 tisočakov, za nastope v domovini pa blizu 400. K vsemu temu pristoje dohodke iz tovarne koles v Parizu, ki nosi njegovo ime, in iz nemške tovarne britvic Solingen, ki jih cenijo tudi na kakšnih 10 milijonov letno. Slednjic ne smemo pozabiti na številna

darila: letos je recimo dobil v dar med drugim tudi krasno Lancia. Coppi ima sedaj 35 let.

Dordoni, olimpijski zmagovalec v hoji na 50 km, star 28 let je v primeri s Coppljem pravi berač. V Milanu je uradnik s 700.000 lirami letne plače in uživa le dovoljenje, da se lahko udeležuje treningov in nastopov. Od atletske zveze ne dobi niti lire, na tekmovalnih ima seveda plačano vso oskrbo in 500 lir dnevne za drobne izdatke. Prire-



Gunnar Nordahl živi v Italiji že pet let, pa ne zna še besedice italijansko. »Sporazumevam se z nogami,« pravi

ditelji raznih atletskih nastopov mu plačajo kakšna 2 milijona letno. K temu lahko prštejemo skromna darila, kot so blago za obleko, zabojček likerjev itd.

Neprimerno boljše so plačani nogometni internacionalci. Uradno dobe igralci prve lige le 80.000 lir mesečno. Toda njihovi prihodki se skrivajo v raznih nagradah. Samo za prestop v drug klub so dobili posamezni nogometaši od tri do štirinajst milijonov lir. Razen tega je n. pr. Inter plačal svojim igralcem po 150.000 lir na glavo za uspešno igranje proti Juventusu in Fiorentini. Moramo pa vedeti, da žive nogometaši okoli 120 dni letno izključno na stroške svojega kluba. Milanska davkarja je ocenila Lorenzijeve letne dohodke na dva milijona in pol.

Prav toliko naj bi po isti davkarji letos zaslužil Ascari. Vendar moramo upoštevati, da je svetovni dirkač njegovega kova izpostavljen vse drugačnim nevarnostim kot najnapadalnejši napadalec. Vendar nekateri zatrjujejo, da mu je le Lancia plačala 40 milijonov za dve leti. Za razne nastope pa je dobil še kakih 5-6 milijonov.

Se mnogo nevarnejši je motociklizem. Italijanske tovarne motociklov plačujejo svoje dirkače najboljše na svetu in so tako celo pridobile najboljšega vozača na svetu Angleža

Dukea, ki mu dajejo »borih« 5 milijonov letno. V primeri s Coppljem prodaja ta svojo glavo skoro zastoj.

Boksač Tiberio Mitri zahteva za vsak nastop najmanj 2 milijona. Povprečno stopi 15-krat na leto v ring, kar mu torej vrže vsaj 30 milijončkov. Od tega moramo odšteti 25% za menažerja.

Tudi teniški »amater« Gardini se ne more preveč pritožiti. Vse leto se vrstijo turnirji drug za drugim in pri vsakem potegne okroglo 200.000; vse leto potuje po deželi in po svetu in konec leta mu še ostanejo 3 milijoni.

Tako nekateri športi. Najboljši italijanski plavalec Romani (400 metrov v 4.40,4) ne dobi od športa niti lire. Ziveti mora le s 80.000 lirami, ki jih prejme kot občinski uradnik v Pesaru.

Ob teh podatkih človeku nehote uide misel na razmere v naši »Blatni vasi«. Ali so tudi k nam

prišli trgovci z novci, za šalo v Blatno vas zares, pustili piske zlata, potem naprej, baba, zares, zares trgovci z novci.

Pri nas res ne delamo z milijoni, toda po igriščih se marsikaj šušlja, o čemer ne zveemo iz uradnih sporočil disciplinske komisije (da je n. pr. Toplak dobil od Crvene zvezde pol milijončeka). Nekaj nam je skozi »ročice« povedal tudi Boštjan. Naši vrhunski tenisači in nogometaši so se brez dvoma precej odmaknili od olimpijske, Coubertinove zamisli pravega športnika. Tudi pri nas je žal prišlo do uvedbe »neamaterizma« —

»in pikapoka klo je, brz lonec je na dvoje.«

Alli morajo res najboljši športniki postati Seviljski brivci, ki imajo posluž le še za zvenek cekinov v mošnji? Mladina vedno gleda v športnih »asih« svoje ideale, skuša se jim približati, doseči ali celo prekositi. Toda kaj kmalu ta mladina ne bo več govorila o telesnih, športnih sposobnostih svojih oboževancev, ampak pred vsem o tem, koliko se da pri tem all onem športu zaslužiti, kolikokrat potovati v inozemstvo itd. Moralna plat športa, ki je bila vedno najlepša, bo padla v blato in postala naravnost šola nemarnej, podkupljivosti in lova za lahkotnim življenjem. Pravi šport mora vedno ostati plemenito tekmovalje, ne sme pa postati »puta kokodajca, ki bo nesla zlata jajca«. M. H.



ŠPORT V KRATKEM

Ameriška wimbledonska zmagovalka Maureen Connolly priporoča baletne tečaje za izpopolnjevanje v tenisu. To je spodbudilo avstralskega trenerja Harryja Hopmana, da je po svoje izpopolnil priprave za »davisovsko« tekmovalje z reprezentanco ZDA, ki pa so ga Avstraleci medtem že izgubili. V spretnosti dveh baletek sta se urila avstralska tekmovalca Ken Rosewall in Merwyn Rose v baletu, kar je bilo gledalcem hudo všeč. Preizkusni na drugih športnih področjih so pokazali, da baletna vadba res dviga sposobnost športnikov. Ameriški svetovni rekord v skoku čez palico Walt Davis je izjavil, da so mu baletne vaje pripomogle k novim uspehom. Takoj nato so se zbrali najboljši angleški skakalci in zaprosili Kraljevske akademije plesa za pomoč. V skupni izjavi pravijo: »Amerikanci nas že precej časa sekajo... Mi pa bi radi Veliko Britanijo spet dvignili do svetovnega slovesa. Zato smo ustanovili poseben klub, v katerem iščemo nova pota, da bi izboljšali svoje rekorde.«

V raznih evropskih državah so mobilizirali znanost, da bi sodelovala in pomagala pri pripravah za olimpiado v Avstraliji. Prvi rezultat teh prizadevanj

je, da bi prepeljali športnike sveže in čile na start v Melbourne. Priporočajo jim, da bi iz Evrope potovali po novi letalski progi čez severni tečaj. Proga drži čez tečaj v Kalifornijo in od tam čez Tih ocean v Avstralijo. Pravijo, da je dosti manj naporna kakor običajna pot čez Kairo, Indijo in Singapur. Potovanja v zapadni smeri, tako trde, omogočajo, da se športniki lažje prilagodijo nenavdnim podnebnim razmeram. Toda to spoznanje bo najbrž koristilo samo skandinavskim delegacijam, ki nimajo dolge poti do letališč v Stockholmu, Oslu in Kopenhagnu. Drugim delegacijam je pot čez severni tečaj v Avstralijo kratkotalno predraga.

Za zimsko olimpiado 1956, ki bo morda v Cortini d'Ampezzo, navajajo nemško revije, da bo nemško hokejsko moštvo nastanjeno daleč stran od ostale nemške ekipe. Pravijo, da to narekuje izkušnje pri zadnji olimpiadi. V Oslu so nemški hokejisti, ki so jih nemški prijatelji športa posebno obilo obdarjali s pivom, nemalokrat poneli motili svoje tovarise v spanju. Prihajali so pozno in prepevale v skupno prebivališče.

Vaše perilo je nežno kot dojenček!

OVEN MILO
VARUJE VAŠE PERILO!

Za dom in družino

vsak petek vas obišče

najlepša ilustrirana revija!

tovaris

MESEČNO 120 DIN

8. novembra smo prispeli v La Guayro in tako prvič stopili na venezuelska tla. Sprejem je bil prijateljski. Od pristanišča La Guayre do glavnega mesta Venezuele Caracasa je približno 20 km. Peljali smo se po komaj leto dni stari avtostradi, ki je bila ena najlepših na svetu. Cesta vodi skozi dva predora v skupni dolžini 5 kilometrov. Predora sta razsvetljena s fluorescenčno svetlobo, stene so obložene s ploščicami iz gladkega kamna. Pot vodi še preko dveh viaduktov, ki se vzpenjata visoko nad brezdnomo doline. Cesta se polagoma dviguje, saj je nadmorska višina Caracasa 925 metrov, poleg tega pa loči La Guayro od glavnega mesta gorski greben, ki se vleče vzdolž vse venezuelske obale.



Ruska strelska reprezentanca je nastopila v novih modnih klobukih.

Ze ko smo se spuščali z grebena, so se pojavile predstrelske Caracasa — hišice, ki so tipične za stari del mesta. Te so v veliki večini iz zlozene opeke, pokrite z valovito pločevino in obtežene s kamni. Vzdolž naše poti so postajale vse pogostejše, dokler se niso strnile v nepregledno morje, segajoče proti vzhodu, prav do najmodernejših stavb in nebotičnikov. Vzhodni del Caracasa je prava razstava arhitekture. Tu vidite moderne palače v slogu Corbusiera, vile, sicer majčkene a izredno lepe. Mesto ima tri nebotičnike. Eden je železne konstrukcije in visok kakšnih 80 metrov, druga dva pa merita po 105 metrov in sta popolnoma simetrična in oddaljena drug od drugega le 50 metrov. Pod njima so tri nadstropja. Najnižje služi za parkiranje avtomobilov, drugo je postajališče avtobusov, v tretjem pa so prodajalne, bari in podobno. Skupino obeh nebotičnikov obdaja park z vodometi, ki ponosi razsvetljeni nudijo razkošno podobo.

avtobusov, sicer pa vzdržujejo promet osebni avtomobili. Tu je avtomobil življenjska potreba. Podnevi se vozila v starem delu mesta z ozkimi ulicami vrste drugo za drugim, drugo ob drugem, soferji poznajo svoj posel in nesreči ni veliko. Seveda je promet na dvosmernih cestah mnogo hitrejši. Da smo mogli hitreje voziti, so prireditelji poskrbeli za policijski voz, ki je odpiral in čistil cesto pred nami.

Podnebje je za Evropejca zelo ugodno. Temperatura — okoli 24 stopinj Celzija — se niti ponoči niti v suhi dobi bistveno ne menja. Tu ločijo le deževno in suho dobo. Ob našem bivanju se je deževna ravno poslavljala. Skoraj vsak dan se je ulila ploha, ki pa se je hip nato že sprevrgla v najjasnejši dan. Rastlinstvo je mnogostevilno in vse leto zeleno. Značilno pa je, da je popolnoma brez vonja.

Turizem v Venezueli ni razvit ali bolje, razvit je samo v naseljenih področjih. Vse številne naravne lepote Venezuele so osamljene, najvše zaradi srupenih kač in žuželk. Najdejo pa se še pustolovci, ki se odpravljajo v džunglo na lov za diamanti

Reprezentant Bogdan Jež nam piše:

Naši strelci v Venezueli

in se navadno nikoli ne vrnejo, kajti klopotače, udavi, tigri, jaguarji in žuželke, mravlje pa strupene rastline skrbno čuvajo divjino. Tam pa živijo tudi indijanska plemena, ki še danes ubijejo vsakega belega človeka. Priporočevali so, da sta pred kratkim s helikopterja odskočila dva misionarja v džunglo in doživela isto usodo.

Zive pa tudi plemena Indijancev, ki so izredno bogata. Svoja zemljišča prodajajo tudi belcem in ni redek primer, da srečaš Indijanca v narodni noši, vozečega se na najnovejšem Cadillacu.

Venezuela je dežela priseljencev. Narodnost je močno mešana. Občevalni jezik je španski. Razlike med belci, črni in rdečkastoči ni prav nobene. Tam dela razliko samo denar.

Toda življenjski pogoji v Venezueli so dobri. Tam ne muči ljudi skrb za zimo, obleka je vse leto enaka, sadja imajo vse leto dovolj in to poceni. Ljudje denarja ne cenijo in jih jutrišnji dan ne skrbi... Trošijo ga in ko ga zmanjka, jim narava sama pomaga s svojo rodovitnostjo in zemeljskim bogastvom.

Kljub temu, daje nafta samo v Venezueli dnevno 1,5 milijona dolarjev.

Becin je cenejši od vode, ki mora biti za pitje sterilizirana. Skoda, da smo predelali, sicer bi se splačalo zamenjati jugoslovansko slivovko za venezuelsko nafto. Za en liter slivovke dobiš 300 litrov bencinal. Bila bi kaj dobra trgovina!

Dežela je polna rud, polovica pa je še sploh ni raziskane.

Tako n. pr. ni dolgo tega, kar so z letalom odkrili mogočen slap (»Angel«), ki pada 800 metrov globoko in je najvišji na svetu. Fotografski posnetki tega orjaka so sijajni, a slap sam je nedostopen.

Najvišji vrh venezuelskih Andov je Piko Bolivar (5030 metrov) imenovan po venezuelskem narodnem junaku — osvoboditelju Simonu Bolivaru. Neštevilni spomeniki po vsej deželi pričajo o spošto-

vanju in popularnosti tega velikega Venezuelčana. Po njem se imenuje tudi denar.

Ze tretjega dne po našem prihodu smo se srečali z našimi izseljenci. Prvi, ki nas je poiskal, je bil brat pohorskega junaka Sarha, Jože Sarh, ki nas je potem vsak večer zvesto obiskoval, nas seznanjal z običaji dežele in ljudmi. Iz zakladnice svojih doživljaj (od domovine se je poslovil pred 53 leti) nam je vedel povedati veliko novega in zanimivega. Seznanil nas je tudi z venezuelskim pesnikom Jorgom Smidtejem, ki nam je posvetil posebno pesem in daroval vsakemu od nas po en izvod svojih poezij s posvetilom.

Otvoritev svetovnega prvenstva v streljanju je bila zelo svečana. Tamkajšnji ljudje ljubijo slovesnosti. Paradeso se udeležile vse reprezentance. Razporejeni smo bili po abecedi. Tako so pred

nami korakali Rusi, za nami pa samo še Venezuelci. Po izjavah domačinov je najbolj čuden vtis napravila sovjetska reprezentanca Bržčas zaradi števila, saj jih je bilo 50, ali pa zaradi obleke — nosili so sive klobuke in sive obleke s hlačami, katerih hlačnice so bile širše od dolžine čevljev. Jugoslovani smo bili najmlajša ekipa (povprečna starost), po okusu domačinov pa smo bili v svojih svetlorjavih oblekah tudi ena najlepše oblečenih.

Paradi so sledili še pozdravni govori, dviganje zastav in druge slovesnosti.

Prvenstvo se je začelo naslednjega dne na strelišču, ki je bilo zgrajeno za to tekmovalje. Ze na treningu je bilo jasno, da so prišli Rusi v Caracasa z namero, da bi zasedli prva mesta. Tako se je tudi zgodilo. Streljali so, kot avtomati, človek bi rekel — popolnoma brez živcev. Streljali so kot pravi mojstri. Švicarji so na tem prvenstvu doživeli polom. Dobro so streljali Švedi, Norvežani in Finci in temu ustrežajoče porabljali dobra mesta, v kolikor jim jugoslovani nismo pre-

križali načrtov. To predvsem pri vojaški puški. Rusom se je videlo, da premočno poznajo tuje orožje. Mi smo se pri venezuelski puški še kar dobro znašli in osvojili drugo mesto za Švedi, pred Finci, Švicarji in Rusi... Kaj bi dali, da bi bili prvi! Potem bi v znak zmage zadelona tudi jugoslovanska himna! In vendar je prav, prav malo manj-kalo pa bi se to zgodilo.

Prvi so nam za doseženi uspeh iskreno čestitali naši strelski tovarisi iz SZ. Sploh so bili ves čas tekmovalja (ki je trajalo s treningom 3 tedne z nami zelo ljubezavi, njihov nastop pa je bil zares športen.

Ob zaključku tekmovalja je bila spet slovesnost. Vendar kake uradne podelitve nagrad ni bilo. Sploh je bila organizacijska plat tekmovalja slaba, čeprav so se po drugi strani prireditelji na moč trudili, da bi nam ustregli.

Omebne vredno je, da smo na zaključnih prireditvi, ki naj bi bila neke vrste zakuska s priljubljenim narodno jedjo, za katero pa se nismo ogreli, sedeli na stoli, na katerih je pisalo: Made in Yougoslavia »Stol«, Kamnik.

Naj povem še, da smo si ogledali bikoborbe. Kako so ljudem pri sru, lahko človek sklepa po spoštovanju in ugledu, ki ga uživajo matadorji. Matador je, če že ne prvi, pa prav gotovo eden najuglednejših državljanov Venezuele.

Pošteno ntrujeni in željni počitka smo 29. novembra zapustili Caracasa. V La Guayri smo se poslovili od naših prijateljev izseljencev in z lepimi spomini, obogateni z novimi izkušnjami, odpluli z ladjo »Castel Verde« proti domovini, ki smo jo po dveh mesecih že močno pogrešali!

Bogdan Jež



trg molka v Caracasu



Dorothy Lamour



Carole Lombard



Lana Turner

Hedy Lamarr

To pot

BOŠTJAN HLADNIK...

Srečal sem ga sicer že lani, čeprav nedavno tega. Seveda v slaščičarni hotela »Slon« v družbi filmskih delavcev. Pri mizi je iz rok v roke romala steklenica prvovrstnega likerja »Saint Rhemy« tvrdke Sarti iz Bologne. Toda tudi brez te steklenice bi Boštjanu lahko verjeli, da se je pravkar vrnil iz Italije, kjer je na daljni in sončni Siciliji obiral pomaranče. Izdajala ga je, čeprav to pot prvič, že njegova zunanost: moderen plašč iz velblodje dlake, živo pisana ruta »tinta la piu moderna« in nova baretkka, ki je pokrila celo njegovo vselej skuštrani čop las, ta Hladnikov najbolj značilni »znak razpoznavanja«. Ne vem, če je res, toda mnogo vedo povedati, da je poleg drugih, predvsem seveda filmskih kvalitete, prav ta čop las med italijanskimi častilci briljantne zbudil veliko pozornost in mlademu režiserju Hladniku pridobil mnogo simpatij zlasti med nežnim spolom.

MARTINE CAROL BO SNE-MALA V AMERIKI

Govorice o Martine Carol niso bile iz trte zvite. Lepa Francozinja je nedavno sklenila z 20th Century Fox družbo v Hollywoodu pogodbo za pet cinemascope filmov. Pogodba ji dovoljuje snemati med tem kjerkoli jo je volja in ji plača prav tako visoke vsote kot najbolj slavni ameriški zvezdam. Njen prvi film v Ameriki bo »Cancan« (po opereti Cola Porterja), za drugi film pa bo napisal scenarij Christian-Jaque, njen mož.

KREMELJ V PARIZU

Sacha Gultry še vedno ni dokončal svojega monumentalnega filma »Napoleon«. V parku Sceaux so te dni zgradili moskovski Kremelj, ki naj bi ga zažgali za barvne posnetke. Toda učeli so se. Zgradbe, napravljene iz lesenih desk, mavca in papirja, se niso hotele vžgati in številni gledalci so se pri tem prav dobro zabavali. Sele ko so poklicali na pomoč gasilce, da so strokovnjaško podnetili ogenj, so se kulise vnele in zrušile.



Po prvi svetovni vojni je v Hollywoodu izbruhnila revolucija. Filmske zgodbe so spremenile okolje — iz bizarno dekoriranih salonov z razkošnimi zofami in kačjimi negličaji so režiserji prestavili dogajanje na prosti zrak, v naravo, plavalne bazene in zabavišča. Nov tip zasajane ženske lepote je izpodrinil demone like Thede Bare in Glorie Swanson.

Prototip zasajane lepote je bila žena Clarka Gabla Carole Lombard, ki se je pred leti smrtno ponesrečila. Njeni naslednici sta importirani igralci Dorothy Lamour in Hedy Lamarr. Vrsto zaključuje Lana Turner, ki se že več let krčevito bori s svojo nepremagljivo sovražnico — starostjo.



JEAN CLAUDE PASCAL, je eden najbolj priljubljenih francoskih igralcev. Komaj 16 let mu je bilo, ko je bila Francija osvobojena (1944) in ko se je javil v slavno Leclercovo divizijo. Po vojni je delal nekaj časa v trgovini svojega očeta, risarski talent pa ga je privedel v delavnice Christiana Diorja, ki je tisto leto osnoval svojo, danes tako slavno, modno hišo. Michel Auclair, s katerim sta se sprijateljila, ga je naposled spravil v igralski tečaj Renéja Simona, od tod pa leta 1947 k filmu. Tu ga je opazila velika igralka Edwige Feuillère in mu ponudila vlogo Armanda Duvala v »Dami s kamelijami«. Tako se je začela njegova slava na odru, s filmskimi ponudbami pa so ga kar zadržali. Od leta 1951 snema neprenehoma po več filmov na leto

Filmi, ki jih bomo gledali...

TRPLJENJE — francoski film
Režija: Georges Lampin
Proizvodnja: Sirius-film
Distribucija: Kinema Sarajevo
V glavnih vlogah: Vivian Romance, Paul Frankeur, Clement Dohour
Slučaj je hotel, da sta se spoznala ob ilegalnem prehodu čez mejo med okupirano in neokupirano Francijo za časa preteklega svetovne vojne, ko sta zadnji trenutek skupaj pobegnila pred nemško policijo. Ker je bil Latour ob tej priložnosti ranjen, ga je Maria odepjala na svoj dom, kjer ga je njen mož Charbonier zelo ljubezljivo sprejel. Nekega dne sta se z Marjo slučajno poljubila. Naslednjega dne ga je Maria vsa skrušena, ker jo je grizla vest, prosila, naj vse pozabi in naj takoj odpotuje, zakaj bala se je čustev, ki so se začela v njej buditi.

Cas je mineval... Maria ni mogla pozabiti Latoura. Odsila je k njemu v Pariz in postala njegova ljubica. Toda Maria je ženska, ki ne more pripadati istočasno dvema moškima in kadar ljubi, ljubi zares. Za Latoura pa je bila samo prehodna avantura. Maria je spoznala svojo napako šele tedaj, ko je Latour zavrnil njen predlog, da bi zapustila moža. Zakonsko življenje je teklo naprej, rodil se je otrok, za katerega je Charbonier dobro vedel, da ni njegov. Sicer je skušal to pozabiti, ker je svojo ženo še vedno ljubil. Toda tudi on je samo človek z vsemi slabostmi in vrlinami. Zato ni prav nič čudno, če je otroka iz dneva v dan bolj sovražil. Niti dan ni mislil, da ne bi med zakoncem prišlo do prepira. Maria je skušala pobegniti, toda mož jo je pri tem zasačil, vendar ji bega ni skušal zabraniti. Naj le gre, sam pa bo obdržal otroka. Da ne bi zapustila otroga, ki ga je ljubila, je pristala na nove žrtve, ki so pripeljale do tragedije. Ko je mož namerno zakrivil smrt otroka, ga je Maria ustrelila. Tragedija nesrečnice se zdaj nadaljuje pred sodiščem. Mariji je vseeno, kaj bo z njo, saj je mož, ki ga je zares ljubila, ni razumel, otroka, ki je bil edini spomin na to ljubezen, pa ni več. Videla se je v usodo, zato se niti noče braniti... Latour šele zdaj sprevi svojo napako in spozna, da je on kriv njene nesreče. Mariji skuša na vsak način pomagati, toda zdaj je že prepozno.

mov, ki jim niti najstrožji kritik nima kaj očitati. Tragedija ženske, do katere je bilo življenje kruto in zelo krivično, je prikazana brez nizkotnega čustvenega senzacionalizma in brez olepšavanja.

Na veliko umetnic francoskega filma Vivian Romance smo že skoraj pozabili, tako dolgo je že nismo videli. Zdaj pa se je nenadoma spet pojavila pred nami — lika njene ljubice in trpečke Marije zlepa ne bomo pozabili, kajti njena igra je bila popolnost. Človek kar pozabi, da je v kino-dvorani, saj doživlja razpravo proti tej nesrečni ženi, kot bi sam sedel v sodni dvorani.



Vivian Romance



MOŽ JE BIL V SALERNU

Vendar pa je mene vsekakor bolj zanimalo, kakšne simpatije je na 8. mednarodnem festivalu ozkega filma v Salernu, ki se ga je Boštjan Hladnik udeležil, pokazala žirija za njegov film »Pravljica o ljubezni«. Iz skopih poročil dnevnega tiska že vemo, da je film dobil kar dve priznanji: »Targa F. E. D. I. C.« (diploma federacije italijanskih filmskih klubov) in pa »Premio Ferrania«, to je nagrado tvornice filmskega traku. Festival v Salernu, mestu, ki ga je lani opustošilo strašno neurje, prirejajo vsako leto in nekateri ga imenujejo kar »Blenale ozkega filma«. Poleg festivala ozkega filma v francoskem Cannesu, ki mu italijanski filmarji bodja iz konkurenčnih razlogov radi očitajo snobizem, je festival v Salernu ena najbolj znanih in pomembnih tovrstnih prireditev v svetu. Zadnjega festivala se je udeležilo

CHAPLIN SI JE UREDIL PRIVATNO KINO DVORANO

Chaplin ne gleda rad samo svojih filmov, marveč je tudi strasten ljubitelj drugih. Toda vedno, kadar je šel v kino, se je moral otepati lovcev na avtograme, kar mu je tako presedalo, da se je odločil urediti v svojem domu ob Zevcovskem jezeru lastno kino dvorano. — Pravkar se je dogovoril z večino ameriških in angleških producentov, da mu bodo pošiljali svoje najnovejše filme.

22 držav, prvič po vojni od vzhodnih dežel tudi Poljska, zastopana pa je bila tudi Indija. Najbolje zastopana je bila Italija, s 40% vseh filmov. Zirija pa je podelila okrog 20 nagrad.

»Na festival v Salerno sem bil povabljen že leta 1952,« je pripovedoval Boštjan Hladnik, »ko sem tam prikazoval svoj film »Deklica v gorah« in zanj takrat dobil »Premio Ferrania« — nekaj sto metrov filmskega traku. Prav s tem trakom sem posnel tudi svoj najnovejši film. »Pravljico o ljubezni« so prikazovali sicer samo pred žirijo in nekaterimi povabljenimi gosti. Ko pa sem bil 19. decembra zvečer v nabit polnem gledališču Verdi, sem doživel od vseh najmočnejši aplavz.«

»Kaj pa drugi tvoji vtisi? Si navezal stike z italijanskimi filmskimi delavci?«

... IN TUDI PRI LATUADI

»Med drugim sem bil na obisku tudi pri znanem režiserju Lattuadi, ki mi je pripovedoval o svojih zanimivih vtisih iz Mehike, kjer se mora nacionalna filmska proizvodnja boriti za svojo eksistenco proti brezobzirni konkurenci ameriške filmske industrije. Razgovarjal sem se z njim tudi o možnosti, da bi v bližnji bodočnosti snemal v italijansko-jugoslovanski koprodukciji pri nas. Lattuada pa mi je pojasnil, da je sedaj že dve leti vnaprej vezan s pogodbami. Pripomnil je, da si ne bi upal režirati v Jugoslaviji filma s sodobno tematiko, ker našo drželo vse premalo pozna. Dobre sodobne filme z domačo problematiko lahko naredi samo domačini. Pač pa bi bil pripravljen režirati kak film z zgodovinsko tematiko.«

»Zanimivo bi bilo, če bi kaj več povedal o svojih tehničnih in finančnih možnostih pri snemanju filmov,« sem povzel.

»Omenil sem že, da sem svoj zadnji film posnel s trakom, ki sem ga svoj čas dobil za nagrado. Vse ostale izdatke za snemanje pa sem utrpel sam.« Smeje je še pripomnil: »Razume se, da je bila delovna sila zastoj in da ni bilo nobenih dnevnice. Upam, da bo moji »Pravljico o ljubezni« odkulpo podjetje Zora-film iz Zagreba in Ljudska prosveta v Ljubljani.«

V JESENI PRED »ŽIRIJO« AIU

»Kaj pa tvoji načrti?« sem slednjič že kar iz navade vprašal.

»Najprej moram diplomirati,« je odločno spregovoril Hladnik. Ta preizkušnja na Akademiji za igralsko umetnost, katere absolvent sem, me čaka letos jeseni. Nato pa... služenje vojaškega roka. Potem... to je težko vnaprej reči. Sicer pa lahko z gotovostjo rečem, da filma ne nameravam pustiti. Nekaj časa bom študiral in se izpopolnjeval v inozemstvu, najbrž v Italiji ali pa v Franciji.«

D. Biber

